

Yleiskaava

61 YK

Hevossaari

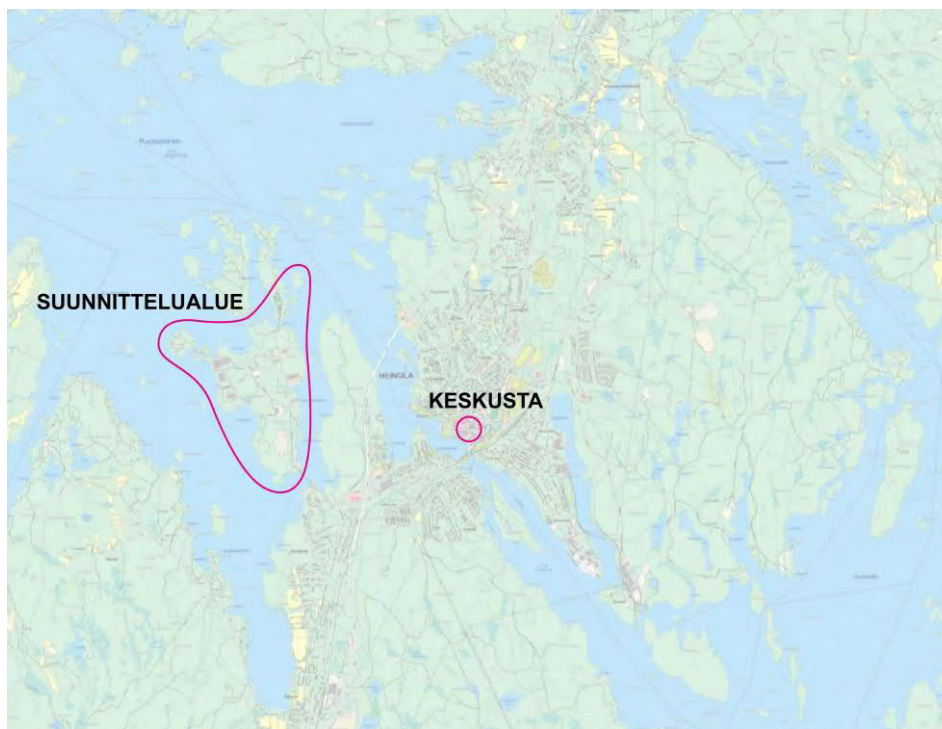
Yleiskaavan selostus 21.8.2018
päivättyyn yleiskaavaluonnokseen

Valtuusto on hyväksynyt kaavan xx.xx.xxxx.

Kaava on tullut voimaan xx.xx.xxxx.

1 Perus- ja tunnistetiedot

1.1 Tunnistetiedot ja sijainti

Suunnittelualue sijaitsee valtatie 4 länsipuolella sisältäen Ruotsalaisen saaristoa. Alueeseen kuuluvat saaret ovat Hevossaari, Iso-Mömmö ja Jauhosaari sekä Vasikkasaaren eteläosa. Kaava-alue on noin 3,5 km pitkä ja 2,3 km leveä. Heinolan keskusta on alueen itäpuolella ja sinne on teitse matkaa suunnittelualueen eteläreunasta 3,6 km. Suunnittelualueen pinta-ala on 543 hehtaaria, josta maapinta-alaa 277 hehtaaria ja rantaviivaa 16 kilometriä.

Kaavan laatija:

Kaavoitusarkkitehti Irene Översti, Heinolan kaupunki

1.2 Kaavan tarkoitus

Hevossaaren yleiskaava laaditaan oikeusvaikutteisena yleiskaavana ohjaamaan asemakaavoitusta.

Yleiskaavalla ratkaistaan suunnittelualueen tiivistämismahdollisuudet (tehokkuus) ja eri toimintojen kokonaisuudet (eheys) sekä em. asioiden osana pohja alueen visuaaliseen kohentamiseen. Kaavalla osoitetaan myös viherkäytävät pääulkolureitteineen. Suunnittelussa huomioidaan mm. liikenne, luonto, melu, pohjavesi ja pilaantuneet maa-alueet.

1.3 1.3 Sisällysluettelo

1	Perus- ja tunnistetiedot.....	2
1.1	Tunnistetiedot ja sijainti	2
1.2	Kaavan tarkoitus	2
1.3	1.3 Sisällysluettelo.....	3
1.4	Luettelo selostuksen liiteasiakirjoista	5
1.5	Luettelo muista kaavaa koskevista asiakirjoista, taustaselvityksistä ja lähdemateriaalista	5
2	Tiivistelmä.....	7
2.1	Kaavaprosessin vaiheet	7
2.2	Kaavan sisältö.....	7
2.3	Kaavan toteuttaminen	7
3	Suunnittelun lähtökohdat	8
3.1	Alueen yleiskuvaus.....	8
3.2	Luonnonympäristö.....	8
3.2.1	Topografia ja maisema	8
3.2.2	Maa- ja kallioperä	11
3.2.3	Luonnonolot	12
3.2.4	Luonnonsuojelu	12
3.2.5	Muut arvokkaat luontokohteet	13
3.2.6	Vesistöt ja vesitalous.....	13
3.2.7	Maa- ja metsätalous	14
3.3	Rakennettu ympäristö	15
3.3.1	Väestön rakenne	15
3.3.2	Taajamakuva.....	15
3.3.3	Asuminen, loma-asuminen ja teollisuus.....	18
3.3.4	Palvelut	19
3.3.5	Työpaikat ja elinkeinotoiminta	20
3.3.6	Virkistys.....	21
3.3.7	Liikenne.....	22
3.3.8	Rakennettu kulttuuriympäristö	23
3.3.9	Muinaismuistot	25
3.3.10	Tekninen huolto.....	26
3.3.11	Ympäristönsuojelu ja ympäristöhäiriöt	27
3.3.12	Maanomistus.....	28
3.4	Suunnittelutilanne.....	29

3.4.1	Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	29
3.4.2	Maakuntakaava	30
3.4.3	Heinolan strateginen yleiskaava 2035	34
3.4.4	Asemakaavat, ranta-asemakaavat ja rantayleiskaavat	35
3.4.5	Rakennusjärjestys	36
3.4.6	Pohjakartta	36
3.4.7	Rakennuskiellot	36
4	Suunnittelun vaiheet	37
4.1	Osayleiskaavan suunnittelun tarve	37
4.2	Suunnittelun käynnistäminen ja sitä koskevat päätökset	37
4.3	Osayleiskaavan tavoitteet	37
4.3.1	Lähtökohta-aineiston antamat tavoitteet	37
4.3.2	Kaavatyön aikana syntyneet tavoitteet, tavoitteiden tarkentuminen	38
4.4	Osallistuminen ja yhteistyö	39
5	Osayleiskaavan kuvaus	40
5.1	Kaavan mitoitus	40
5.2	Kaavan rakenne	41
5.2.1	Aluevaraukset	41
5.2.2	Palvelut	45
5.2.3	Suojelu- ja muinaismuistokohteet, kulttuurihistoria	46
5.2.4	Luonnonsuojelu ja muut arvokkaat luontokohteet	46
6	Kaavan vaikutukset	47
6.1	Ympäristön häiriötekijät	52
7	Osayleiskaavan toteutus	54
7.1	Toteuttaminen ja ajoitus	54
7.2	Toteutuksen seuranta	54

1.4 Luettelo selostuksen liiteasiakirjoista

- Liite 1: Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
- Liite 2: Hiekanlahden luonto- ja maisemaselvitys, Enviro, 2014
- Liite 3: Hevossaaren luonto- ja maisemaselvitys, Enviro, 2017
- Liite 4: Hevossaaren yleiskaava-alueen liikenneselvitys
- Liite 5: Hevossaaren yleiskaava-alueen meluselvitys
- Liite 6: Hevossaaren yleiskaava-alueen pilaantuneiden maiden kartoitus
- Liite 7: Hevossaaren yleiskaava-alueen hulevesisuunnitelma
- Liite 8: Luonnosvaiheen palaute ja kaavoittajan vastineet
- Liite 9: Ehdotusvaiheen palaute ja kaavoittajan vastineet

1.5 Luettelo muista kaavaa koskevista asiakirjoista, taustaselvityksistä ja lähdemateriaalista

- Kartat, paikkatietoaineistot ja tilastot
  - Kantakartta, Heinolan kaupunki, jatkuva päivitys
  - Opaskartta, Heinolan kaupunki, 2016
  - Peruskartta, Maanmittauslaitos, 1965 ja jatkuva päivitys
  - Ulkoilukartta, Heinolan kaupunki, 2014
  - Tilastot ja ennusteet (asuminen, työpaikat, väestö), Tilastokeskus
- Maakuntakaava
  - Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014, 2017
- Strategiset suunnitelmat
  - Heinolan strateginen yleiskaava 2035, A-konsultit, 2014
  - Heinolan kaupungin strategia - visio 2021, 2016
- Yleiskaavat ja kaavarungot
  - Ruotsalaisen rantayleiskaava, FCG, 2011
  - Tähtiniemen kaavarunko, Pöyry, 2008
- Luonto- ja maisemaselvitykset
  - Päijät-Hämeen maisematyypit
  - Erityisesti suojeltavien perhoslajien selvityksiä Heinolassa 2006 ja 2007 – väliraportti II, Faunatica, 2008
  - Päijänteen ja Konnivesi-Ruotsalaisen rantojen kunnostustarveselvitys, Hämeen ympäristökeskus, 2003

- Pohjavesi
  - Heinolan tärkeiden pohjavesialueiden yhteistarkkailu, 2017
  - Heinolan kaupunki - pohjavesialueiden suojelusuunnitelma, Jonna Markkanen, 2013
  - Vedenottamon suoja-aluepäätös määräyksineen, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, 2011
  - Hevossaaren pohjavesialueiden luokka- ja rajausmuutokset, Hämeen ELY-keskus, 2011
- Kulttuuriympäristö ja arkeologia
  - Heinolan rakennusinventointi – päivitys ja täydennyssuunnitelma, Selvitystyö Ahola, 2014
  - Päijät-Hämeen kiinteät muinaisjäännökset, Päijät-Hämeen liitto, 2006
- Liikenne
  - Kimolan kanavan vaikutus selvitys, FCG, 5.4.2018
  - Liikenneviraston päätös yksityisraidesopimuksen irtisanomisesta 13.11.2013
  - Liikennetarpeen arviointi maankäytön suunnittelussa, Suomen ympäristö 27, 2008
  - Päijät-Hämeen liikennejärjestelmäsuunnitelma; Päijät-Hämeen liitto, 2006
- Joukkoliikenne
  - Paikallisliikenteen aikataulu, 2017
  - Kaukoliikenteen aikataulukooste, 2017
- Muut selvitykset, ohjeet ja suunnitelmat
  - Ympäristöluvut:
    - Päijänteen Telakka Oy:n ympäristölupa 8.10.2013
    - Laatuseinän ympäristölupa Y05/2007
  - Maa-ainesten ottolupa, Heinolan kaupunki, vuoden 2017 loppuun
  - Heinolan kaupungin Hevossaaren, Korpinmaan ja Vasikkasaaren pidemmän aikavälin kehittämismahdollisuudet, Arviointitoimisto Oy Mikko Helenius & Co, 2014
  - Heinolan maankäytön tehostaminen yritysten ja asukkaiden näkökulmasta, raportti, A-Konsultit Oy, 2011
  - Kaavoitetut vapaat rakentamattomat tontit, Heinolan kaupunki
- Materiaali, joka on tarkistettu, mutta ei koske kaava-aluetta
  - Päijät-Hämeen ekologinen verkosto, Sito Oy, Päijät-Hämeen liitto 2006
  - Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY)
  - Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut ympäristöt 2005 (MARY)
  - Maaseudun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet, Hämeen ELY-keskus, 2011

2 Tiivistelmä

2.1 Kaavaprosessin vaiheet

aika/päätös	sisältö
25.9.2017 Khall § 260	Päätettiin käynnistää yleiskaavan laatiminen
16.10.2017	Kuulutettiin vireilletulo ja OASin nähtävilläolo 1.11.2017 lähtien
	Päätettiin asettaa kaavaluonnos nähtäville
	Kuulutettiin kaavaluonnos nähtäville x.x.-x.x.20xx ja yleisötilaisuus x.x.20xx
	Päätettiin asettaa kaavaehdotus nähtäville
	Kuulutettiin kaavaehdotus nähtäville x.x.-x.x.20xx
	Viranomaisneuvottelu
	Kaavan hyväksyminen
	Lainvoima

2.2 Kaavan sisältö

Kaavassa on osoitettu pääpiirteissään viisi eri toimintojen aluetta: pohjoisessa asuminen, koillisessa loma-asuminen, keskellä teollisuus, etelässä virkistys ja ympärillä vesialue. Hevossaaren ydin osoitetaan merkinnöin ja määräyksin tehokkaaksi ja vetovoimaiseksi toiminnan alueeksi myös ulkoasultaan. Vesistöltä käsin pääosassa on luonto, johon rakentaminen alistetaan.

2.3 Kaavan toteuttaminen

Yleiskaava laaditaan oikeusvaikutteisena. Kaavan perusteella ei voi myöntää suoraan lupia eli toiminnan muuttuessa nykyisestä asemakaavasta, tulee ko. alueet asemakaavoittaa, ennen niiden toteuttamista.

3 Suunnittelun lähtökohdat

3.1 Alueen yleiskuvaus

Alue sijaitsee Heinolan keskustan ja moottoritien länsipuolella. Suunnittelualue koostuu ajoyhteyksillä toisiinsa liittyvistä neljästä Ruotsalainen-järvessä olevasta saaresta tai saaren osasta.

Suunnittelualueella on pääpiirteissään soranottoalue, metsää, teollisuutta ja loma-asumista.

3.2 Luonnonympäristö

3.2.1 Topografia ja maisema

Varjostettu korkeusmalli, Maanmittauslaitos

Topografia

Selvitysalue on pinnanmuodoiltaan ja korkeussuhteiltaan melko tasaista, suhteelliset korkeuserot ovat vähäisiä. Selvitysalueen saaret ovat pääosin 80–90 metriä merenpinnan yläpuolella. Ruotsalaisen vedenpinnan korkeus vaihtelee säännöstelytilanteesta riippuen runsaasta 76 metristä mpy yli 77 metriin mpy. Loivista kallio- ja metsämäistä erottuu muita korkeampana Hevossaaren eteläosan Soukanharju, jonka lakiosa kohoaa noin 110 m mpy korkeuteen. Suuri osa lakialueesta on hävinnyt maa-ainesten ottamisen seurauksena. Soranottolupa on voimassa vuoden 2017 loppuun.

Maisema

Suunnittelualue kuuluu Järvi-Suomen maisemalliseen suuralueeseen, ja maakunnallisista maisematyypeistä Heinolan järviseuutuun.

Vasikkasaari on suurelta osin metsäistä suljettua maisematilaa. Saaren rannoilla on yleisesti avointa maisematilaa. Hevossaarella on selvästi vähemmän suljettua maisematilaa. Tämä johtuu metsien hakkuista, rakentamisesta ja muusta ihmistoiminnasta. Alueella on puoliavoimia maisematiloja mm. teollisuustonteilla, harvennushakatuilla metsäalueilla ja metsittyillä entisillä pelloilla. Avointa maisematilaa avautuu monin paikoin Hevossaaren rannoilta.

Suunnittelualueella eikä sen lähelläkään ole valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita maisema- tai perinnemaisema-alueita.

Selvitysalueen maisemalliset arvot keskittyvät ranta-alueille, joilta avautuu avoin maisematila, ja joilla on merkitystä myös kaukomaisemassa. Soukanharju sekä Iso-Mömmön saari nousevat ympäristöään korkeammalle, mutta eivät ole kaukomaisemassa erityisen näkyviä elementtejä. Maisemallisesti herkkiä ovat Tokeenlahden ranta-alueet johtuen vesialueen kapeudesta. Lahden rannoille ei suositella maankäytön muutoksia johtuen maiseman lisäksi myös luontoarvoista.

Keskellä Hevossaari, etualalla Tähtiniemi.

Vasemmalla Hevossaaren johtava maavalli, keskellä soranottoalue, oikealla tuotantolaitoksia ja sataman telakka. Etualalla Tähtiniemi.

Edessä oikealla Iso-Mömmö, vasemmalla uimaranta, oikealla Hevossaaren länsiosan tuotantolaitokset.

3.2.2 Maa- ja kallioperä

Maaperäkartta, GTK, 2017

värikoodit: punainen=kallio; oranssi=hiekkamoreeni; vihreä=hiekka; sininen=savi; keltainen=karkea hieta; vaalea harmaa=rahkaturve; viivoitus=täytemaa

Mömmön ja Vasikkasaaren pohjoisosan kallioperä on graniittia. Vasikkasaaren eteläosassa, samoin kuin Hevossaaren pohjois- ja keskiosassa, kallioperä on amfiboliittia. Hevossaaren länsi- ja eteläosassa on mikrokliinigraniittia. Kalliopaljastumia tai avokallioita on melko vähän. Selvitysalueen maaperän vallitseva maalaji on hiekkamoreeni.

3.2.3 Luonnonolot

Heinola kuuluu eteläboreaaliseen kasvillisuusvyöhykkeeseen ja Etelä-Hämeen (EH) eliömaakuntaan. Selvitysalue kuuluu eteläboreaalisen metsäkasvillisuusvyöhykkeen sisällä Lounaismaan eli vuokkovyöhykkeen lohkoon. Seudulla vallitsevat metsätyypit ovat lehtomainen kangasmetsä (käenkaali–mustikkatyyppi, OMT) ja tuore kangasmetsä (mustikkatyyppi, MT).

Suokasvillisuuden aluejaossa Heinola kuuluu Sisä-Suomen vietto- ja rahkakeidasvyöhykkeeseen. Soiden osuus maapinta-alasta on pieni eikä selvitysalueella ole laajoja suoyhdistymiä. Pienialaisia soita on lähinnä lahtien perukoissa ja rannoilla (luhdat) tai alavien rantametsien korpisoistumina.

3.2.4 Luonnonsuojelu

Luonnonsuojelulain mukaiset luontotyytit

Hevossaaren lehmusmetsiköt täyttäneet tuoreen hakkuunkin jäljiltä suojellun luontotyytin kriteerit. Jalopuumetsiköt ovat mahdollisesti myös Metsälain 10 §:n mukaisia arvokkaita elinympäristöjä (rehevät lehtolaikut).

Metsälakia ei sovelleta asemakaava-alueilla lukuun ottamatta maa- ja metsätalouteen osoitettuja alueita.

Vesilaki

Vesilain mukaisia kohteita ei ole.

Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajit

Kaava-alueella on tiedossa liito-oravahavaintoja vuosilta 2003, 2007 ja 2011 sekä viitasammakkohavaintoja useasta paikasta viimeisten 15 vuoden ajalta. Varmuudella viitasammakkoa ja vesisiippoja esiintyy Iso-Mömmön rantaluhdassa.

Alueelta löytyy sopivaa elinympäristöä myös täplälampikorennolle, lummelampikorennolle, lepakoille ja kirjoverkkoperhoselle.

Erityisesti suojeltavat ja uhanalaiset lajit

Kesällä 2017 alueella on tavattu valkoselkätikka.

Uhanalaiset perhoset

Eteläosan soranottoalueella on tavattu vuonna 2006 tulikukkakoin toukka.

3.2.5 Muut arvokkaat luontokohteet

Linnusto

Tokeenlahden pohjukalla on paikallista linnustollista merkitystä. Siellä on 2000-luvulla tavattu Heinolassa harvinaiset mm. kaulushaikara, rytikerttunen ja luhtahuitti. Iso-Mömmössä on silmälläpidettävän sirittäjän reviiiri. Suunnittelualueella esiintyvät myös pikkutikka ja harmaapäätikka.

Kasvillisuus

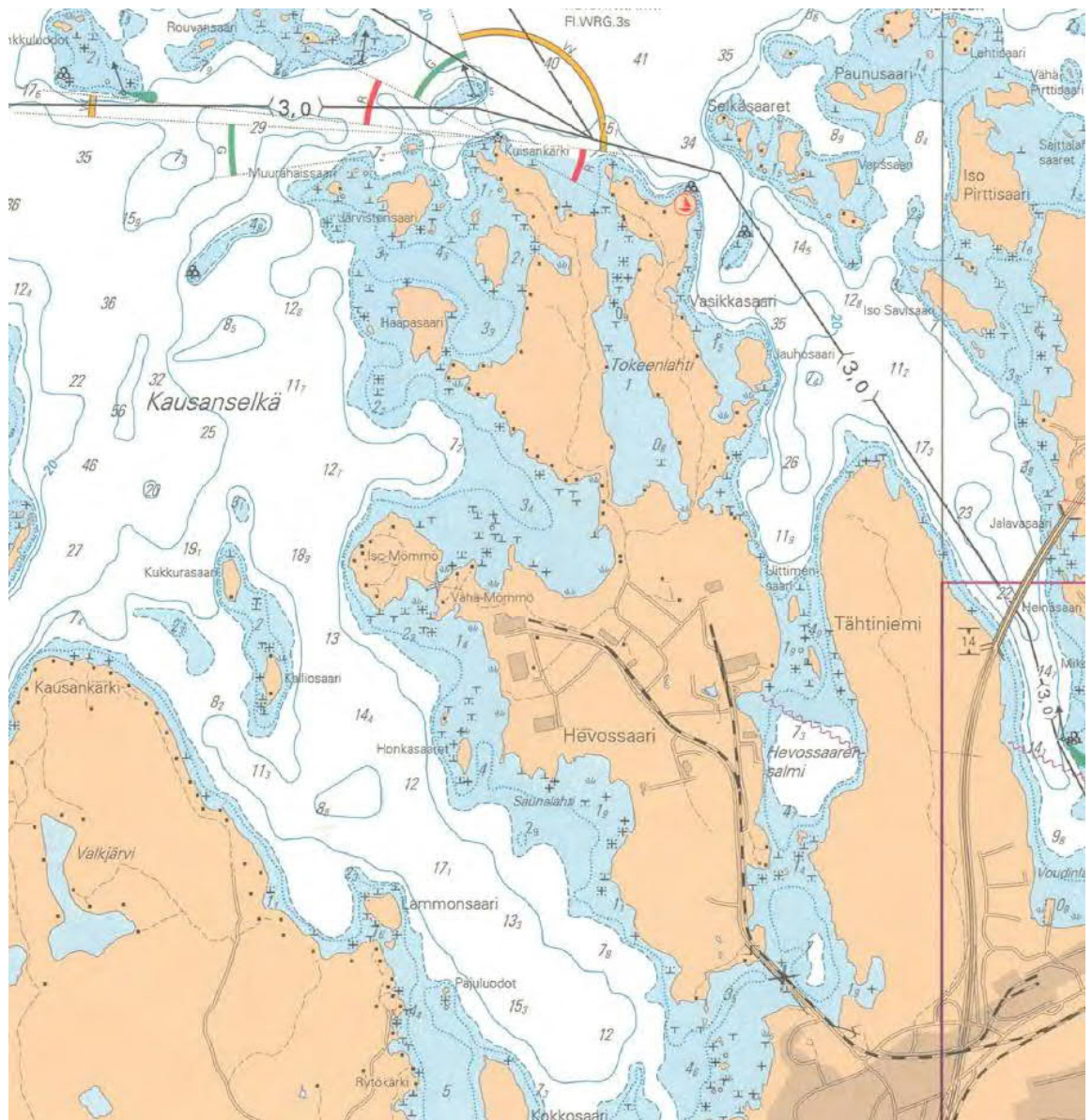
Suunnittelualueen eteläosan soranottoalueella esiintyy paahderinteiden lajistoa: idänkeulankärki, metsänätkelmä, ukontulikukka ja pietaryrtti. Alue on siis paahdeperhosille soveltuva alue.

Paikallisesti arvokas luontokohde ja Metsälain 10 §:n mukainen elinympäristö kaava-alueella on Tokeenlahden pohjukka (Hevossaaren ja Vasikkasaaren välissä). Metsälakia ei sovelleta asemakaava-alueilla lukuun ottamatta maa- ja metsätalouteen osoitettuja alueita.

Paikallisesti arvokas luontokohde on myös Iso-Mömmön eteläosassa oleva alue, jossa on lehtomaista kangasta, lehtoa sekä paju- ja ruokoluhtaa.

3.2.6 Vesistöt ja vesitalous

Selvitysalueen saaret sijaitsevat Ruotsalainen-nimisessä järvessä, joka ulottuu Heinolan lisäksi myös Asikkalan kunnan puolelle. Kymijoen päävesistöalueeseen kuuluva Ruotsalainen on pinta-alaltaan noin 74 km². Se on Suomen 58. suurin järvi ja suurin Heinolan alueella sijaitseva järvi. Päijänteen vedet laskevat Kalkkistenkosken ja kanavan kautta Ruotsalaiseen. Järviällästä luonnehtii avoimien selkävesien lisäksi runsas saaristo. Ruotsalaisen ekologinen tila on hyvä; vesi on kirkasta ja vähäravinteista. Hevossaaren selvitysalueella on muutama pieni lampi ja allas sekä ojia, mutta ne ovat kaikki ihmisen kaivamia tai muuttamia.

Merikortti Ruotsalainen, Merenkululaitos, 2007

Kaava-alueen lähietäisyydellä syvimmillään vettä on Vasikkasaaren eteläosan ja Jauhosaaren itäpuolella olevassa syvänteessä 26-35 m. Hevossaarensalmessa on matalimmillaan reilun neljän metrin syvyinen väylä telakalle eli satamaan saakka. Rannoilla on matalikkoa ja karikkoa monin paikoin.

3.2.7 Maa- ja metsätalous

Alueella ei enää harjoiteta maa- tai metsätaloutta. Vanhat pellot ovat metsittyneet ja metsäalueita hoidetaan puistometsinä.

3.3 Rakennettu ympäristö

3.3.1 Väestön rakenne

Kaavoitettavalla alueella asuu alle kymmenen ihmistä, joten ikärakenne ei ole olennainen. Se, että siellä on asukkaita, vaikuttaa suunnitteluun.

3.3.2 Taajamakuva

Kaavoitettavalla alueella on jopa vastakohtaisia taajamaelementtejä: vehreä rantamaisema <> suuret laatikkohallit <> rakennettu kulttuuriympäristö <> metsäinen tieympäristö

Hevossaaren pääväylä on koko matkaltaan metsän reunustama, eikä se kerro alueella olevasta toimeliaisuudesta. Useimmat tuotantolaitokset sijaitsevat risteävien katujen varrella.

Eteläosan maisemoitua soranottoaluetta takana ja edessä vuoden 2018 alusta soranotolta vapautunutta aluetta (kuva vuodelta 2008). Nykytilanteessa paikalla on korkeat sora- ja murskekasat.

Osa alueen tuotantolaitoksista on ulkoapäin toimistorakennusten oloisia ...

... ja osasta toiminnan näkee ulkoa päin.

Teollisuusraiteet ovat jääneet käyttämättöminä metsän peittoon.

Teollisuus on monin paikoin rannan tuntumassa upeissa maisemissa.

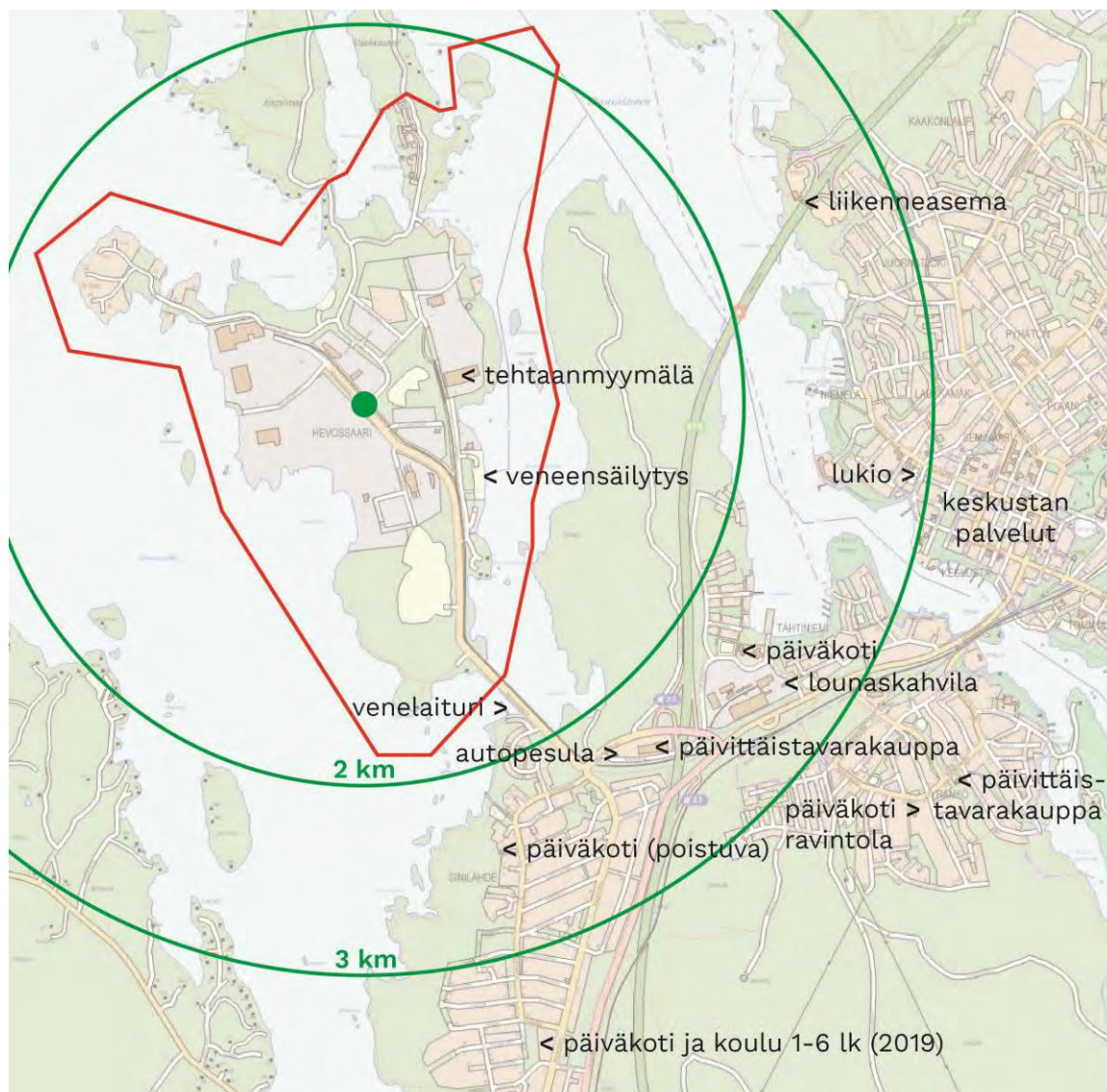
3.3.3 Asuminen, loma-asuminen ja teollisuus

Suunnittelualueella sijaitsevat rakennukset ja niiden käyttötarkoitukset. Asutus ja loma-asutus asettavat reunaehtoja alueen suunnittelulle.

3.3.4 Palvelut

Suunnittelualueella ja sen läheisyydessä sijaitsevia palveluita.

Kaava-alueella ei ole päivittäispalveluita. Lähin päivittäistavarakauppa sijaitsee reilun kahden kilometrin etäisyydellä kaava-alueen keskeltä mitattuna. Vastaavasti keskustan palvelut ovat viiden kilometrin ja lähin alakoulu ja päiväkoti rakentuvat Sinilähteelle neljän kilometrin etäisyydelle.

3.3.5 Työpaikat ja elinkeinotoiminta

Hevossaaren työpaikkojen lukumäärät Tilastokeskuksen toimialajaon ensimmäisen alaluokan mukaan ryhmiteltynä (lukumäärät perustuvat kyselyihin, ei tilastoihin):

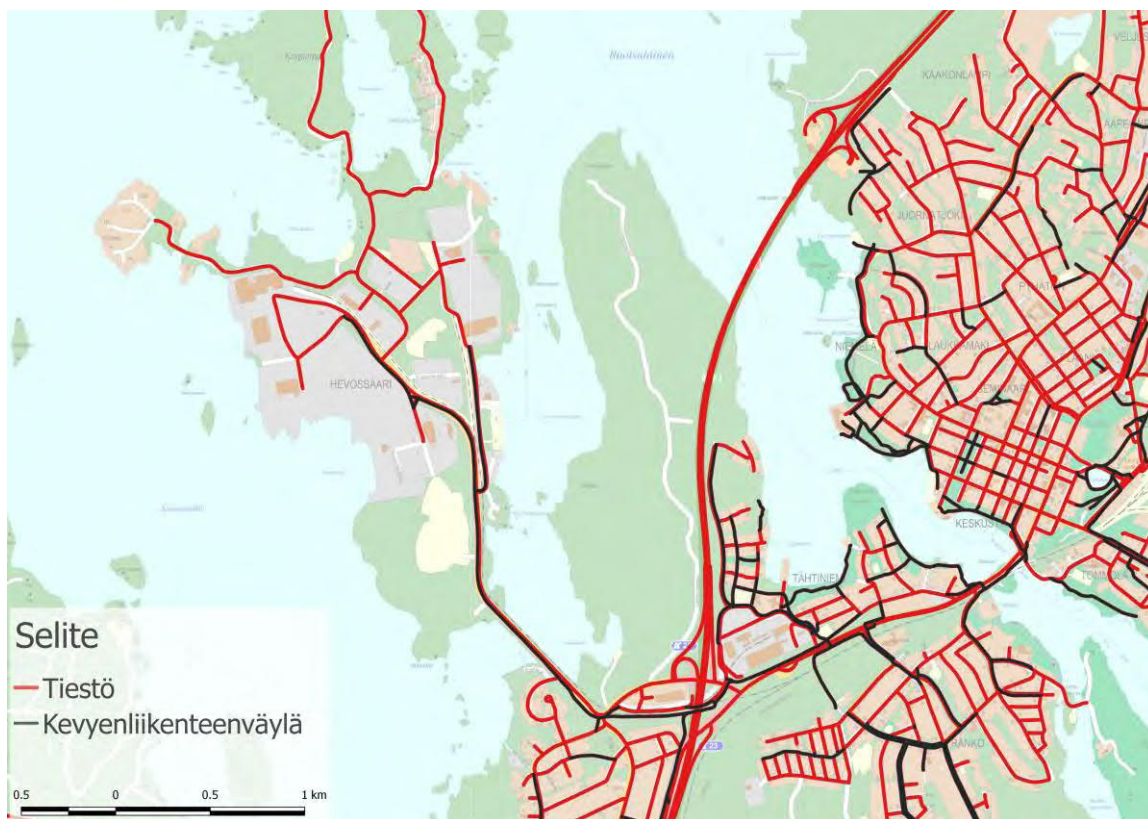
Metsätalous ja puunkorjuu	1
Sahatavaran sekä puutuotteiden valmistus	35
Painaminen ja tallenteiden jäljentäminen	4
Kumi- ja muovituotteiden valmistus	45
Muiden ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus	65
Metallituotteiden valmistus	40
Huonekalujen valmistus	7
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus	2
Rakentaminen	6
Maaliikenne ja putkijohtokuljetus	2
Kiinteistön- ja maisemanhoito	4
Kulttuuri- ja viihdetoiminta	1
YHTEENSÄ	212 työpaikkaa

3.3.7 Liikenne

Suunnittelualue - keskusta autotiet ja kevytväylät.

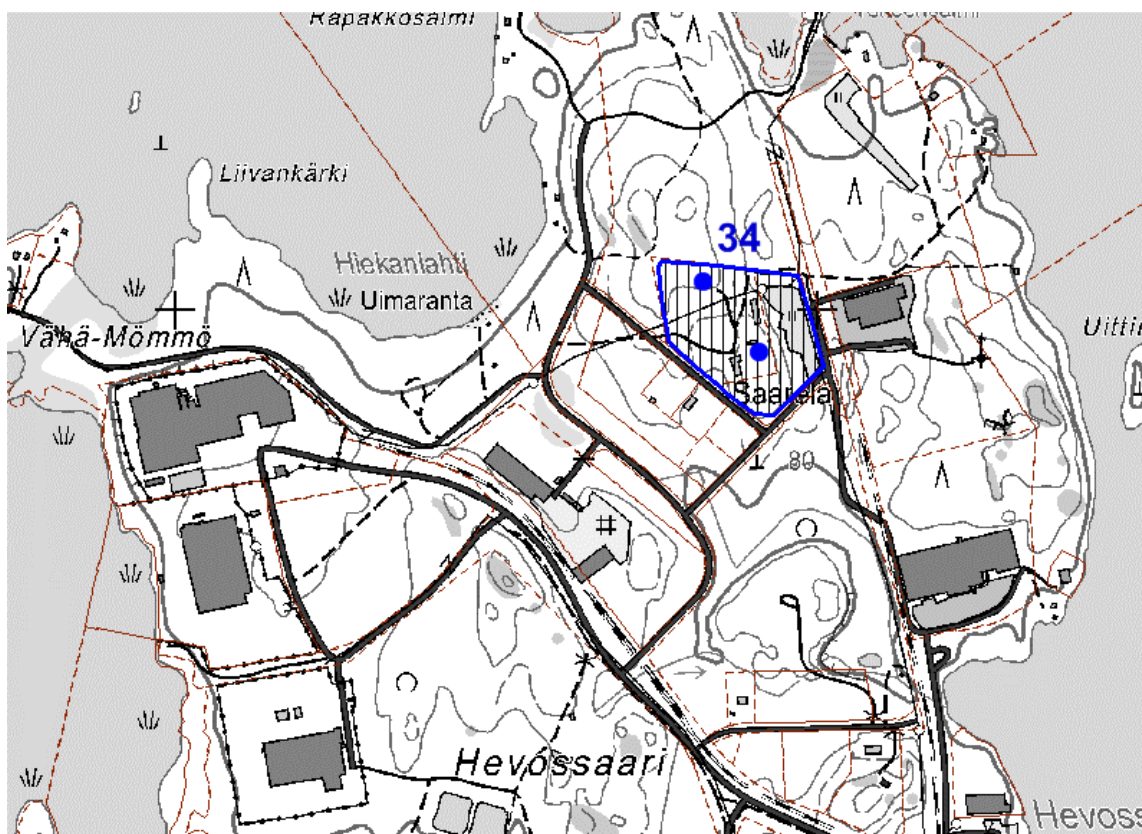
Liikenneverkko on kattava. Suunnittelualueelta on hyvät liikenneyhteydet Tähtiniemen palveluihin, moottoritiele ja keskustaan. Kevyenliikenteenväylät katujen varsilla lisäävät liikenneturvallisuutta. Tavari liikennettä on päivittäin noin 86 rekkaa.

Hevossaareen johtaa myös jo käytöstä poistettu sivurata.

Yksityisraidesopimus sen osalta on irtisanottu kaupungin suostumuksen mukaisesti Liikenneviraston päätöksellä 13.11.2013. Perusteluina päätöksessä lukee: ”Hevossaaren rata on ollut käyttämättömänä jo pitkään eikä radalle ole nähtävissä kuljetustarpeita.”

Kaavoitettavalla alueella liikennöi paikallisliikenteen linja-auto.

3.3.8 Rakennettu kulttuuriympäristö

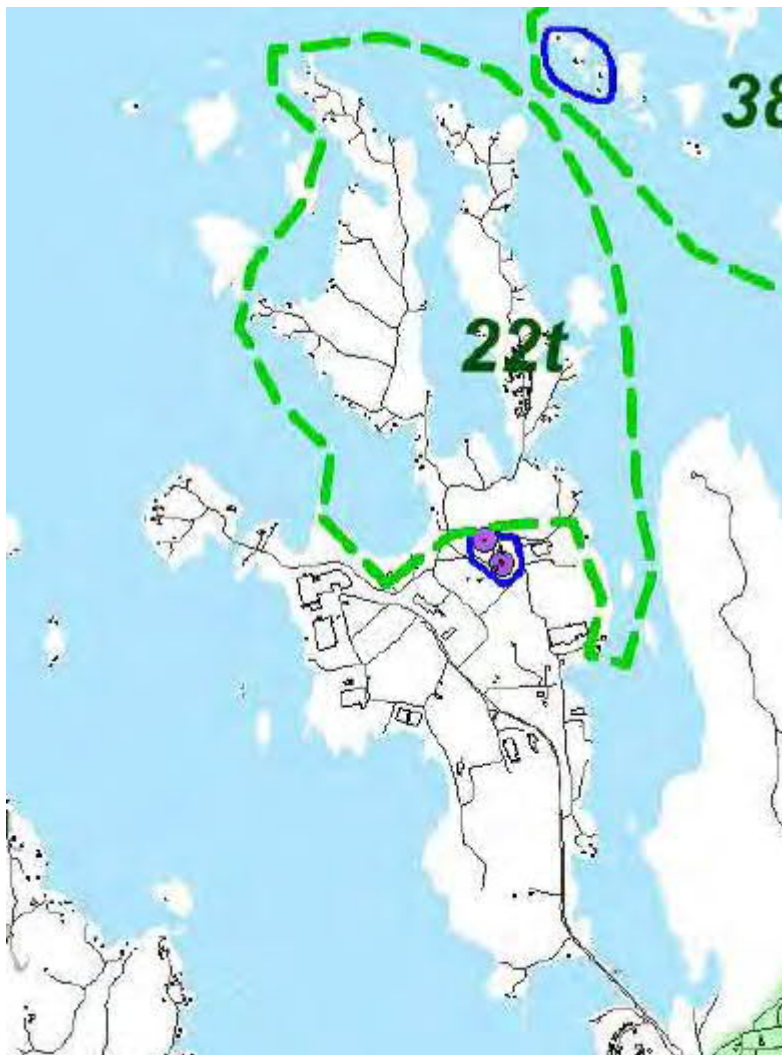
Heinolan rakennetun kulttuuriympäristön selvityksessä (ns. KUKUSE, 2005) ja Heinolan rakennusinventoinnin päivityksessä 2014 esiintyy Saarelan tila (kartalla sinisellä rajattu). Tila on ollut saman suvun hallussa vuodesta 1647 ja siihen on aikoinaan kuulunut mm. Hevossaari, Korpinmaa ja Vasikkasaari. Pihapiirin rakennuskanta muodostaa rakennustaiteellisesti arvokkaan kokonaisuuden. Tilan vanha asuinrakennus vuodelta 1839 ja nuorempi asuinrakennus vuodelta 1929 on arvotettu luokkaan I.

”Luokka I

Kohde/alue on kulttuurihistoriallisesti arvokas. Kohteen erityisten kulttuuriympäristöarvojen suojelu on perusteltua ratkaista kaavalla tai lailla. Inventoinnit ja selvitykset osoittavat selkeästi suojelutarpeen.

Lisäselvityksiä tarvitaan, mikäli kohteisiin tai niiden ympäristöön on suunnitteilla muutoksia, joilla voi olla vaikutuksia kohteen arvoihin.”

Lisäselvitys on tilattu.

Heinolan rakennusinventoinnin täydennyssuunnitelmassa 2014 suunnittelualueelle on esitetty inventoitavaksi Korpinmaa-Vasikkasaaren loma-asutus (alue 22t). Alue on arvioitu luokkaan III p:

”Luokka III p[erinteikäs]

Tyypillinen, hyvin aikaansa edustava kohde (puu- tai kivitalo) 1900-luvun alkupuolelta tai jälleenrakennuskaudelta (1944-1959). Ylläpitää alueellaan rakennetun ympäristön historiallista kerroksisuutta, kertoo alueen asutuksen ja maankäytön vaiheista ja/tai on merkityksellinen osana laajempaa aluekokonaisuutta.

Inventointi on ajankohtainen viimeistään kaavan tai luvan tullessa vireille.”

Inventointi on tilattu.

3.3.9 Muinaismuistot

Asumuspainanne Hiekanlahden asuinpaikalla. Kivattu koillisesta 2007.

120. Hiekanlahti

Kivikautinen asuinpaikka. II

Peruskartta: 3112 08 Heinola
Kylä: Jyränkö
p = 6789 70
i = 3444 60
z = 82–83

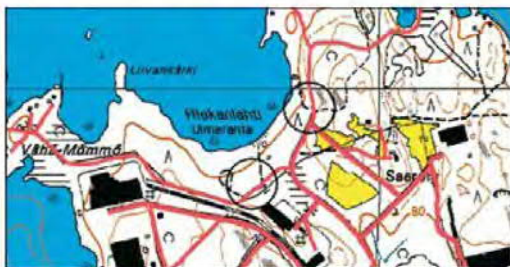
Kohde sijaitsee Ruotsalaisessa olevassa Hevossaarella, Hiekanlahdessa olevan uimarannan lounais- ja koillispuolella. Maasto on alueella loivasti luoteeseen laskevaa hiekkakangasta, jolla on paikoin muinaisia rantamuodostumia.

Alueella on kaksi asumuspainannetta noin 300 metrin etäisyydellä toisistaan. Painanteiden välinen alue on myös asuinpaikaksi sopivaa maastoa. Lounaisempi painanne sijaitsee koordinaattien osoittamassa paikassa, Iso-Mönnmööön menevän tien luoteispuolella. Painanteen halkaisija on 12 metriä ja sen etelälaitaa leikkaa vanha tie. Painanteeseen tehdyistä koeokuopista on löytynyt kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta. Painanteen koillispuolella on kolme pienempää kuoppaa, jotka voivat liittyä asuinpaikkaan tai olla pyyntikuoppia.

Toinen asumuspainanne sijaitsee Korpimaantien ja siitä rannan mökille eroavan tien risteyksen luoteispuolella, lähellä vanhan rantatörmän reunaa. Pyöreän painanteen halkaisija on neljä metriä ja siinä on osittainen reunavalli. Löytöinä painanteeseen tehdyistä koeokuopista on kvartsi-iskoksia.

Tutkimukset: Inv. A. Bilund 2000.

Löydöt: KM 32386: 1–4, kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta.

Soukanharjun asuinpaikkatasametta. Kivattu koillisesta 2007.

155. Soukanharju

Kivikautinen asuinpaikka. II

Peruskartta: 3112 08 Heinola
Kylä: Jyränkö
p = 6787 87
i = 3445 08
z = 80–82,5

Kohde sijaitsee Ruotsalaisen eteläosassa olevan Hevossaaren eteläpäässä, Soukanharjun ja laajan sorakuoppa-alueen länsipuolella. Asuinpaikka on harjujakson kupeessa olevalla terassilla, joka on laajuudeltaan itä-länsi-suunnassa noin 40 metriä ja pohjois-eteläsuunnassa noin 30–45 metriä. Maaperä paikalla on hiekkaa ja kasvillisuus mäntyvaltaista metsää.

Asuinpaikkatasanteelle tehdyistä koeokuopista on löytynyt kvartsi-iskoksia. Kvartsi-iskoksia on löytynyt myös rantaan johtavan metsätien rikkoontuneesta pinnasta ja rantahietikolta. Pintapoinninnassa alin kvartsi-iskos löytyi rantahiekalta ja ylin tasanteelta.

Tutkimukset: Inv. H. Poutiainen 2003.

Löydöt: KM 33986: 1–2, kvartsi-iskoksia.

Kaava-alueella on tiedossa kolme muinaismuistokohdetta, jotka tulee huomioida. Päijät-Hämeen kiinteät muinaisjäännökset, Päijät-Hämeen liitto, 2008.

3.3.10 Tekninen huolto

Suunnittelualueen vesi- ja jätevesiverkosto sekä hulevesien johtaminen.

Alueella on kunnallistekniikka niillä osin kuin kadut on rakennettu.

Alueen eteläosassa sijaitsee vuonna 2011 käyttöön otettu pohjavedenottamo, jossa on kaksi kaivoa. Vedenottamolle varaudutaan rakentamaan myöhemmin kaksi lisäkaivoa. Lisäksi vedenottamon lähisuoja-alueelle on suunnitelma tekopohjaveden tekemiseksi pumppaamalla vettä etelän ja koillisen puoleisten mäkien päälle. Myös rantaimeytyksen tehostaminen voi olla tarpeen.

Uimarannan kaakkoispuolella sijainnut vedenottamo on poistettu käytöstä, ja tähän liittyvä 'Hevossaari II' pohjavesialue on poistettu luokituksesta.

Aluehallintoviraston pohjavedenottamoa koskevassa päätöksessä (ESAVI/112/04.09/2013) sanotaan mm: Riskinarvioinnin perusteella Hevossaaren pohjavesialueella ei katsota olevan tarvetta pohjaveden suojoitimenpiteille. Hevossaarentien alhaisista liikenne- ja kemikaalikuljetusmääristä johtuen mahdollisen onnettomuustilanteen aiheuttama päästöriski voidaan arvioida pieneksi. Tien riski on myös sijainnillisesti pieni, koska se sijoittuu pohjavesialueen reunalle.

Jätevesiverkostossa on kapasiteettia runsaasti. Mantereelle johtaa kaksi paineviemäriä, joista kumpikin on halkaisijaltaan 200 mm. Vain toinen on käytössä ja sitäkin käytetään vain joitakin tunteja vuorokaudessa.

Ilmajohdoja on muutettu maakaapeleiksi.

3.3.11 Ympäristönsuojelu ja ympäristöhäiriöt

Hevossaassa on todettu maaperän pilaantumista kolmessa kohteessa, joista kaksi on kunnostettu kokonaisuudessaan: Hartwallin toiminnan aikaiset lietelavat ja jätealtaat Saunalahden koillispuolella sekä entisen maankaatopaikan yhteydessä toiminut OILI-asema ja maankaatopaikan vieressä sijaitseva Hartwallin jätevesien purkupaikka. OILI-aseman pilaantuneimmaksi katsottu alue on merkitty paaluttamalla, asvalttiallas on purkamatta. Hartwallin jätevesien purkupaikasta on vain vähän tietoa.

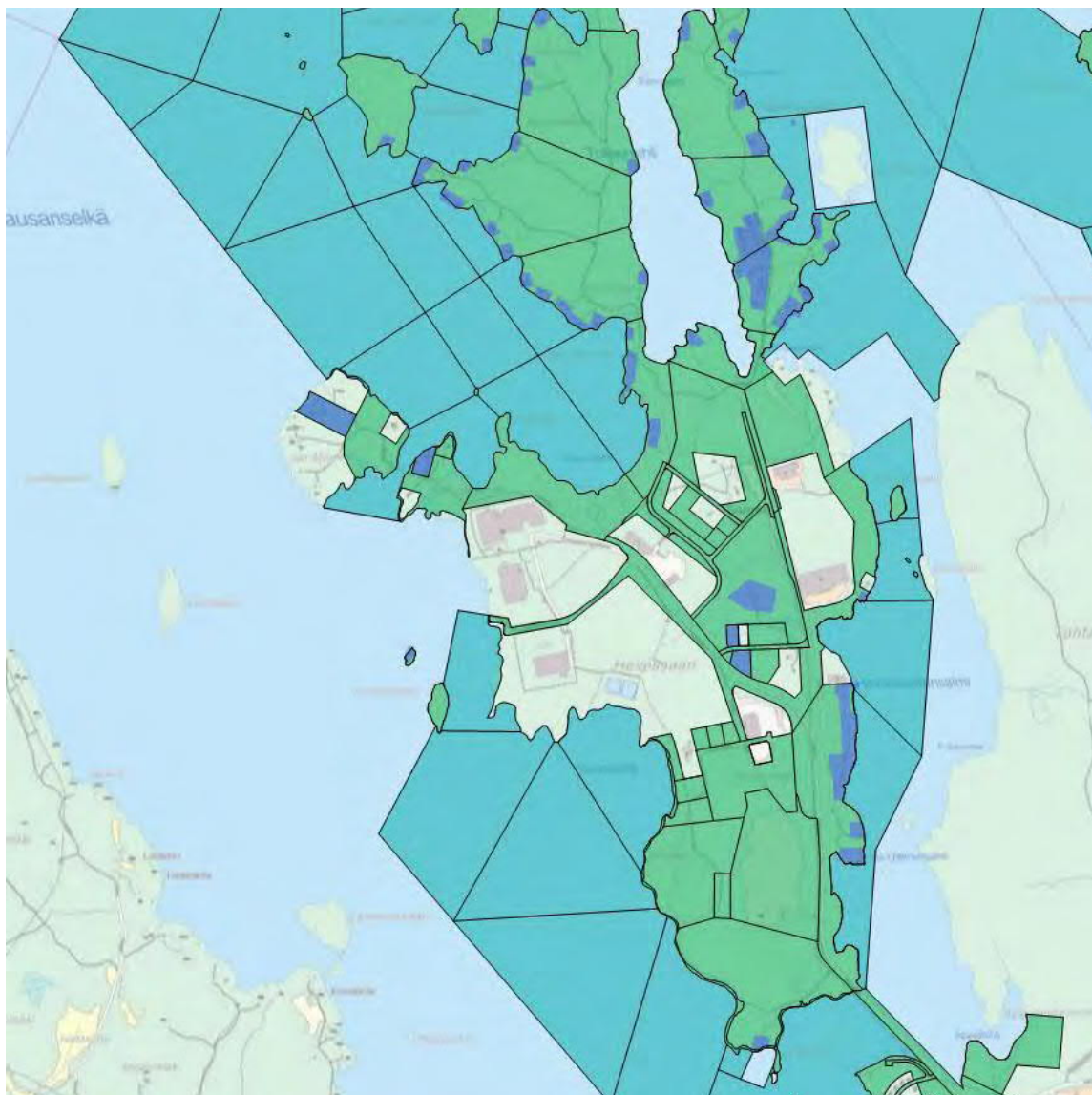
Alueen pitkän teollisuushistorian takia alueella on useita kohteita, joiden toimintaan on liittynyt maaperän pilaantumisen riski, mutta alueita ei ole kartoitettu. Kartoitus tehdään ennen ehdotusvaihetta.

Alueella on jonkin verran lyhytkestoista melua. Meluselvitys tehdään ennen ehdotusvaihetta.

3.3.12 Maanomistus

Kaava-alueen maapinta-alasta kaupunki omistaa arviolta n. 80 %.

Kaupungin maanomistus (taustakartta MML):

- vihreä = Heinolan kaupungin omistamat maa-alueet
- turkoosi = Heinolan kaupungin omistamat vesialueet
- violetti = kaupungilta vuokratut maat

3.4 Suunnittelutilanne

3.4.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista (uudet tulleet voimaan 14.12.2017) tähän yleiskaavaan liittyy 'Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen', 'Terveellinen ja turvallinen elinympäristö' sekä 'Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat'. Seuraavassa on poimittu kunkin sisällöstä ne asiat, joita tämä kaava koskee:

Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen

Tuetaan eri alueiden elinvoimaa ja vahvuuksien hyödyntämistä. Luodaan edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiselle sekä väestökehityksen edellyttämälle riittävälle ja monipuoliselle asuntotuotannolle.

Luodaan edellytykset resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen.

Edistetään kävelyä ja pyöräilyä.

Terveellinen ja turvallinen elinympäristö

Varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Uusi rakentaminen sijoitetaan tulvavaara-alueiden ulkopuolelle tai tulvariskin hallinta varmistetaan muutoin.

Ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja.

Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat

Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys tai riskit hallitaan muulla tavoin.

Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.

Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta.

SUUNNITTELUMÄÄRÄYS:

Alueiden yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee ottaa lähtökohdaksi taajaman rakenteellinen eheyttäminen ja elinympäristön laadun parantaminen niin, että palvelut ja työpaikat ovat mahdollisimman hyvin saavutettavissa kävelen, pyöräillen tai joukkoliikenteellä.

Liikennejärjestelyillä tulee erityisesti turvata kävelyn, pyöräilyn, huolto- ja joukkoliikenteen toimivuus ja turvallisuus.

Alueiden käyttöönotossa ja mitoituksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota tarkoituksenmukaiseen toteuttamisjärjestykseen, toiminnalliseen joustavuuteen, ympäristön laatuun ja varautumiseen myrskyjen, rankkasateiden ja tulvien aiheuttamien haittojen vähentämiseksi.

Alueiden suunnittelussa on osoitettava riittävästi sijoittumismahdollisuuksia ympäristöhäiriöitä tuottamattomalle elinkeinotoiminnalle.

Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava päivittäisten palveluiden saatavuus, riittävät kanssakäymis-, ulkoilu- ja virkistysmahdollisuudet sekä ulkoilureittien jatkuvuus taajamien sisällä, asuinympäristön selkeys ja esteettömyys.

A36

Iso-Mömmön taajamatoimintojen alue

Uusi taajamatoimintojen alue, jossa mahdollisuus monimuotoisesti asumisen, virkistyskäytön ja elinkeinotoiminnan sijoittumiseen.

A157

Korpinmaan taajamatoimintojen alue

Uusi taajamatoimintojen alue, jossa mahdollisuus monimuotoisesti asumisen, virkistyskäytön ja elinkeinotoiminnan sijoittumiseen.

A158

Vasikkasaaren taajamatoimintojen alue

Uusi taajamatoimintojen alue, jossa mahdollisuus monimuotoisesti asumisen, virkistyskäytön ja elinkeinotoiminnan sijoittumiseen.

A159

Hiekanlahden taajamatoimintojen alue

Uusi taajamatoimintojen alue, jossa mahdollisuus monimuotoisesti asumisen, virkistyskäytön ja elinkeinotoiminnan sijoittumiseen.

A160

Soukankärjen taajamatoimintojen alue

Uusi taajamatoimintojen alue, jossa mahdollisuus monimuotoisesti asumisen, virkistyskäytön ja elinkeinotoiminnan sijoittumiseen. Alue on pääosin pohjavesialueella.

Työpaikka-alue TP

Merkinnällä osoitetaan monipuoliset työpaikka-alueet, joissa voi olla toimisto- ja palvelutyöpaikkoja, asumista sekä ympäristöhäiriöitä aiheuttamatonta teollisuutta ja varastointia.

SUUNNITTELUMÄÄRÄYS:

Alueelle ei saa suunnitella sellaisia työpaikkatoimintoja, joiden haitalliset ympäristövaikutukset läheisille alueille voivat olla merkittäviä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää alueen liikenteen toimivuuteen ja toteuttamisjärjestykseen.

TP32

Hevossaaren työpaikka-alue

Osin toteutunut työpaikka-alue, jonka eteläosa pohjavesialueella.

Kehittämisen kohdealue   kk

Merkinnällä osoitetaan kaupunki- ja kuntavyöhykkeitä, joihin kohdistuu maakunnallisesti tai seudullisesti tärkeitä alueidenkäytöllisiä kehittämistarpeita.

kk1

Hevossaari – Tähtiniemi

Kehittämisen kohdealue on vajaasti toteutunut keskustan läheisyydessä ja siihen joukkoliikenneyhteyksin kytkeytyvä alue.

Aluekohtainen suunnittelumääräys:

Alueen tarkemmassa suunnittelussa selvitetään asumisen, työpaikka-alueiden, matkailun ja virkistyksen määrälliset ja laadulliset kysymykset ja suhteet siten, että alue muodostaa osana yhdyskuntarakennetta tarkoituksenmukaisen ja eheän, alueen ominaispiirteitä hyödyntävän kokonaisuuden.

Satama-alue raskaalle liikenteelle LVr

Merkinnällä osoitetaan puutavaran ja massatavaran laivauspaikat sekä tavarasatamat.

Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

LVr1

Hevossaaren proomusatama

Hevossaaren puu- ja massatavaran lastausatama.

Yhdysrata/teollisuusrata +++++

Merkinnällä osoitetaan pääratoja ja merkittäviä liikennepaikkoja yhdistävät radat sekä merkittävät teollisuusradat.

Rata-alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

SUUNNITTELUMÄÄRÄYS:

Ratoja risteävä tieliikenne ja ulkoilureitit tulee suunnitella ensisijaisesti eritasoratkaisuna.

sr2

Sivurata Heinola - Hevossaari

Teollisuusrata Heinolasta Hevossaaren teollisuusalueelle.

Laivaväylä sininen pallukkaviiva umpitäytöllä

Merkinnällä osoitetaan tärkeimmät sisävesiväylät.

lv6

Hevossaaren laivaväylä

lv7

Laivaväylä Nynäistenlahti

Ohjeellinen uusi syväväylä sininen pallukkaviiva umpitäytöllä punainen pohja

SUUNNITTELMÄÄRÄYS:

Vesiliikenteen syväys- ja alikulkukorkeusvaatimusten turvaamiseksi tulee niitä risteävien johtojen ja siltojen suunnittelussa ottaa huomioon liikenneviraston suositukset.

lvs2

Jyrängön syväväylä

Tärkeä vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue _ . _ . _ pv

SUUNNITTELMÄÄRÄYS:

Alueella tulee kiinnittää erityistä huomiota pohjaveden suojeluun. Pohjavesille riskejä aiheuttavat uudet toiminnot on sijoitettava ensisijaisesti pohjavesialueiden ulkopuolelle. Jos toimintoja kuitenkin sijoitetaan pohjavesialueille, on ne suunniteltava siten, että ehkäistään pohjavesien pilaantuminen rakenteellisin suojaustoimenpitein.

pv37

Hevossaari I

Vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue

Muinaismuistoalue tai –kohde punainen neliö

Merkinnällä osoitetaan muinaismuistolain rauhoittamia muinaisjäännösalueita tai kohteita.

Merkintään liittyy MRL 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

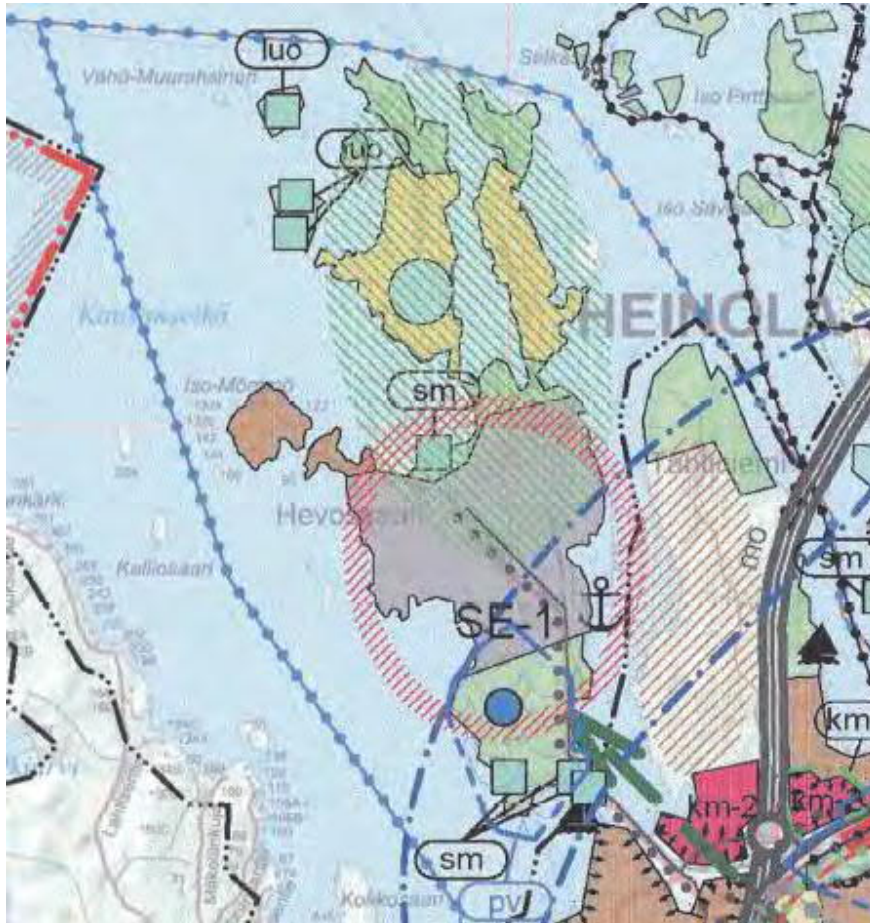
SUUNNITTELMÄÄRÄYS:

Muinaisjäännösalueiden ja –kohteiden ja niiden lähialueiden maankäyttöä, rakentamista ja hoitoa suunniteltaessa on itse muinaisjäännösten lisäksi otettava huomioon muinaisjäännösten suoja-alueet, maisemallinen sijainti ja mahdollinen liittyminen arvokkaisiin maisema-alueisiin ja/tai kulttuuriympäristöihin.

kohteista kerrottu tarkemmin kohdassa 3.3.9

3.4.3 Heinolan strateginen yleiskaava 2035

Strategisessa yleiskaavassa on todettu alueen nykyinen käyttö pääpiirteissään, koska alueen tulevaisuuden näkymät eivät olleet selvillä kaavaa laadittaessa, ja siksi siihen on liitetty tulevaa käyttöä ajatellen merkintä Selvitysalue SE-1 Hevossaari:

”Suositus: Alueen nykyinen käyttö jatkuu toistaiseksi. Olevaa rakennuskantaa ja infrastruktuuria ylläpidetään ja täydennetään tarvittaessa. Mikäli merkittävä uudishanke ajankohtaistuu, tehdään toteutettavuustutkimus ja /tai laaditaan yleispiirteinen suunnitelma vaikutusarvioineen ottaen huomioon myös Tähtiniemen nykyinen ja tuleva maankäyttö.”

Strategisessa yleiskaavassa alueelle on osoitettu samoja asioita, jotka on tuotu esiin jo maakuntakaavan merkinnöissä ja määräyksissä. Lisäksi on osoitettu viher- ja /tai ekoyhteistarve Hevossaaren ja Jyrängön eteläpuolisen metsäalueen välille.

Strategisen yleiskaavan selostuksessa mainitaan: ”Hevossaaren suhteen on otettu pidättyväinen kanta suosittamalla, että teollisen tuotannon tilalle alueelle ohjattaisiin pikemmin vapaa-ajan toimintoja, asumispalveluja yms. maankäyttöä laadittavan osayleiskaavan tai yleissuunnitelman puitteissa.”

Sittemmin kaava-alueen toiminta-ajatus on kiteytynyt ja sen osoittamiseksi työkaluksi on valittu yleiskaava.

3.4.4 Asemakaavat, ranta-asemakaavat ja rantayleiskaavat

Yleiskaavoitettavalla alueella voimassa olevat asemakaavat.

Kaavoitettavalla alueella on voimassa 15 eri asemakaavaa tai niiden osaa, joista vanhin on vuodelta 1975. Ko. kaava 186 koski koko Hevossaarta, mutta lähes puolet jäi vahvistumatta, ja ne kaavoitettiin ”uudelleen” kahdessa osassa vahvistuen 1975 ja 1980. Asemakaavoituksen ulkopuolelle jääneet alueet ovat Ruotsalaisen rantayleiskaavassa.

Mömmö-Hiekanlahti asemakaavan muutos (655) on meneillään, mutta sen lopullinen ratkaisu jäi odottamaan yleiskaavan valmistumista.

Vasikkasaari-Korpinmaa –ranta-asemakaavan maankäyttövaraukset (RM-alue ja VL-alue sen ympärillä) on siirretty yleiskaavakartalle.

3.4.5 Rakennusjärjestys

Heinolan kaupungissa on voimassa rakennusjärjestys vuodelta 2012 (kvalt 18.6.2012 § 103).

3.4.6 Pohjakartta

Pohjakarttana käytetään Maanmittauslaitoksen laatimaa rasterimuotoista 1:10 000 peruskartta-aineistoa.

3.4.7 Rakennuskiellot

Suunnittelualueella ei ole voimassa rakennuskielloja eikä kaupunki ole määrännyt rakennuskieltoa yleiskaavan laatimisen vuoksi (MRL 38 §).

4 Suunnittelun vaiheet

4.1 Osayleiskaavan suunnittelun tarve

Suunnittelualueen eri toiminnot: teollisuus, asuminen/loma-asuminen ja virkistyskäyttö ovat osin sekoittuneet, koska epäjärjestyksessä toteutetun ja vajaasti rakennetun teollisuuden seurauksena yritysalueet ovat levinneet laajalle alueelle. Asemakaavalla osoitetut tai myöhemmin lohkotut teollisuustontit ovat siis olleet liian suuria tarpeeseen nähden.

Teollisuuden ja asumisen yhteensovittaminen asemakaavalla katsottiin mahdottomaksi.

4.2 Suunnittelun käynnistäminen ja sitä koskevat päätökset

Kaupunginhallitus päätti käynnistää yleiskaavatyön 25.9.2017 § 260.

4.3 Osayleiskaavan tavoitteet

4.3.1 Lähtökohta-aineiston antamat tavoitteet

Maakuntakaava

Yleiskaavaa ohjaa voimassa oleva maakuntakaava 2014 (kohta 3.4.2).

Heinolan strateginen yleiskaava 2035

Strategisen yleiskaavan tavoitteita edelleen hyödynnettäviksi:

-asumisen kehittämistavoitteita:

- rantarakentamisen mahdollisuudet
- kakkosasumisen ja etätyön edistäminen
- ympäristömyötäinen tapa elää ja matkailla vesistöjen äärellä

-matkailun kehittämistavoite:

- vetovoimaisen matkailun ja loma-/kakkosasumisen kehittäminen

-ympäristönsuojelun kehittämistavoitteita

- pohjavesien sekä luonnon- ja kulttuuriarvojen suojele maankäyttöratkaisujen pohjaksi
- maisema- ja kulttuuriympäristökohteiden näkyvyyden parantaminen
- kestävän kehityksen ja ekotehokkuuden periaatteiden johdonmukainen soveltaminen
- ympäristöhäiriöiden torjunta

-työpaikka-alueiden kehittämistavoitteita

- olevien ja uudentyyppisten työpaikkojen edistäminen
- olevien teollisuusalueiden kehittäminen ja monipuolistaminen
- kysyntää vastaavan tai ennakoivan tonttitarjonnan varmistaminen – oikeaan aikaan oikeasta paikasta
- maantie-, rata- ja vesiliikenneyhteyksien kehittäminen ympäristöllisesti kestäväällä tavalla

-liikenteen kehittämistavoitteita

- varautuminen syväväyliin ja kanaviin
- vesiliikenteen vahvistaminen matkailun, veneilyn ja rahtiliikenteen osalta
- logistisen sijainnin hyödyntäminen

-virkistyksen kehittämistavoitteita

- vedellisyys maankäytön vahvuudeksi
- lähivirkistysalueet kunniaan: terveysliikuntaa koko kaupungissa
- matkailullisten vetonaulojen ja reitistöjen kehittäminen

Voimassa olevat asemakaavat

Ajantasa-asemakaava on pohjana niiltä osin, kuin se on ajanmukainen.

Alueen oloista ja ominaisuuksista johdetut laadulliset ja toiminnalliset tavoitteet

Luontoselvityksiin perustuen turvataan keskeisten luonnonarvojen säilyminen. Tiedossa olevat mahdolliset pilaantuneiden maaperien alueet määrätään puhdistettaviksi, jos selvitys antaa aiheutta. Ihmisten altistuminen ympäristöhäiriöille eli teollisuuden aiheuttamalle melulle ja mahdolliselle tärinälle minimoidaan. Alueella oleva kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennusperintö säilytetään ja uusi rakentaminen sovitetaan siihen.

Päijät-Hämeen maakuntakaavassa Kymijoki on kehitettävä laivaväylä, ja Hevossaarensalmi ja Nyynäistenlahti ovat kehitettäviä vesireittejä.

Alueelle luodaan perusta vetovoimaisen yritys-, asuin- ja virkistysaluekokonaisuuden saavuttamiseksi.

4.3.2 Kaavatyön aikana syntyneet tavoitteet, tavoitteiden tarkentuminen

Osallisten yhteydenotot

Huomautukset ja lausunnot

4.4 Osallistuminen ja yhteistyö

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) on päivätty ensimmäisen kerran 19.10.2017. Sitä täydennetään tarvittaessa suunnittelun edetessä.

Aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu (MRA 18 §) pidettiin 16.10.2017. Neuvottelussa käytiin läpi olemassa olevia selvityksiä sekä selvitystarpeet. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa täydennettiin näiltä osin.

OAS lähetettiin kaikille arvioidun suunnittelu- ja vaikutusalueen maanomistajille ja vuokralaisille. Muutama maanomistaja/toimija/mökkiläinen otti yhteyttä, ja kertoi mm. tietoa toiminnasta ja rakennuksista.

Kaavahankkeelle on perustettu kaupungin verkkosivustolle oma kohdesivu.

Luonnoksen nähtävillä olo ja lausuntopyynnöt

Yleisötilaisuus

Maanomistajien kanssa käydyt neuvottelut

Viranomaisten työneuvottelu vastineiden laatimisen jälkeen

Ehdotuksen nähtävillä olo ja lausuntopyynnöt

Yleisötilaisuus

Maanomistajien kanssa käydyt neuvottelut

Viranomaisneuvottelu vastineiden laatimisen jälkeen

5 Osayleiskaavan kuvaus

5.1 Kaavan mitoitus

ALUEVARAUS	KAAVALLINEN NYKYTILA AK+RuoRYK (ha)	TOIMINNALLINEN NYKYTILA (n. ha)	HEVOSSAAREN YLEISKAAVA (ha)
ASUMINEN			
AP	0	7	37,56
YHTEENSÄ	0	7	37,56
PALVELUALUEET			
P	0	?	5,72
TYÖPAIKKA-ALUEET			
TP	0	?	5,33
T	104,14	46	62,69
TY	0	?	46,09
YHTEENSÄ	104,14	46	114,11
VIRKISTYS			
V	106,83	175	14,7
VL	0	?	30,22
VR	0	?	45,44
M	4,24	?	0
YHTEENSÄ	111,07	175	90,36
LOMA-ASUMINEN			
RA	19,11	15	9,18
RM	0	0	0,76
RP	6,68	3	6,57
YHTEENSÄ	25,79	18	16,51
LIIKENNE JA INFRA			
ET	1,01	1	0
LP	0,05	<1	0
LR	7,91	0	0
LS	4,08	3	6,54
KADUT	14,26	14	6,77
YHTEENSÄ	27,31	18	13,31
VESIALUE W	264,75	?	264,75
YHTEENSÄ			542,32

AK = asemakaava

RuoRYK = Ruotsalaisen rantayleiskaava

? = ei ole tietoa

Toiminnallinen nykytila perustuu kartta- ja maastotarkasteluun.

TP/A-alueen yleiskaavan lukema on TP:n sarakkeessa.

Kahden oikeanpuoleisen sarakkeen lukemat ovat suuntaa antavia. Esim. Työpaikka-alueet kohdassa pinta-ala on teoreettisesti kasvanut, vaikka yksi iso alue on asemakaavallisesta tilanteesta poistunutkin. Lisäpinta-alaa on tuonut rata-alueen poisto. Yleiskaavan piirtotekniikasta johtuen myös käyttötarkoitusten sisäiset katualueet lisäävät kunkin alueen pinta-alaa. Hyödynnettävä pinta-ala on pysynyt suunnilleen ennallaan eli asemakaavan tasolla.

Kaava-alueen pinta-ala on 542 hehtaaria, josta maapinta-alaa 277 hehtaaria ja vesialuetta 265 hehtaaria.

5.2 Kaavan rakenne

Kaavalla toteutuu kestävän kehityksen neljä ulottuvuutta (ekologinen, sosiaalinen, taloudellinen ja kulttuurinen) ja kaava edistää valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita sekä huomioi ylemmistä kaavoista johtuvat asiat, joista on kerrottu kohdissa 3.4.2 ja 3.4.3. Kaavalla toteutuu kohdassa 4.3 asetetut tavoitteet.

Hevossaarentien katu ympäristön ja tonttien visuaalisen ilmeen kohottaminen on kirjattu määräyksiin. Ympäristön siisteydellä on suuri vaikutus siihen, millaisia toimijoita alueelle saadaan ja että se houkuttelee myös asukkaita.

5.2.1 Aluevaraukset

Asuminen A, AP

yht. 38ha

Kaavalla osoitetaan asumiseen sekä olevia (AP, väritäyttö), että uusia tai olennaisesti muuttuvia alueita (AP, värireuna) sekä monipuolista työpaikkojen ja asumisen aluetta TP/A.

Olevina alueina on osoitettu Vähä- ja Iso-Mömmö sekä Jauhosaari, jotka sijaitsevat kaava-alueen pohjoisosassa. Nämä alueet ovat myös maakuntakaavan mukaisia taajamatoimintojen alueita, joita voidaan myöhemmin laajentaa Korpinmaalle ja Vasikkasaaren keskiosaan. Asumisen ja teollisuuden yhteensovittaminen on tehty V- ja TY-alueilla.

Kaava mahdollistaa asuntojen määrän lisäämisen jopa noin 200:lla. AP-aluevaraus mahdollistaa sekä erillistalojen että rivitalojen rakentamisen, mutta rivitaloilla päästään moninkertaiseen tehokkuuteen pientaloihin verrattuna. TP/A-merkintä saaren koillisosassa tarkoittaa, että alueelle voidaan asemakaavoittaa sekä toimistotyyppisiä työpaikka-alueita sekä asumista, mutta myös niiden sekoitus. Asemakaavassa tulee erityisesti panostaa rakentamistapaohjeisiin korkealaatuisen ympäristön aikaansaamiseksi.

Asemakaavoitus ratkaisee lopulta mihin tehokkuuteen päästään tai on tarvetta päästä. Uuden asuinalueen rakentuminen ajoittunee 2020-30 – luvuille. Alueen kysyntä voi jouduttaa aloitusta. Kunnallistekniikka on valmiina lähellä ja tiestökin suurelta osin tehty.

Suunniteltu asuminen muodostaa jatkumon Hevossaaren pohjoisrannalle ja sen tuntumaan yhdistäen nykyiset asumisen alueet (ei osoitettu asemakaavassa). Uimarannan länsipuolella Liivankärjen molemmin puolin sijoittuvat pientaloalueet (AP/res) voidaan asemakaavoittaa, kun niiden eteläpuolisille alueille on tehty tämän yleiskaavan mukainen (TY-1 -alueet) asemakaavan muutos ja ympäristö todetaan häiriöttömäksi.

Iso-Mömmössä olevan asutuksen lisäämiseen betonituotetehtaalla (ent. parkettitehdas) ei liene vaikutusta, vaikka vesistö johtaakin hyvin ääniä. Vähä-Mömmössä on jo olemassa oleva loma-asunto, joten tulevan toimijan

tulee pitää melutaso vähintään sallituissa arvoissa. Loma-asumiseen on tiukemmat rajat kuin vakituiseen asumiseen.

Jauhosaareen on osoitettu AP-alue, koska siellä on jo poikkeamisluvalla rakentunut vakituinen asunto ja saareen johtaa uusi autolla ajettava silta.

Osoitettavista uusista asuinalueista osa eli Hiekanlahden alueet on osoitettu rantaa asti, joka tarkoittaa, että ne on tarkoitettu asemakaavoittaa omarantaisina. Olevat alueet ovat jo omarantaisia, mutta esim. Iso-Mömmössä voidaan hyödyntää saaren keskiosaakin. Kaava-alueen itäosassa Tokeenlahteen rajoittuva asuinalue on jätetty irti rannasta. Tämän ja muiden kuivanmaan asutusten veneilyyn liittyvät tarpeet hoidetaan itärannan venevalkamalla, koska esim. Tokeenlahdella on vettä vain noin metri ja puolet rannasta on luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävää aluetta, jota ei saa ruopata. Tokeenlahdella on myös merkittävä linnustollinen arvo.

Palvelujen alue P

6 ha

P-alueen kaavoittaminen tukee retkeilyalueen ja vesistön hyödyntämismahdollisuutta. Kimolan kanavan tuomia tarpeita ja mahdollisuuksia ovat mm. majoitusmahdollisuuksien, aktiviteettien ja välinevuokrauksen kehittäminen. Kaavamääräyksen mukaan alueelle voidaan sijoittaa mm. leirintäalue, ravintola ja satamatyyppinen rantautumispaikka, sekä näihin liittyvää kaupallista toimintaa. Asemakaavalla voidaan esim. mahdolliseen leirintäalueeseen ottaa viereistä VR-aluetta telttä- ja pelialueiksi. Rakennusten tulee sijaita P-alueen puolella eli vedenottamon lähisuoja-alueen ulkopuolella. Leirintäalueen sijoitusmahdollisuus tarkentuu meluselvityksen perusteella.

Tulevaisuudessa P-alueesta ja vastarannan Apajalahden alueesta voi kasvaa merkittävä vapaa-ajan keskittymä.

Alueen asemakaavoituksessa tärkeässä asemassa ovat liikenneturvalliset ratkaisut.

Teollisuus ja työpaikat T, TY, TP

yht. 114 ha

Alueella ei toteudu maakuntakaavan mitoissa osoitettu kevennys, vaan alueelle jää edelleen runsaastikin T-alueita, koska teollisuuden tarpeet eivät ole muuttuneet. Päinvastoin alueella on otettu vanhoja kiinteistöjä käyttöön ja usealla yrityksellä on laajennustarpeita.

Hevossaaren länsirannan tuntumassa oleva kahden suuren teollisuusrakennuksen pari on ympäristövaikutuksiltaan vielä arvoitus. Pohjoisimman eli betonituotetehtaan (ent. parkettitehdas) merkinnällä TY-1 toiminta ei ole vielä alkanut, joten melumittauksia ei ole kannattanut vielä tehdä. Viereinen, betonituotetehtaan eteläpuolinen muovitehdas aiheuttaa myös jonkinasteista melua. Merkinnät tarkentuvat ehdotusvaiheessa.

TP/A-merkintä saaren koillisosassa tarkoittaa, että alueelle voidaan asemakaavoittaa sekä toimistotyyppisiä työpaikka-alueita että asumista, mutta myös niiden sekoitus. Asemakaavassa tulee erityisesti panostaa rakentamistapaohjeisiin korkealaatuisen ympäristön aikaansaamiseksi.

T, TY ja TP –alueiden keskinäinen erottaminen, mitä miksikin osoitetaan, on haasteellista. Työpaikkatyyppisten alojen osuus yleismaailmallisesti on kasvamassa, mutta sitä ei vielä osata arvioida millä vauhdilla se tapahtuu Heinolassa. Kevyempää toimintaa voi sijoittaa raskaammalle toiminnalle sallitulle alueelle.

Virkistys V, VL, VR

yht. 90 ha

Kaava-alueelle on osoitettu viheraluetta 90 hehtaaria, joka on kaava-alueen maapinta-alasta kolmasosa. Eteläosa on päätynt viheralueeksi pohjavesiolosuhteiden takia, joten maakuntakaavan sallima taajamatoimintojen alue jää täysimääräisesti hyödyntämättä. Uusien vedenottamon suoja-alueääräysten mukaan alueella on kielletty monia käyttötarkoituksia. Sallittu toiminta on hyvin kevyttä. Luonnosvaiheessa alueen virkistyskäyttömuodoiksi on mietitty mm. retkeilyalue, arboretum ja tapahtuma-alue, sekä näiden yhdistelmä. Mahdollinen käyttö tapahtuma-alueena vaatii tarkkaa harkintaa toiminnan aiheuttaman kulumisen takia.

Monin paikoin saarten rannat ovat jäämässä tai muuttumassa viheralueeksi.

Virkistys- ja matkailukohdemerkinnöillä (vihreä kolmio) on osoitettu:

- Tokeenlahden lintujärven pohjukkaan lintutorni
- Hiekanlahdelle laavu

Nämä palvelevat mm. alueen asukkaita, mutta myös muita luontoharrastajia.

Venesatamia/valkamia (musta vene) on osoitettu:

- Hevossaareen Uittimensaaren kohdalle ”kuivanmaan” asukkaita varten
- Satama-alueella informatiivisena korostuksena, osana sataman toimintoja
- P-alueiden edustalle matkailijoita varten
- Soukankärjen molemmin puolin retkeilijöitä ja P-alueen asiakkaita varten

Uimarantoja (musta uimari) on osoitettu:

- Hiekanlahteen nykyiselle paikalle asemakaavan mukaisesti
- eteläosan länsipuolinen hiekkaranta uutena kaavavarauksena, mutta sitä on jo käytetty uimapaikkana (toteutetaan vain, jos VR kehittyy niin suosituksi, että se katsotaan tarpeelliseksi)

Ulkoilureittejä (mustia avoimia pallukoita jonossa) on osoitettu pääosin Hevossaareen rantoja tai rannan tuntumassa kulkien.

AP/res –merkinnällä olevat alueet palvelevat niin pitkään virkistysalueina, kuin ympäristöolosuhteet (mm. teollisuuden aiheuttama melu) eivät ole asumisen asemakaavoittamiseen suotuisia.

Alueelta on hyvät yhteydet muihin ulkoilureitteihin - myös vesitse.

Loma-asuminen RA, RM, RP

yht. 17 ha

Yksityisten mailla jo oleva ja kaavalla edelleen osoitettu loma-asutus sijoittuu pääosin itärannalle ja Vasikkasaaren eteläosaan, jossa on mm. siirtolapuutarha. Kaupungin omistamilla puistoksi asemakaavoitetuilla mailla olevia nk. mökkipalstoja poistetaan viisi kappaletta. Kaavoitettavan alueen viheralueilla vuokralla olevien kanssa onkin tehty vain toistaiseksi voimassa olevat vuokrasopimukset.

Yleiskaavalla osoitetaan Hevossaareen neljä loma-asuntokorttelia. Neljä mökkipalstaa poistuu (Tokeenlahden pohjukka 1, Uimarannan koillispuoli 2, Soukankärki 1).

Vasikkasaarella todetaan Ruotsalaisen rantayleiskaavan ja Korpinmaa-Vasikkasaari -ranta-asemakaavan sisältö. Yksi mökkipalsta Tokeenlahden itärannalta poistuu.

Loma-asumisen ja muun toiminnan väliin on osoitettu viherkaistaleet.

Siirtolapuutarhaksi (RP) asemakaavoitetulla alueella on vielä noin puolet rakentamatta. Sama laajuus säilytetään edelleen.

Liikenne kadut, laivaväylät, satama

yht. 13 ha

Kadut

Olevat kadut Hevossaarentie (musta viiva + kk) keskellä saarta ja pohjoisen isoihin saariin johtavat Korpinmaantie ja Vasikkasaarentie (molemmissa musta viiva + k) on säilytetty. Syöttö viimeksi mainittuihin on osoitettu osin nykyisiä Satamatietä ja Saarelankatua mukailevaa kokoojakatua pitkin. Katu on merkitty merkittävästi parannettavalla tieosuuden merkinnällä (puna-musta viiva), koska se on osin uutta ja osin vanhaa. Kunnallistekninen verkosto vedettäneen alueelle Saarelan suunnasta. Mömmöön johtava tieyhteys on merkitty uutena tienä (punainen viiva), koska saarella ei ole olevaa kunnallisteknistä verkostoa, joten se vastaa uuden kadun rakentamista, ja tielinjaus muuttuu alkupäästään.

Satamatien uudella linjauksella ja jatkumona Vasikkasaarentielle mahdollistetaan koillisosan asuinalueelle menevän kadun rauhallisempi ja myös visuaalisesti sopivampi reitti.

Hevossaarentien katu ympäristön ja tonttien visuaalisen ilmeen kohottaminen on kirjattu määräyksiin. Ympäristön siisteydellä on suuri vaikutus siihen, millaisia toimijoita alueelle saadaan.

Hevossaaren pohjoisosaan on osoitettu kevytväylä, jonka linjaus noudattaa nykyistä autotietä. Tämän pohjoispään ja itäisen uuden kokoojakadun välille on osoitettu kevyenliikenteen yhteystarve.

Edellä mainittu Hiekanlahden tuntumaan osoitettu kevytväylä voi toimia joukkoliikenneyhteytenä, jolloin reitistä muodostuisi lenkki.

Satama LS

Satama-aluetta on laajennettu uusien tiejärjestelyin. Satama-alueelle sallittavia toimintoja ovat vesistöön ja veneilyyn liittyvä tuotanto, palvelu ja myynti. Toiminnot voisivat olla esim. telakka, kalankäsittelylaitos, elämysmatkailupalvelu ja venesäilytys. Vaikutusselvityksen mukaan Kimolan kanava voi lisätä tarvetta veneiden huoltoon, säilytykseen ja vuokraukseen.

Aluetta tulee vain vuokrata.

Laivaväylät

Kaava on rajattu siten, että laivaväylistä vain yksi, Hevossaaren laivaväylä, sisältyy kaavaan. Informatiivisena kaavakartalla ovat myös Nynäistenlahden laivaväylä (kaava merkinnällä piirretty viiva) sekä Jyrängön syväväylä (pohjakartta).

Rautatievarausta ei enää osoiteta, koska se on arvioitu tarpeettomaksi. Radan käyttö edellyttäisi sen uudelleen rakentamista.

Vesialue W

265 ha

Vesialueelle osoitetut varaukset ovat venesatama/valkama, uimaranta sekä maakuntakaavan mukainen Hevossaarensalmen laivaväylä. Näistä toiminnoista on kerrottu jo kohdissa virkistys ja liikenne.

5.2.2 Palvelut

Kaava-alueella ei ole muita palveluita, kuin mitä alueen yritykset tarjoavat erityisosaamisaloillaan ja tehtaanmyymälöissään. Kaavamerkinnöillä ja määräyksillä mahdollistetaan alueen kehittäminen asuin-, virkistys- ja työpaikka-alueena.

Kaavaratkaisun mahdollistama väestömäärä lisää toteutuessaan palvelujen määrän kysyntää, mutta uusien päiväkotien ja koulujen rakentamiseen ei ole tarvetta. Lähin päiväkoti on Elämänkaaritalo Tähtiniemessä. Päiväkoti sijoittuu matkan varrelle keskustan suuntaan kuljettaessa. Uusi päiväkoti ja alakoulu ovat rakentumassa Sinilähteelle, joka on matkan varrella etelään kuljettaessa. Matkat ovat suunnitellun asuinalueen keskeltä molempiin paikkoihin reilut neljä kilometriä. Jos kysyntä vaatii, on AP-alueelle mahdollista osoittaa asemakaavassa pienimuotoinen päiväkoti. Muihin palveluihin asukas pohja ei liene riittävä. (max 200 asuntoa <> 620 asukasta. Määrä on laskettu verrokkialueen eli Kaivannonrannan asuinalueen perheeseen mukaan eli 3,1 asukasta/asunto, lapsia 38 %)

5.2.3 Suojelu- ja muinaismuistokohteet, kulttuurihistoria

Suojelu- ja muinaismuistokohde –merkinnällä (turkoosi neliö) on osoitettu numeroidusti:

- 1 Saarelan vanhempi päärakennus
- 2 Saarelan uudempi päärakennus
- 3 Hiekanlahti, kivikautinen asuinpaikka (sis. 2 aluetta)
- 4 Soukanharju, kivikautinen asuinpaikka

On selvää, että em. kohteet tulee säilyttää, mutta Saarelan tila ja mökkiasutus vaativat vielä selvitystyötä tarkempien määräysten laatimiseksi.

5.2.4 Luonnonsuojelu ja muut arvokkaat luontokohteet

Kaavaan on merkitty luonnosvaiheessa tiedossa olevat neljä luo-alueita (vihreä piparkakkureunaviiva + luo-teksti) eli luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita.

Luontokohteet on numeroitu alueen tyyppin mukaan:

luo-1 (2 kpl)

Luonnonsuojelulain 29 §:n mukainen suojeltu luontotyyppi, lehmusmetsikkö.

luo-2

Paikallisesti arvokas luontokohde arvoinaan avoluhta, ruovikko, rehevä vesikasvillisuus, leveäosmankäämi sekä paikallinen linnustollinen merkitys (mm. kaulushaikara, rytikerttunen ja luhtahuitti).

luo-3

Paahdeperhosia.

luo-4

Paikallisesti arvokas luontokohde arvoinaan lehtomainen kangas, lehto sekä paju- ja ruokoluhta, viitasammakko, vesisiippa, sirittäjä.

Luontotietoja on selvitetty vuosina 2014, 2017 ja 2018. Viitasammakko- ja lampikorentoselvitystä ei tehdä, koska niiden potentiaalisille esiintymisalueille ja niiden kohdalle mantereelle ei ole tulossa sellaista maankäyttöä, joka vaarantaisi niiden elinalueet.

Lisäksi on tiedossa eteläosan perhosalueen arvot, joten niitä ei selvitetä. Alue ei ollut mukana luontoselvityksessä, koska pohjavesialueen ja vedenottamon lähisuoja-alueen takia aluetta ei voi käyttää esim. rakentamiseen tai paikoitukseen.

6 Kaavan vaikutukset

Kaavalla on hyvinvointivaikutuksia jokaisella arvioitavilla osa-alueella. Erityisesti tässä kaavassa esiin nousee vaikutukset elinoloihin ja ympäristöön ympäristöhäiriöiden (pilaantuneet maa-alueet, mahdollinen melu ja mahdolliset teollisuuden sammutusvedet) poistamisena tai riskien minimoimisena.

Ihmisen elinoloihin kohdistuvat vaikutukset

Terveellisyys, turvallisuus ja viihtyisyys

Kaava-alueelle rakennettavien monipuolisten virkistysalueiden ja ulkoilureittien myötä liikkuminen kävellen ja pyöräillen todennäköisesti lisääntyvät alueella, vaikka asuminen ei aluksi olisikaan kattavaa. Vesistön läheisyys ja sen virkistyskäyttöödellytysten paraneminen lisäävät viihtyisyyttä jo olemassa olevilla sekä uusilla asumisen alueilla.

Kaavaratkaisu ei mahdollista uusien ympäristövaikutuksiltaan merkittävien toimintojen sijoittamista alueelle. Voimassa olevissa asemakaavoissa ns. raskaan teollisuuden aluetta on runsaasti. Yleiskaavalla moni T-alue on vaihtunut TY:ksi (teollisuusalue, jolla ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia).

Mahdolliset meluhaitat (liikenne, tehtaat) selvitetään vuonna 2018, jotta voidaan tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin melun torjumiseksi/vähentämiseksi. Melun ei arvioida ainakaan lisääntyvän, eikä se ole mahdollistakaan kuin kaavan keskiosan T-alueilla.

Pilaantuneiden maiden puhdistamisvelvoite parantaa sekä terveellisyyttä, turvallisuutta että viihtyisyyttä. Myös ympäristön pilaantumisriski pienenee, kun mahdolliset rankkasateet ja tulipalon sammutusvedet eivät levitä aineita esim. vesistöön ja pohjaveteen. Teollisuuden tulipalojen sammutusvesien aiheuttama ympäristön pilaantumisriski minimoidaan tehtävässä hulevesisuunnitelmassa, ja riskejä arvioidaan tarkemmin sen perusteella.

Hevossaarentien katu ympäristön ja tonttien visuaalisen ilmeen kohottaminen on kirjattu määräyksiin. Ympäristön siisteydellä on suuri vaikutus siihen, tuleeko alueesta vetovoimainen asumiseen ja millaisia yrityksiä alueelle saadaan.

Ajankäyttö ja sosiaaliset vaikutukset

Alueen luonnon ja vesistön läheisyys tulee olemaan syy muuttaa alueelle, joten sen parissa vietettäneen myös runsaasti vapaa-aikaa.

Luonnossa liikkumisella on mahdollisuus myös lisätä sosiaalisia kontakteja, joka voi lujittaa alueen yhteisöllisyyttä.

Ympäristöön kohdistuvat vaikutukset

Vesistöt ja vesitalous

Kaava-alueella on tärkeäksi luokiteltu pohjavesialue ja vedenottamo. Niihin ei ole odotettavissa kaavan aiheuttamia vaikutuksia, koska toiminta alueella on osoitettu sen mukaan, mitä on vedenottamon suoja-aluepäätöksessä sallittu.

Hulevesien vaikutuksia pohjaveteen ja vesistöön arvioidaan, kun hulevesiselvitys ja –suunnitelma valmistuvat.

Heinola ei ole tulvariskialuetta, mutta alueelle tehdään hulevesiselvitys, lähinnä teollisuuden sammutusvesien ja käytettävien kemikaalien takia.

Maaperä

Kaavalla ei ole vaikutuksia maaperän tilaan. Kaavaan on merkitty ympäristövaurion korjaustarve –merkintä saastuneeksi tiedetylle alueelle.

Luonnonympäristö ja luonnonsuojelu

Kaavan toteuttamisen vaikutukset luonnonympäristöön tulevat olemaan myös positiivisia, sillä kaavassa on esitetty ympäristö- tai maisemavaurion korjaustarve ja löydetyt luontoarvot on huomioitu asianmukaisesti.

Metsäaluetta otetaan rakentamiskäyttöön olevaan tilanteeseen verrattuna huomattavasti, mutta voimassa olevaan asemakaavaan nähden muutosta ei ole.

Ilmanlaatu

Teollisuuden laajentuessa liikenteen ja teollisuuden päästöt ilmaan voivat lisääntyä. TY-alueilla päästöjä ilmaan rajoitetaan.

Pienilmasto

Kaavalla ei ole erityistä vaikutusta alueen pienilmastoon, kun puustoa säilytetään myös tonteilla. Rantapuuston säilyttämiseen ei kohdistu uhkaa, sillä rannat ovat suurelta osin viheraluetta.

Ilmastotalous

Kaava-alueen mahdolliset alueelliset energiaratkaisut tulee tehdä vasta asemakaavavaiheessa tai rakennusvaiheessa, koska Saarelan ympäristön pientaloalueen tarkempi kaavoitus saattaa alkaa vasta vuosien päästä, ja rakentamis- ja energiaratkaisut kehittyvät jatkuvasti. Jo nyt on olemassa ilmastoystävällisiä talokohtaisia ratkaisuja. Tiukentuneet rakentamismääräykset huolehtivat osaltaan ilmastotavoitteiden toteutumisesta. Heinola on niin pieni ja repaleinen, että harvakseltaan palveleva joukkoliikenne on ainakin toistaiseksi yksityisautoilun varjossa.

Maa- ja metsätalous

Kaavoitettavalla alueella ei ole maa- ja metsätalousaluetta. Peltoja ei enää ole, ja metsäiset alueet ovat tontti- ja virkistysalueina hoidettavia.

Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen kohdistuvat vaikutukset

Yhdyskuntarakenne

Kaavaratkaisu luo edellytykset uusien, vetovoimaisten asuin- ja työpaikka-alueiden rakentamiselle olemassa olevan teollisuuden läheisyyteen. Vapaa-ajantoimintojen mahdollisuudet tuodaan esiin, ja niiden ympärille voi syntyä jopa yritystoimintaa. Alue tarjoaa mahdollisuuden työn, asumisen ja vapaa-ajan yhdistämiseen jopa ilman autoa. Moottoritielle on lyhyt matka ja esim. päivittäistavarakauppa ja päiväkotit sijaitsevat tämän reitin tuntumassa.

Tavoitellut uudet asukkaat turvaavat osaltaan kaupungin palveluiden säilymisen ja kehittymisen. Ikärakenne tulee olemaan sekoittunut. Jos raideliikenne henkilökuljetuksiin otetaan käyttöön tai Heinolan työpaikkamäärä kasvaa merkittävästi, on oletettavaa, että asuinalue vesistön ja luonnon keskellä vetää uusia asukkaita.

Uusien palvelujen syntymiseen kaavalla on vaikutus, kun eteläosaan on osoitettu P-alue. Kaavan sisältö ei aiheuta painetta kasvattaa peruspalveluverkostoa. Etäisyys keskustan palvelujen äärelle ei ole keskimäärin suurempi kuin esim. Kirkonkylästä, eikä taka-Tommolakaan ole merkittävästi lähempänä keskustaa.

Vesistö repaloittaa rakennetta, mutta on myös vetovoimatekijä. Kaavan toteuttaminen tiivistää väljästi ja vajaasti rakennettua kunnallistekniikan piirissä olevaa aluetta.

Vaikutukset tekniseen huoltoon

Johtoverkostojen kattavuus rakennetulla alueella on jo hyvä. Kaavan toteuttaminen vaatii linjojen jatkamista ainakin Hevossaaren pohjoisosassa. Muilla alueilla verkoston tiheyden kasvattaminen riippuu siitä, miten pieniin osiin alueita pilkotaan asemakaavalla.

Ennen asemakaavavaihetta tullaan uusien alueiden jätevesien osalta laatimaan yleissuunnitelma, jossa lasketaan jätevesien kokonaismäärät ja kunnallisteknisen verkoston kapasiteetti. Kapasiteettia suurennetaan, jos tarkkailun mukaan on tarpeen.

Verkoston osalla on mahdollisesti myös uusimistarvetta, joten kaavan toteuttaminen tältä osin ei välttämättä aiheuta juurikaan investointeja. Alun perin on varauduttu mittavaan teollisuuteen, joten kapasiteetti lienee hulpeasti mitoitettu. Kaavan toteuttaminen lisää eniten viikonlopun ja iltatuntien veden kulutusta sekä vastaavasti jätevesien määrää, joten on mahdollista, että vesi- ja jätevesiverkostokapasiteetti on jo riittävä.

Toteutuessaan kaavaratkaisu lisää alueen sähkön ja energian kulutusta, mutta sen arviointi on mahdotonta, koska yritysten toimialat ja tarpeet vaihtelevat. Suunnittelualueen asemakaavoituksen yhteydessä tullaan

tutkimaan alueen sähkönjakelun verkoston kehittämistarpeet, uusien sähkömuuntamoiden sijoittaminen ja niille osoitettavat tilavaraukset.

Liikenteelliset vaikutukset

Liikenneturvallisuus on hyvä päätielinjoja mukailevien kevyenliikenteenväylien ansiosta.

Liikennemelu, liikennemäärät ja niiden vaikutus mm. katuverkkoon ja moottoritien syöttöön arvioidaan eri kulkumuotojen kannalta ehdotusvaiheessa.

Alueen pysäköintitilanne tulee pysymään hyvänä tonttipysäköinnillä.

Kulttuuri- ja muut vaikutukset

Vaikutukset maisemakuvan ominaispiirteisiin

Yleiskaavassa osoitettavien, niin uusien kuin vanhojenkin, rakentamiseen varattavien alueiden toteuttaminen muuttaa maisemaa. Tavoitteena onkin ollut alueen tehostaminen, joten muutos on välttämätön mutta odotettu. Monin paikoin muutos tulee olemaan positiivinen.

Luonto- ja maisemaselvitysten mukaan maisemalliset arvot sijoittuvat rannoille ja erityisesti Korpinmaan ja Vasikkasaaren pohjoisosiin. Kaava ei ulotu Korpinmaalle ja Vasikkasaaresta kaavassa on vain eteläosa ja sinne osoitettu konkreettinen muutos vaikuttaa maisemaan jopa positiivisesti, sillä sinne ei osoiteta yhtä mökkipalstaa, joka on ollut asemakaavallisella virkistysalueella. Rakennettaville rannoille on annettu määräys puuston säilyttämisestä ja virkistysalueilla tilanne säilyy ainakin lähes ennallaan, joten muutokset maisemaan eivät tule olemaan kovin mittavia. Saarelan ympäristön maisemallista vaikutusta pienentämään - ja jopa parantamaan - on annettu asemakaavan laadintaan määräys tutkia rakentamisväljyys ja laatia rakentamistapaohjeet.

Vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön ja muinaismuistoihin

Kohteiden säilyminen on turvattu. Muinaismuistot ovat rakentamisen ulkopuolisilla alueilla. Saarelan tilakeskukseen liittyvät arvot huomioidaan tarkemmin asemakaavoitusvaiheessa. Asemakaavoitukseen on annettu erityisiä määräyksiä. Kaavoituksen vaikutukset ovat positiivisia, koska ympäristö on jo osin rakennettu kyseenalaisella tavalla, ja nyt on mahdollisuus saada yhteen sovitettu kokonaisuus.

Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset työpaikkoihin ja elinkeinotoimintaan

Työpaikkatyyppien odotetaan monipuolistuvan, kun alue avaa ovet myös ”siistimmälle” toiminnalle.

Työpaikkatyyppien (T, TY, TP) keskinäiset aluevaraussuhteet on vaikea mitoitaa. Tärkeintähän on, että ympäristöstä muodostuu visuaalisesti miellyttävä ja asumiselle häiriötön.

Työpaikkamääriä on mahdoton arvioida, sillä henkilöstö voi olla pieni, vaikka olisi suurempikin rakennus, tai päinvastoin.

Asumisen, työn ja vapaa-ajan yhdistäminen voivat houkuttaa alueelle uusia toimijoita.

Vaikutukset kuntatalouteen

Kaava-alue sijoittuu tiiviisti kaavoitetun rakenteen jatkumoksi. Vesistön aiheuttama repaleisuus toisaalta heikentää taloudellisuutta, ja toisaalta parantaa runsaiden ranta-alueiden muodossa. Vaikka siis matka kaava-alueelta keskustaan olisikin seitsemän kilometriä, on ympäristön puitteet sitäkin vetovoimaisemmat. Heinolan kaupunki omistaa alueen noin 80 prosenttisesti.

P-alueen hyödyntäminen tuo kasvua kuntatalouteen, sillä Kimolan kanavan vaikutusselvityksessä juuri tällaisille toimintoille on lisätarvetta.

Alueen hyödyntäminen tuottaa säästöä kuntatalouteen jo valmiin kunnallisteknisen verkoston, ja suurelta osin jo rakennetun katuverkoston muodossa.

Heinola hakee kasvua. Vaikka tilastojen mukaan asukasluku laskee vähitellen, niin siinä ei liene huomioitu käyttämätön potentiaali, jota on esim. kaavoitettavan alueen sekä esim. Korpinmaan vajaakäyttöisillä ranta-alueilla. Koska rannat on kuitenkin jo ns. haulikolla ammuttu, niin niitä voisi hyödyntää paljon tehokkaamminkin. Arviointitoimiston varovaisen arvion mukaan Hevossaareissa, Korpinmaalla ja Vasikkasaareissa odottaa hyödyntämistä lähes 40 miljoonan euron maaomaisuus, jonka hyödyntäminen kokonaisuudessaan ulottuu useamman vuosikymmenen päähän. Potentiaalinen käyttöönotto mahdollistetaan osin tällä yleiskaavalla.

Asutuksen laajennus Hevossaareen säästää kadunrakennuskustannuksia ja tuo rahaa omarantaisten tai vesistönäkymien sijaitsevien tonttien myynnillä tai vuokrauksella. Vuosittaiset menot voivat olla vähän suuremmat, kun etäisyys kouluihin ylittää kolmen kilometrin rajan, mutta kokonaistaloudellisuus lienee positiivinen.

Asuinalueen sijainti mahdollistaa sen tukeutumisen olemassa oleviin julkisiin palveluihin. Näin alueen toteuttamisella ei ole ylimääräisiä vaikutuksia lakisääteisten palvelujen kuten sosiaali- ja terveystalouden kustannuksiin. Heinolan väestörakenteen ollessa keski-ikältään nouseva ja kouluikäisiltä

laskeva sekä lisäksi muuttotappiollinen, alueen toteutuminen voi joko nostaa näiden palveluiden tarvetta tai pitää palveluiden tarpeen nykytasolla. Etenkin sivistyspalveluiden pitäminen nykytasolla tarvitsee lisää lapsiperheitä. Eläkkeellä olevan väestön suhteellisen osuuden määrän kasvu koko väestöstä ja alueelle mahdollisesti sijoittuvat uudet, entistä enemmän terveyspalveluja tarvitsevat asukkaat tulevat lisäämään terveyspalveluiden tarvetta kaupungissa. Palveluiden tarpeen lisääntyessä kuntatalouden kustannukset kasvavat, mutta toisaalta ne myös luovat uusia työpaikkoja kerrannaisvaikutuksineen. Suurin kerrannaisvaikutus saadaan, mikäli työntekijä saadaan asumaan työskentelykunnassaan. Tällöin tulee olla riittävästi monipuolista ja houkuttelevaa asunto- ja tonttitarjontaa. Kaavalla asumiseen varatut alueet painottuvat pientalovaltaisiin alueisiin, joille pääsääntöisesti sijoittuu sellaista väestöä, joilla on lapsia tai niitä on tarkoitus hankkia. Näin ollen yleiskaavan toteutuminen todennäköisimmin indikoi mahdollisesta lapsiperheiden määrän lisääntymisestä Heinolassa. Kaava siis antaa mahdollisuuksia lapsiperheiden sijoittua Heinolaan kyseiselle alueelle. Eläkkeellä olevat ja yksin asuvat taas valitsevat asumismuodokseen suuremmalla todennäköisyydellä pienemmät ja helppohoitoisemmat huoneistotyyppiset asumismuodot, kuten rivi- ja kerrostalot. Näitä asumismuotoja tarjotaan keskustassa ja sen välittömässä läheisyydessä. Kaava-alueelle saatetaan toki asemakaavoittaa myös rivitalotontteja.

Tähän täydennetään euromääräistä arviointia ehdotusvaiheessa.

6.1 Ympäristön häiriötekijät

Kaavan toteuttaminen lisää liikennettä uusien työpaikkojen ja asutuksen takia. Liikennemelun määrä ei kuitenkaan kasvane yli asumisen ja loma-asumisen ohjearvojen. Pääosa teollisuuden liikenteestä ohjautuu olevalle Hevossaarentielle, joten häiriötä pääosin toisaalle suuntautuvalla asujaimistolle ei ole odotettavissa.

Melua arvioidaan uudelleen melumittausten jälkeen, kun on tutkittua tietoa.

Pilaantuneiden maa-alueiden osalta tehdään selvitys ja tilanne paranee kaavaa toteutettaessa, koska yksi viheralueeksi osoitettu alue on merkitty puhdistettavaksi.

Hulevesiselvityksen myötä voidaan arvioida teollisuuden sammutusvesien mahdolliset riskit ympäristöön.

Aloitteleva betonituotetehdas entisellä parkettitehtaalla on vielä arvoitus melun ja pölyn kannalta. Arviointia tarkennetaan ehdotusvaiheessa.

Kaavalla vähennetään nykyisen asemakaavan sallimaa lähes rajoittamattoman teollisuuden korttelialuetta, joten häiriöriski pienenee nykyisestäään.

Hevossaarentien katuympäristön ja tonttien visuaalisen ilmeen kohottaminen on kirjattu määräyksiin.

7 Osayleiskaavan toteutus

7.1 Toteuttaminen ja ajoitus

Yleiskaavan toteuttaminen tapahtuu asemakaavamuutosten kautta, ja niiden vireille tulosta päätetään erikseen. Aikataulullisesti asiaan vaikuttaa oleva kaavavaranto, tonttireservin monipuolisuus sekä yritysten laajentumistarpeet.

Asumisen alueista Mömmö-Hiekanlahden alue lienee järkevintä asemakaavoittaa ensin, jos ympäristöhäiriöt eivät estä toteuttamista Hiekanlahden länsiosan pientaloaluetta. Sen suunnan aloittamista tukee myös jo ennalta oleva asutus. Tämän alueen täytyessä on kysynnän mukaan itäosan vuoro.

Korpinmaantie voidaan sulkea läpikulkuliikenteeltä, kun Satamatie on rakennettu Vasikkasaarentielle asti. Viimeistään tällöin myös Korpinmaantien TY-1 aluetta voidaan alkaa tehostaa käytännössä.

Teollisuuden ja työpaikkojen osalta asemakaavoituksen järjestyksen sanelee kysyntä. Koko saari on kuitenkin jo vallattu, joten kaikki mitä tehdään, on tiivistämistä eli sitä mitä on tavoiteltu.

Saunalahden TY-3 alueelle tulee tehdä asemakaavan muutos ennen sen jatkorakentamista, koska sille on asetettu yleiskaavalla rajoitteita, joita voimassa olevassa asemakaavassa ei ole. Asemakaavan muutoksessa tulee pyrkiä vähentämään kadunrakennustarpeet. Alue rakennetaan mahdollisuuksien mukaan viimeisenä.

Ympäristön rakentamista ohjataan asemakaavalla, rakentamistapaohjeilla, katusuunnitelmilla ja rakennusluvilla.

7.2 Toteutuksen seuranta

Osayleiskaava-alueen maankäytöllistä tarvetta ja toteutumista seurataan Heinolan kaupungin toimintaympäristön seurantaohjelmalla.

Heinolassa 21.8.2018 (luonnos)

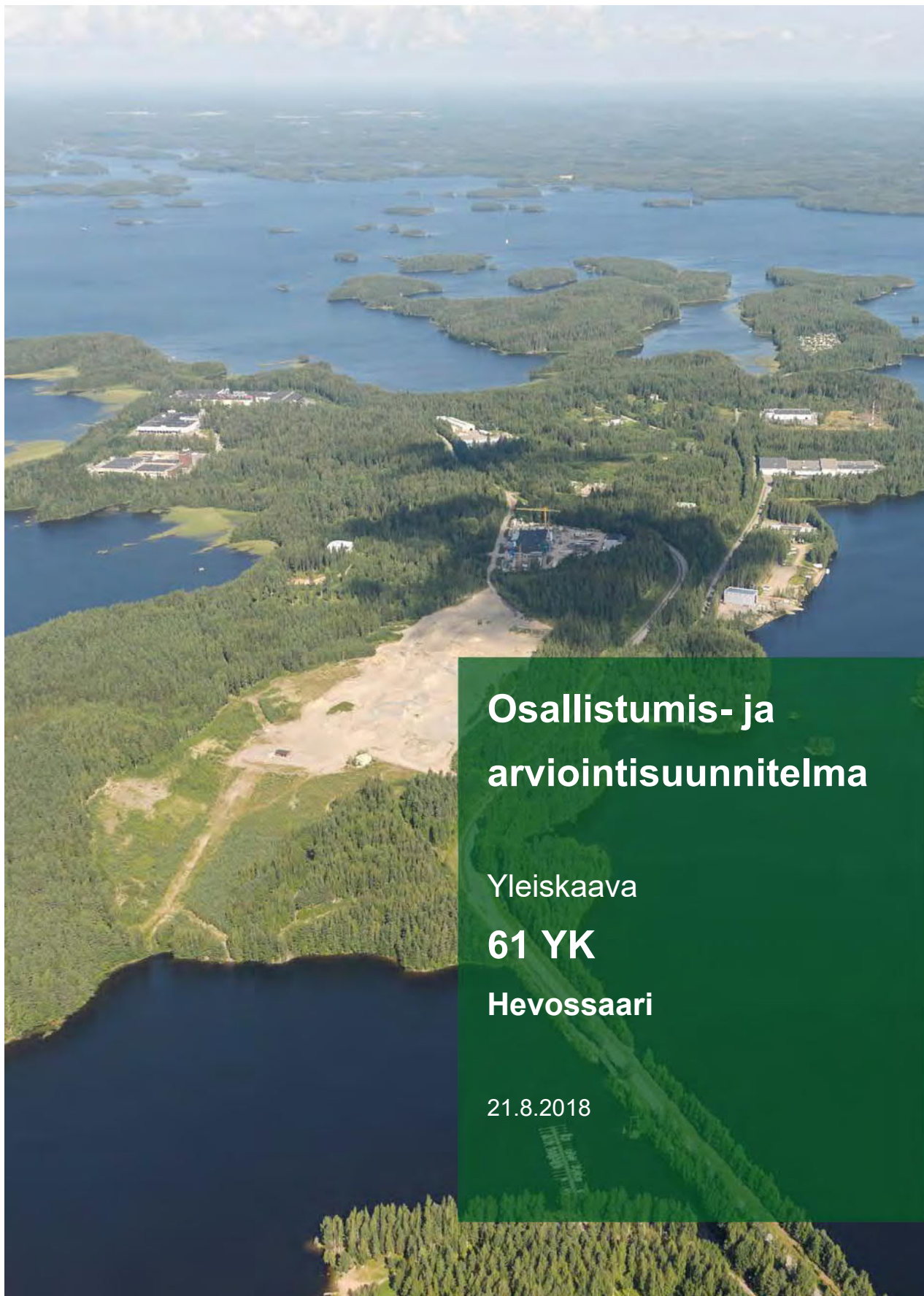
Irene Översti
kaavoitusarkkitehti
044 769 4174

Harri Kuivalainen
kaupunginarkkitehti
044 797 6907

etunimi.sukunimi@heinola.fi

Heinolan kaupunki
Elinvoima / Maankäyttö
Rauhankatu 3, 18100 Heinola
Puh. (03) 849 30 (vaihde), kirjaamo@heinola.fi
Y-tunnus 1068892-9
www.heinola.fi

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Yleiskaava

61 YK

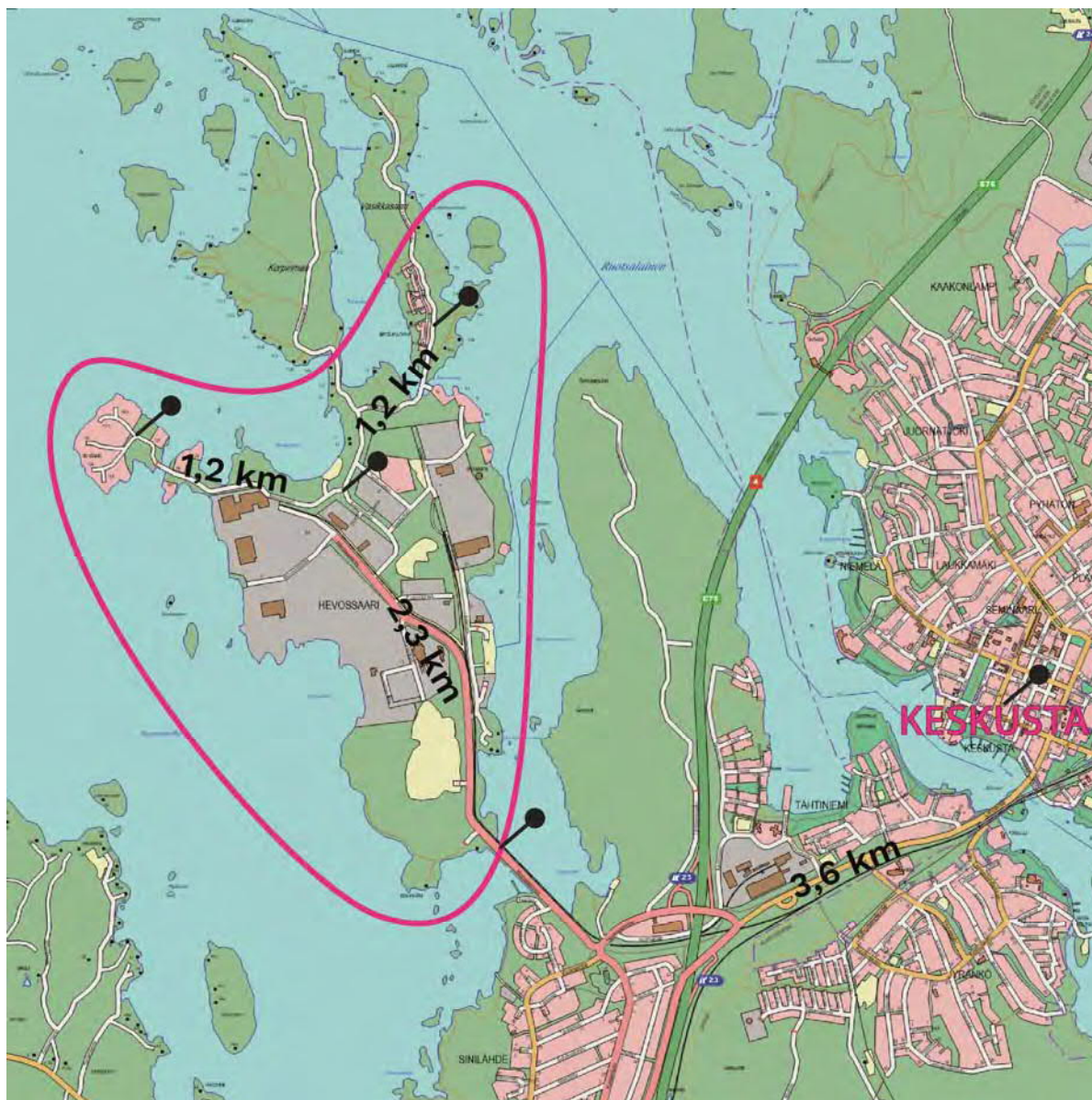
Hevossaari

21.8.2018

1 Suunnittelualue

Suunnittelualue sijaitsee Heinolan keskustasta länteen Hevossaaren kaupunginosassa sisältäen Hevossaaren, Iso-Mömmön saaren, Vasikkasaaren eteläosan ja Jauhosaaren. Kaupungin keskustaan on matkaa Hevossaaren eteläpäästä 3,6 km ja Mömmöstä 7,1 km. Suunnittelualue on noin 3,5 km pitkä ja 2,3 km leveä ja kokonaispinta-ala on 542 hehtaaria, josta maapinta-alaa 277.

Suunnittelualan sijainti.

2 Suunnittelun tarve ja tavoitteet

Heinolan strategisessa yleiskaavassa Hevossaari on merkitty pääosin selvitysalueeksi, jolla on erityistä tarvetta selvittää maankäytön tulevaisuuden ratkaisuja. Aluetta koskevan osayleiskaavan laatiminen on luontevin väline ratkaista nämä maankäytön kehittämistarpeet ja kokonaisnäkemys alueesta.

Suunnittelun tarpeita ovat mm. alueidenkäytön tehokkuuden parantaminen, toiminnallinen eheyttäminen, alueen visuaalinen kohentaminen ja osittain mahdollisesti myös nykyisen asemakaavan mahdollistamien toimintojen keventäminen. Nykyinen asemakaava sallii suurelta osin raskasta teollisuutta, ja toiminnat ovat hajautuneet alueen eri osiin.

Yhteensovittamisen tarpeita liittyy myös vireillä olevaan Mömmö-Hiekanlahti – asemakaavaan 655, jonka luonnosvaiheen suunnittelualue on osittain lähellä nykyisen asemakaavan teollisuusaluevarauksia.

Kaupungin tavoitteena on luoda kokonaisuus, jossa erityyppiset toiminnot sijoittuvat omiksi alueikseen toisiaan häiritsemättä. Osallisten eli maanomistajien ja alueella toimivien tavoitteet selvitetään osallistavalla suunnittelulla.

Yleiskaava laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain mukaisena oikeusvaikutteisena osayleiskaavana. Suunnittelualueen rajaus tarkentuu, kun kaavaluonnos laaditaan.

Tätä osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa kaavatyön aikana.

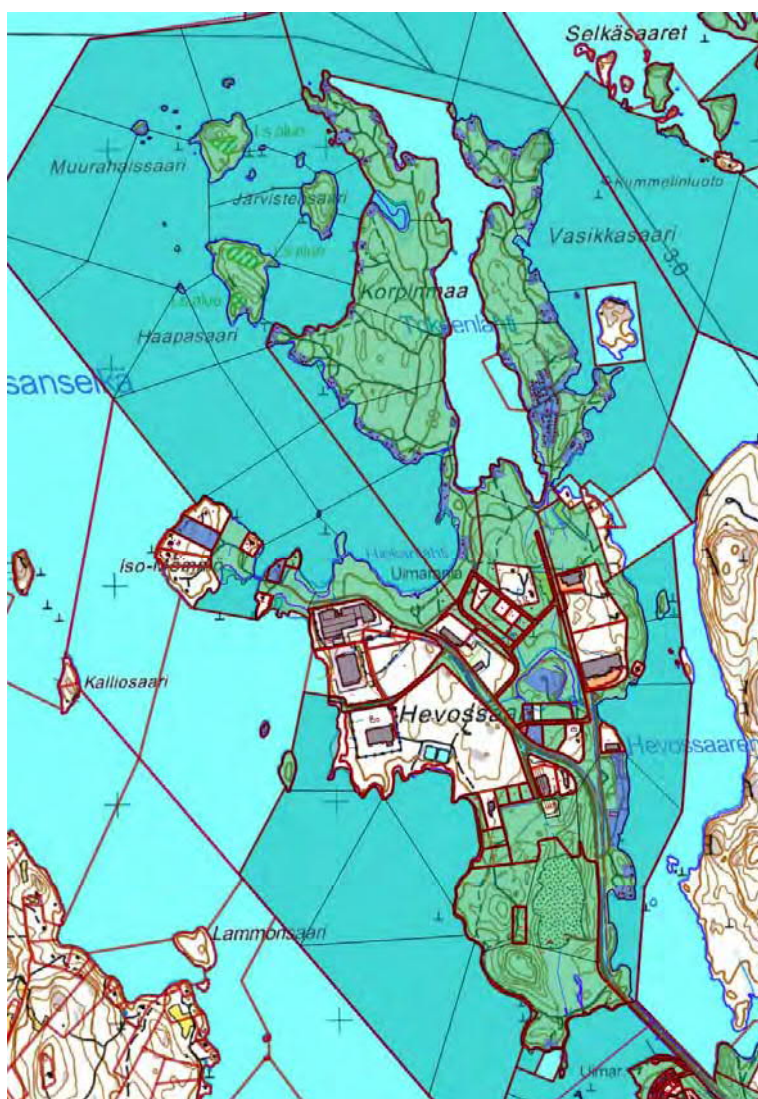
3 Suunnittelun lähtökohdat

3.1. Kaavoituspäätös

Kaupunginhallitus on tehnyt kaavoituspäätöksen 25.9.2017 § 260.

3.2 Maanomistus

Kaavoitettavan alueen omistaa noin 80-prosenttisesti kaupunki. Loput maa-alueet omistavat yksityiset henkilöt ja yritykset.

Kaupungin maanomistus vihreällä (maa) ja tummalla turkoosilla (vesi).
Kaupungin vuokraamat alueet sinisellä.

Pohjakartta MML

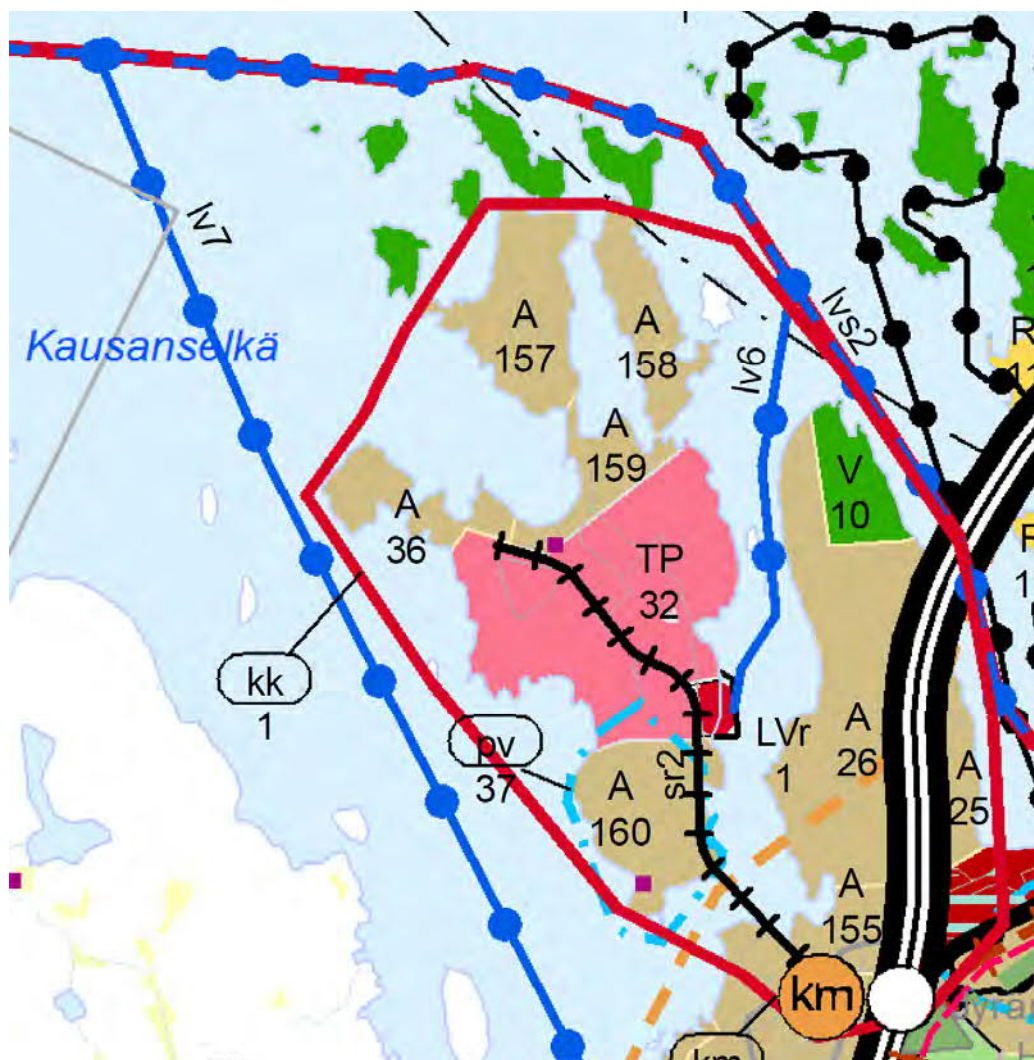
3.3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista on huomioitavia asioita maakuntakaavassa huomioitujen lisäksi 'kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat' ja 'eheytyvä yhdyskuntarakenne'-osioissa.

3.4 Kaavatilanne

3.4.1 Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014 (hyväksytty 2.12.2016, valitettu, tullut voimaan kuulutuksella 10.3.2017)

Suunnittelualue on osoitettu pääosin taajamatoimintojen(A)- ja työpaikka(TP)-alueiksi. Alue on osoitettu kokonaisuudessaan kehittämisen kohdealueeksi (kk1 punainen viiva).

Ote maakuntakaavasta 2014.

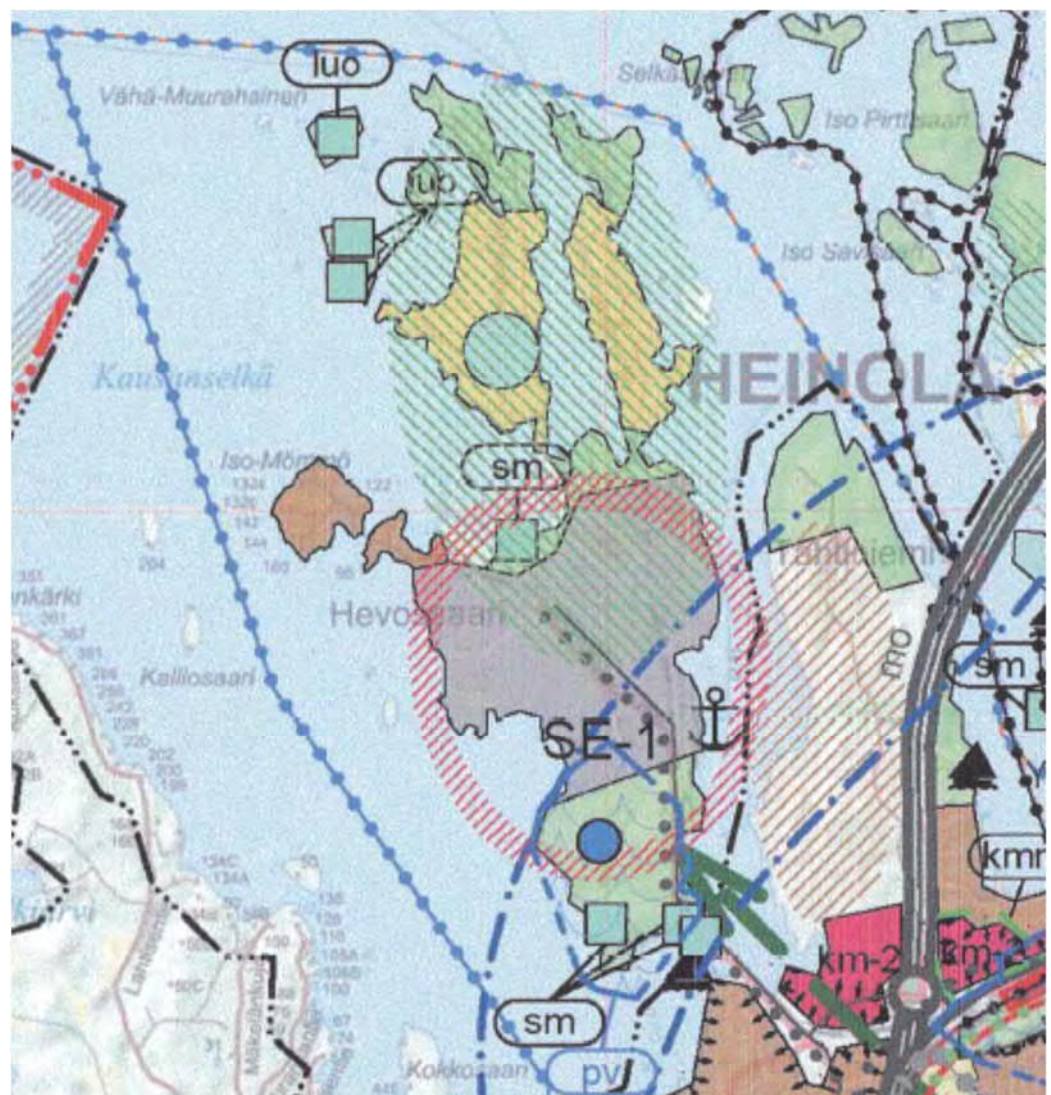

3.4.2 Heinolan strateginen yleiskaava 2035

Strateginen yleiskaava osoittaa lähes koko saaren teollisuusalueena nykyisen toiminnan mukaan, mutta alueeseen kohdistuu selvitysalue-merkintä:

”SE-1 Hevossaari

Suositus: Alueen nykyinen käyttö jatkuu toistaiseksi. Olevaa rakennuskantaa ja infrastruktuuria ylläpidetään ja täydennetään tarvittaessa. Mikäli merkittävä uudishanke ajankohtaistuu, tehdään toteutettavuustutkimus ja /tai laaditaan yleispiirteinen suunnitelma vaikutusarvioineen ottaen huomioon myös Tähtiniemen nykyinen ja tuleva maankäyttö.”

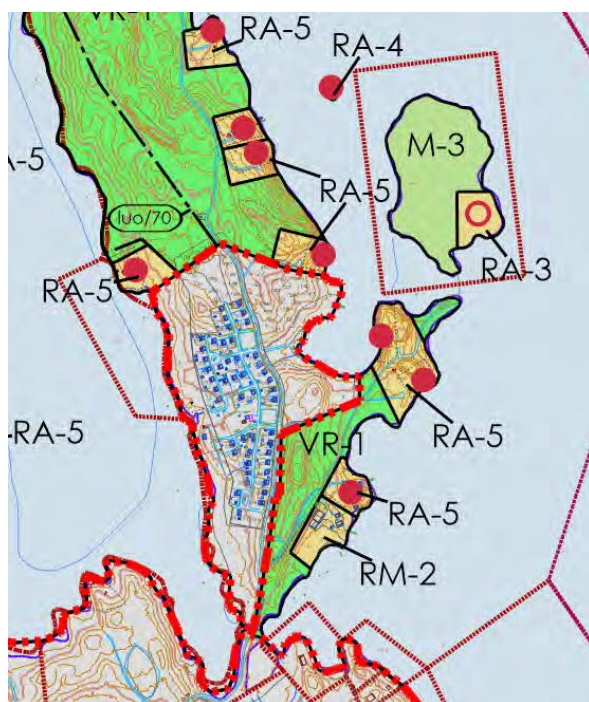
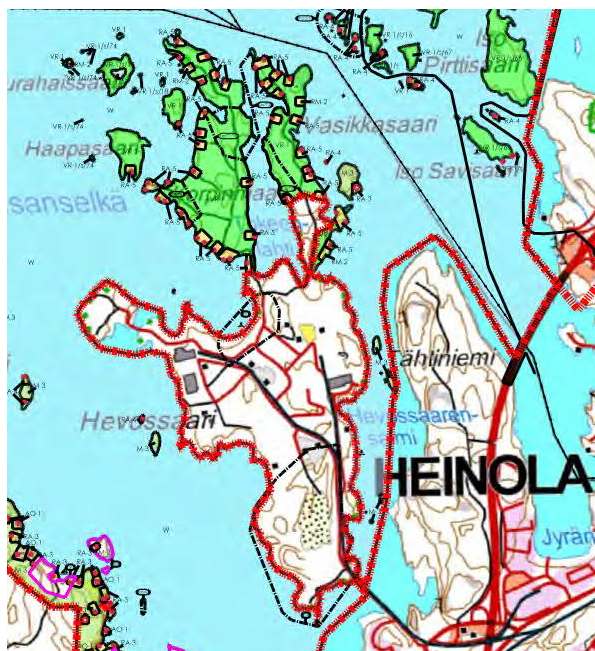

Ote strategisesta yleiskaavasta.

3.4.3 Ruotsalaisen rantaosayleiskaava

Hevossaarta ympäröivillä vesialueilla ja Vasikkasaarella (sekä Korpinmaalla) on voimassa Ruotsalaisen rantaosayleiskaava (hyväksytty kaupunginvaltuustossa 21.2.2011).

Tämän yleiskaavan alustavaan suunnittelualueeseen kuuluu Vasikkasaaren eteläosa. Tämä kaava tulee kumoamaan ja korvaamaan Ruotsalaisen rantaosayleiskaavan siltä osin, kuin kaava-alueet ovat limittäin.

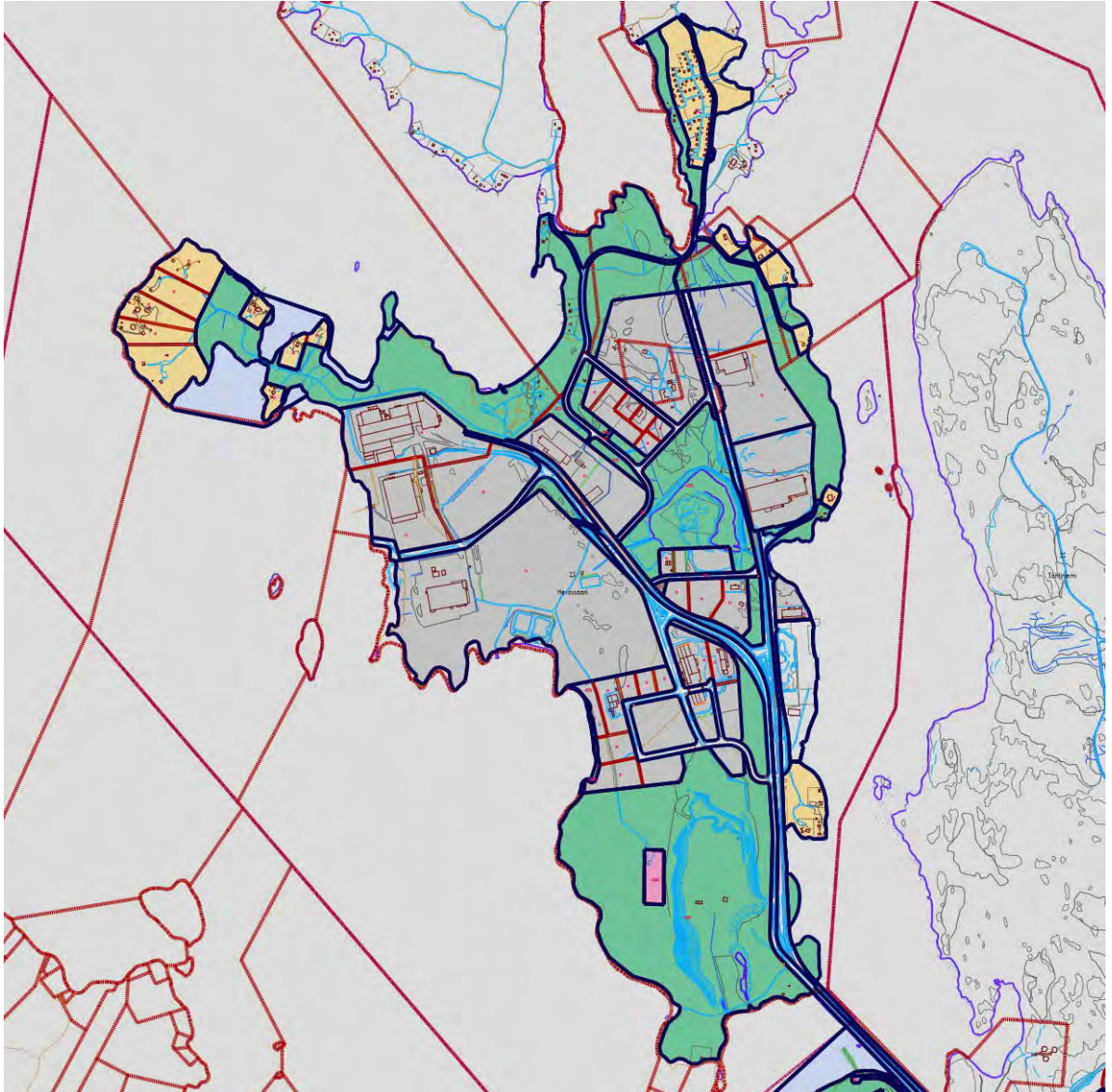
Kuvat yllä: Ruotsalaisen osayleiskaavaan kuuluvat alueet väritäytöllä

3.4.4 Asemakaavat

Alueen asemakaavat ajoittuvat seuraavasti:

1970 luku	2 kpl (ensimmäinen 1975)
1980-luku	8 kpl
1990-luku	2 kpl
2000-luku	2 kpl
2010-luku	2 kpl (joista 1 valmistelussa)

Asemakaavoitettu alue väritäytöllä: vihreä=virkistysalue, harmaa=teollisuus, keltainen=loma-asuntoalue, sininen=vesi, vaaleanpunainen=vedenotto- ja ilman väritäyttöä=liikennealueet eli kadut, rata-alue ja itäosan satama-alue

Pohjakartta MML

3.4.5 Ranta-asemakaava

Korpinmaa – Vasikkasaaren alueilla on vireillä ranta-asemakaava, jolla ratkaistaan tarkemmin kolmen erillisen RM-alueen sisältö. Yksi näistä alueista sisältyy tämän yleiskaavan alueelle Vasikkasaaren kaakkoisosassa.

3.5 Rakennusjärjestys

Heinolan kaupungin rakennusjärjestys on tullut voimaan 31.7.2012.

3.6 Selvitykset

Olemassa olevat selvitykset:

- Päijät-Hämeen kiinteät muinaisjäänökset, Päijät-Hämeen liitto A169, 2008
- Heinolan rakennusinventointi - päivitys ja täydennyssuunnitelma, Selvitystyö Ahola, 2014
- Hevossaaren luonto- ja maisemaselvitys, Ympäristösuunnittelu Enviro, 2017

Tehtävät selvitykset / selvittävät asiat sekä liittyvät suunnitelmat:

- liikenneselvitys
- meluselvitys / meluntorjunta
- pilaantuneiden maa-alueiden kartoitus
- hulevesisuunnitelma (huomioitava sammutusjätevesien käsittely)

Muita selvityksiä ja arvioiteja tehdään työn kuluessa tarpeen mukaan, suhteessa yleiskaavan esittämiin muutoksiin ja arvioituihin vaikutuksiin.

4 Vaikutusalue

Alustava suunnittelualueen rajaus ja arvio mihin voi olla maisemallisia vaikutuksia.

Alustavan arvion mukaan yleiskaavoitus ei aiheuta uusia ympäristöhäiriöitä nykyisen asemakaavan jo mahdollistamiin toimintoihin verraten. Esimerkiksi taloudelliset ja liikenteelliset vaikutukset voivat ulottua suunnittelualueetta laajemmalle alueelle. Maisemallisia vaikutuksia voi näkyä vastarannalle (kuva), mutta alustavan arvion mukaan ne eivät lisää haittoja nykyisen asemakaavan mahdollistamiin toimintoihin nähden.

Suunnittelualueen rajaus ja arvio kaavan vaikutusalueesta tarkentuvat, kun yleiskaavaluonnos laaditaan.

5 Selvitettävät vaikutukset

Kaavan vaikutuksia arvioidaan kaavaselostuksessa asiantuntija-arviointina seuraavien vaikutusten osalta:

Ihmisen elinoloihin kohdistuvat vaikutukset ja sosiaaliset vaikutukset
(terveellisyys, turvallisuus, viihtyisyys ja ajankäyttö sekä sosiaaliset vaikutukset)

Ympäristöön kohdistuvat vaikutukset
(pinta- ja pohjavedet, maaperä, vesistöt, luonnon monimuotoisuus, kasvillisuus, eläimistö, ilmanlaatu, pienilmasto, melu sekä maa- ja metsätalous)

Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen kohdistuvat vaikutukset
(väestön määrä, ikärakenne, palvelut, taajamarakenteen leviäminen, rakennettu ympäristö, julkiset tilat ja tekniset järjestelmät)

Liikenteelliset vaikutukset
(liikenneturvallisuus, eri liikennemuodot, kadut, melu ja pysäköinti)

Kulttuuri ja muut vaikutukset
(maisema, kaupunkikuva, asumiskulttuuri, historialliset kohteet, näköalat ja kauneus)

Taloudelliset vaikutukset
(yhdyskuntatekniset sekä teiden- ja talonrakennuskustannukset, yksityistalous, elinkeinoelämä, ympäristöhäiriöt)

6 Osalliset

Osallisia ovat ne joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa sekä viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään.

Osallisia tässä yleiskaavassa ovat mm:

- suunnittelu- ja vaikutusalueen maanomistajat, asukkaat, yhdistykset ja yrittäjät
- Heinolan kaupunki
- Heinolan kaupungin lupa- ja valvontalautakunta
- Itä-Hämeen luonnonsuojeluyhdistys
- Kaukolämpöverkkoyhtiö Elenia
- Sähköverkkoyhtiö Elenia
- Tietoliikenneverkkoyhtiöt DNA, Sonera

viranomaiset:

- Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus)
- Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus)
- Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä / ympäristöterveys
- Päijät-Hämeen liitto
- Päijät-Hämeen maakuntamuseo / arkeologia
- Päijät-Hämeen maakuntamuseo / rakennustutkimus
- Päijät-Hämeen pelastuslaitos
- Liikennevirasto / rata ja laivareitit
- Puolustusvoimat

7 Viranomaisyhteistyö

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma lähetetään kommentoille Hämeen ELY-keskukseen. Kaavasta järjestetään lain edellyttämä aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu.

Yleiskaavasta pidetään virkamiestyöryhmän aloituskokous, jossa on ainakin ympäristötoimiston, rakennusvalvonnan, kunnallisteknisen suunnittelun ja maankäytön sekä muun elinvoimatoimialan edustajat.

Kaavaluonnoksesta pyydetään ennakkolausunnot kaupungin lupa- ja valvontalautakunnalta sekä kohdan 6 asianosaisilta viranomaisilta.

Kaavaehdotuksesta pyydetään lausunnot kaupungin lupa- ja valvontalautakunnalta sekä kohdan 6 asianosaisilta viranomaisilta.

Tarvittaessa järjestetään muita viranomais- tai työneuvotteluita.

8 Kaavoituksen kulku, aikataulu ja päätöksenteko

Kaavan käsittelyn aikana saadut mielipiteet, huomautukset ja muistutukset huomioidaan ja katsotaan, aiheuttavatko ne mahdollisesti muutoksia ja tarkennuksia kaavaan. Kaavoituksen kulku, alustava aikataulu ja osallisten osallistumismahdollisuudet:

Vaihe	Ajankohta	Osallistuminen
OAS / nähtävillä ehdotukseen asti*	10 / 2017 =>	Mielipiteen esittäminen*
Kaavaluonnos / nähtävillä 30 pv*	9 / 2018	Huomautuksen esittäminen* Esittelytilaisuus
Kaavaehdotus / nähtävillä 30 pv	12 / 2018	Muistutuksen esittäminen* Esittelytilaisuus, jos kaava- ratkaisu muuttuu luonnoksen jälkeen merkittävästi
Valtuuston hyväksymispäätös	2 / 2019	Valitusmahdollisuus kaavan hyväksymispäätöksestä hallinto- oikeudelle

*Mielipiteet, huomautukset ja muistutukset tulee toimittaa Elinvoimatoimialan maankäyttöön ennen nähtävänäoloaikojen päättymistä.

9 Osallistuminen ja tiedottaminen

Kaavaluonnoksen nähtävillä olon aikana pidetään esittely- ja palautetilaisuus, jossa on kaavan laatijan vastaanotto.

Kaavaehdotuksen nähtävillä olon aikana pidetään esittely- ja palautetilaisuus, jossa on kaavan laatijan vastaanotto.

Kaikista osallisille suunnatuista informaatio- ja esittelytilaisuuksista ilmoitetaan Itä-Häme -lehdessä sekä kaupungin internet-sivuilla.

Yleiskaavan viralliset kuulutukset julkaistaan kaupungintalon ilmoitustaululla ja Itä-Häme -lehdessä. Asiakirjat (osallistumis- ja arviointisuunnitelma, kaavaluonnos ja kaavaehdotus) ovat valmistuttuaan nähtävänä Kaupungintalolla Elinvoimatoimialan maankäytössä, Rauhankatu 3, 2. kerros ja Kirkonkylän Kyläpirtillä, Vanhatie 34 sekä kaupungin verkkosivuilla www.heinola.fi.

10 Palaute osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

Palaute tulee antaa ennen kaavaehdotuksen nähtävälle laittoa.

Suullinen palaute tulee antaa suoraan kaavan laatijalle.

Kirjallinen palaute tulee toimittaa alla olevaan osoitteeseen kirjepostina tai sähköpostilla. Otsikoksi: Palaute osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 61 YK Hevossaari.

Kirjallisen palautteen tueksi on saatavilla karttaote piirrosta varten.

11 Yhteystiedot

Lisätietoja antavat:

Irene Översti, kaavoitusarkkitehti, 044 769 4174

Harri Kuivalainen, kaupunginarkkitehti, 044 797 6907

Heinolassa 19.10.2017, 21.8.2018

Irene Översti
kaavoitusarkkitehti

Harri Kuivalainen
kaupunginarkkitehti

etunimi.sukunimi@heinola.fi

Heinolan kaupunki
Elinvoima / Maankäyttö
Rauhankatu 3, 18100 Heinola
Puh. (03) 849 30 (vaihde), kirjaamo@heinola.fi
Y-tunnus 1068892-9
www.heinola.fi

ASEMAKAAVAN MUUTOS 655/AKM HEINOLA, MÖMMÖ–HIEKANLAHTI

LUONTO- JA MAISEMASELVITYS

Marko Vauhkonen

ENVIRO

kesäkuu 2014

ASEMAKAAVAN MUUTOS 655/AKM HEINOLA, MÖMMÖ–HIEKANLAHTI

LUONTO- JA MAISEMASELVITYS

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 AINEISTO JA MENETELMÄT	3
2.1 LÄHTÖAINEISTO.....	3
2.2 MAASTOTYÖT.....	4
2.3 LUONTOKOHTEIDEN ARVOTTAMINEN.....	6
2.4 MAISEMA.....	7
3 SELVITYSALUEEN LUONNON JA MAISEMAN YLEISPIIRTEET	7
4 ARVOKKAAT LUONTOKOhteet JA LAJIESIINTYMÄT	10
4.1 LUONNONSUOJELULAIN, VESILAIN JA METSÄLAIN MUKAISET LUONTOKOhteet.....	10
4.2 MUUT ARVOKKAAT LUONTOKOhteet.....	10
4.3 MERKITTÄVÄT LAJIESIINTYMÄT.....	11
4.3.1 Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajit.....	11
4.3.2 Pesimälinnusto.....	13
4.3.3 Muut huomionarvoiset lajit.....	14
5 MAISEMALLISET ARVOT	14
6 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	14

Pohjakartta © Maanmittauslaitos.

Valokuvat © Marko Vauhkonen.

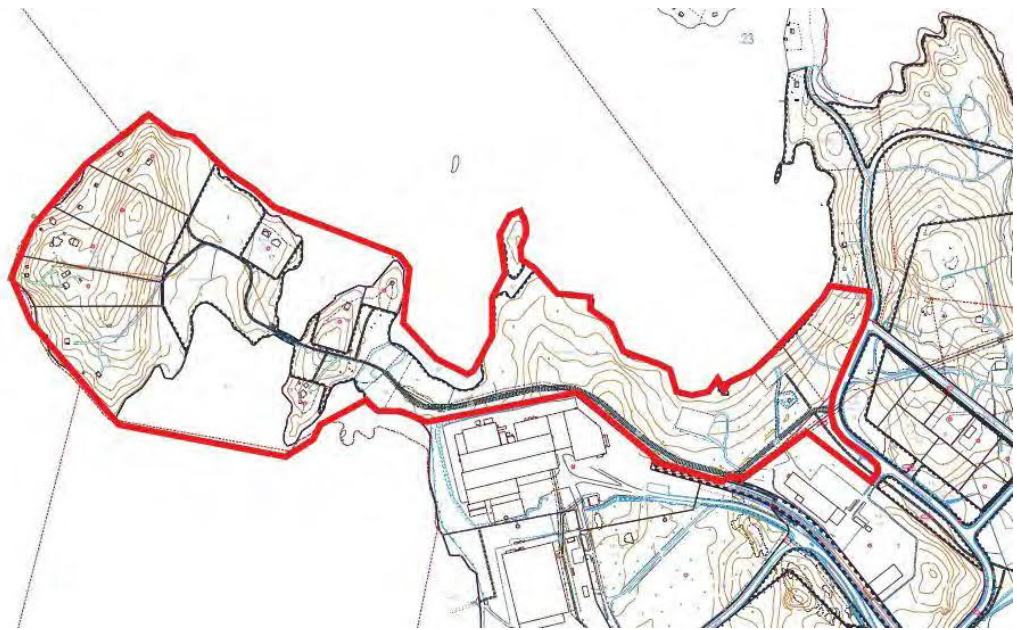
Kansikuva: Mäntyvaltaista kangasmetsää Iso-Mömmössä.

1 JOHDANTO

Heinolan Hevossaaren kaupunginosassa sijaitsevalle Mömmön–Hiekanlahden alueelle laaditaan asemakaavan muutosta. Se koskee kortteleita 15, 17, 18 ja 19 sekä lähivirkistys- ja vesialueita (Heinolan kaupunki 2013). Kaavamuutosalue on rajattu kuvaan 1.

Kaavoitusta varten tarvitaan ajantasaista tietoa mm. arvokkaista luontokohteista sekä muista erityisistä luonto- ja maisema-arvoista. Heinolan kaupunki tilasi Mömmön–Hiekanlahden luonto- ja maisemaselvityksen Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä. Työn on tehnyt biologi, FM Marko Vauhkonen.

Kuva 1. Mömmön–Hiekanlahden asemakaavan muutosalue. Lähde: Heinolan kaupunki.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

2.1 LÄHTÖAINEISTO

Selvitysalueen aiemmat luonto- ja maisematiedot tarkistettiin ympäristöhallinnon OIVA – ympäristö- ja paikkatietopalvelusta, Heinolan kaupungilta ja Hämeen ELY-keskuksesta. Lisäksi käytettävissä oli aluetta koskevia aiempia luontoselvityksiä, joista osa on jo vanhentuneita (Vauhkonen 1995, 1999a, b, 2002a, b, 2003, 2007, 2012) sekä Marko Vauhkonen julkaisematonta havaintoaineistoa (mm. Heinolan putkilokasviatlas).

Mömmön–Hiekanlahden alueella ei ole Päijät-Hämeen maakuntakaavassa 2006, Heinolan strategisen yleiskaavan 2035 luonnoksessa tai alueella voimassa olevissa asemakaavoissa osoitettuja luonnonsuojeluvaramuksia, muita luontokohteita tai maisemallisesti merkittäviä kohteita.

2.2 MAASTOTYÖT

Selvitys on laadittu kuvaan 1 rajatulta alueelta, jonka pinta-ala on noin 39 hehtaaria. Luontoselvitys on tehty asemakaavataarkkuudella soveltaen *Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi* -oppaan (Söderman 2003) ohjeita. Maastoselvitysten kohdentamista suunniteltiin kartta- ja ilmakuvatarkastelun sekä lähtöaineiston perusteella. Maastotöiden ulkopuolelle jätettiin nykyiset pihalueet.

Liito-orava

Liito-oravaselvitys tehtiin Sierlan ym. (2004) julkaisun ohjeiden mukaisesti. Selvitysalue käveltiin kattavasti läpi 29.4.2013. Liito-oravan jätöksiä etsittiin sopivien pesä-, suoja- ja ruokailupuiden tyviltä. Näitä ovat mm. kolopuut ja kookkaat kuuset sekä lehtipuut, etenkin haavat ja lepät. Jätöslöydöt paikannetaan GPS-laitteella (Garmin 62s).

Mahdolliset liito-oravan asuttamat metsiköt (elinpiirit) rajataan jätöshavaintojen sekä puuston koostumuksen ja rakenteen perusteella kartalle. Näistä metsiköistä etsitään liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, jotka kuvataan ja paikannetaan. Lisäksi tarkastellaan ja arvioidaan sekä merkitään kartalle liito-oravalle sopivat puustoiset kulkuyhteydet ympäröiville metsäalueille.

Viitasammakko

Viitasammakkoselvitys tehtiin pian rantojen sulamisen jälkeen 7.5.2013. Työ tehtiin Sierlan ym. (2004) julkaisun ohjeiden mukaisesti. Koiraiden soidinääntelyä kuunneltiin rannalla sääoloiltaan sopivana tyynenä ja lämpimänä iltana, jolloin viitasammakoiden soidin on voimakkaimmillaan. Koiraiden ääntelyä kuunneltiin kohtuullisella etäisyydellä rantaviivasta niin, ettei soidin häiriinny. Havainnointi aloitettiin myöhään illalla ja sitä jatkettiin alkuyöhön saakka. Selvityksessä havaitut viitasammakkokoyksilöt paikannetaan kartalle.

Pesimälinnusto

Yleispiirteisen pesimälinnustoselvityksen tavoitteena oli selvittää ns. huomion-arvoisten lajien (ks. jäljempänä) ja pesivälle linnustolle tärkeiden kohteiden esiintyminen alueella. Tällöin ei pyritä selvittämään yleisten lintujen parimäärää tai reviirien sijaintia. Inventoinnissa sovelletaan lintujen reviirikäyttäytymiseen perustuvaa kartoituslaskentamenetelmää (Koskimies & Väisänen 1988), jossa alue kierretään huolellisesti läpi ja havaitut linnut merkitään karttapohjalle. Laskennat tehdään varhain aamulla, jolloin pesimäpaikoillaan oleskelevat linnut ovat parhaiten havaittavissa (laulu yms.).

Lintulaskenta toistettiin alueella kolme kertaa: 3.5., 24.5. ja 13.6.2013. Linnustoselvityksen tulosten luotettavuuteen vaikuttaa mm. laskentakertojen lukumäärä. Kolmella oikein ajoitetulla kerralla voidaan havaita suurin osa eri aikaan saapuvista muuttolintulajeista ja eri aikaan pesivistä lajeista. Kaikilla laskentakeroilla havainnoitiin myös vesi- ja rantalinnustoa.

Laskennoissa kiinnitettiin erityistä huomiota seuraaviin huomionarvoisiin lintulajeihin:

- tikat lukuun ottamatta yleistä käpytikkaa
- petolinnut
- lintudirektiivin liitteen I lajit
- erityisesti suojeltavat ja muut uhanalaiset lajit
- silmälläpidettävät lajit
- alueellisesti uhanalaiset lajit
- Suomen erityisvastuulajit
- merkittävien elinympäristöjen, esim. lehtojen ja vanhojen metsien, ilmentäjälajit

Laskennoissa merkittiin muistiin ja kartalle kaikki huomionarvoiset lintulajit käyttämällä Helsingin yliopiston eläinmuseon ohjeiden mukaisia merkintätapoja. Tulokset tulkittiin ns. maksimiperiaatteen mukaisesti, jolloin reviiriksi tulkitaan yksikin pesintää ilmaiseva havainto (pää)muuttokauden jälkeen lajille sopivassa ympäristössä. Tulosten perusteella rajataan mahdolliset pesimälinnuston kannalta arvokkaat alueet.

Lepakot

Lepakot ovat aktiivisia toukokuusta syys–lokakuuhun. Ne käyttävät mm. ruokailuun eri alueita kesän eri vaiheissa, minkä vuoksi lepakkokartoitus tulee toistaa eri ajankohtina. Selvitysalue inventoitiin sääoloiltaan sopivina tyyninä poutaöinä 29.–30.5., 9.–10.7. ja 28.–29.8.2013. Maastotöiden tavoitteena oli paikallistaa lepakoille tärkeät kevät- ja lisääntymiskauden saalistusalueet sekä niille johtavat mahdolliset kulkureitit. Liito-oravaselvityksen yhteydessä todetut lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi sopivat kolopuut ja linnunpöntöt tarkastettiin iltaisin ennen jokaista selvitysyötä.

Jalkaisin kuljettavat kartoitusreitit suunniteltiin etukäteen ja niihin tutustuttiin maastossa ennen kuin varsinainen kartoitus alkoi noin puoli tuntia auringonlaskun jälkeen. Reittejä suunniteltaessa hyödynnettiin alueen teitä, ajouria ja polkuja, joiden käyttäminen helpotti suunnistamista ja vähensi liikkumisesta aiheutuvia häiriöääniä. Kartoituksessa reittiä pitkin käveltiin rauhallisesti ja lepakoita kuunneltiin kannettavan ultraääni-ilmaisimen eli lepakkodetektorin (Pettersson D240x) avulla. Laitteella voidaan havaita lepakoiden päästämät korkeataajuiset kaikuluotausäänet. Hyvältä vaikuttavilla saalistusalueilla py-sähdeltiin ja lepakoita havainnoitiin tarkemmin. Kartoitukseen käytettiin jokaisena yönä aikaa noin kolme tuntia.

Lajit pyrittiin tunnistamaan maastossa. Lepakoita ei aina pysty määrittämään lajilleen pelkkien ääni- tai näköhavaintojen perusteella. Lajipari viiksisiippa/isoviiksisiippa on erotettavissa ainoastaan anatomisten rakenteiden perusteella, joten nämä lajit käsitellään tässä raportissa lajiparina nimellä viiksisiipat. Siippalajit (viiksi-, isoviiksi-, vesi- sekä ripsisiippa) ovat myös tietyissä olosuhteissa mahdottomia erottaa toisistaan. Tällöin havainto on merkitty siipaksi.

Arvokkaat luontokohteet ja -tyypit

Edellä lueteltujen maastokäyntien yhteydessä havainnoitiin ja kuvattiin alustavasti selvitysalueen luonnonoloja ja kasvillisuuden yleispiirteitä. Varsinainen inventointi tehtiin myöhemmin kesällä, 27.7.2013. Tällöin maastossa selvitettiin arvokkaiden luontokohteiden (mm. luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisten suojeltujen luontotyyppien, vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisten pienvesikohteiden, metsälain 10 §:n mukaisten kohteiden, Suomessa uhanalaisten luontotyyppien (Raunio ym. 2008a, b) sekä mahdollisten muiden arvokkaiden luontokohteiden) esiintyminen.

Kaikilla maastokäynneillä kiinnitettiin huomiota merkittävien eliölajien (erityisesti suojeltavat, valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaiset lajit, silmälläpidettävät sekä muut vaateliaat tai harvinaiset lajit) esiintymiseen ja niiden kannalta tärkeisiin elinympäristöihin. Maastoselvityksissä käytettiin GPS-paikanninta (Garmin 62s), jolla mm. luontokohteet ja lajien havaintopaikat voidaan paikantaa riittävällä tarkkuudella.

2.3 LUONTOKOHTTEIDEN ARVOTTAMINEN

Arvokkaille luontokohteille (luku 4) annettiin seuraavan jaottelun mukainen arvoluokka (vrt. Söderman 2003). Alimpien luokkien (3 ja 4) kriteerit ovat ohjeellisia ja niiden soveltamisessa on huomioitu mm. kohteen pinta-ala, monipuolisuus, luonnontila ja huomionarvoinen lajisto.

1. Kansainvälisesti arvokkaat alueet (K)

Alueet, jotka on arvioitu kansainvälisten arviointikriteerien perusteella tähän luokkaan kuuluviksi, esim. Natura 2000 -alueet tai kansainvälisesti tärkeät lintu- ja eläinalueet eli ns. IBA-alueet.

2. Valtakunnallisesti arvokkaat alueet (V)

Valtakunnallisissa luonnonsuojeluohjelmissa tai inventoinneissa valtakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet. Kohteet, joiden luonnontila, luontotyyppit ja lajisto täyttävät samat kriteerit kuin luontotyyppien ja lajien inventointi- ja arviointiohjeissa tai luonnonsuojeluohjelmissa on annettu valtakunnallisesti arvokkaille kohteille. Alueet, joilla on erityistä merkitystä valtakunnallisesti uhanalaisten luontotyyppien tai lajien kannalta.

3. Maakunnallisesti arvokkaat alueet (M)

Valtakunnallisissa luonnonsuojeluohjelmissa tai inventoinneissa maakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet. Kohteet, joiden luonnontila, luontotyyppit ja lajisto täyttävät samat kriteerit kuin luontotyyppien ja lajien inventointi- ja arviointiohjeissa tai luonnonsuojeluohjelmissa on annettu maakunnallisesti arvokkaille kohteille. Alueet, joilla on merkitystä valtakunnallisesti uhanalaisten luontotyyppien tai lajien kannalta. Alueet, joilla on (useita) silmälläpidettäviä tai alueellisesti uhanalaisia luontotyyppisiä ja lajeja.

4. Paikallisesti arvokkaat alueet (P)

Kohteella esiintyy paikallisesti harvinaisia tai edustavia luontotyyppisiä tai lajeja.

2.4 MAISEMA

Yleispiirteisessä maisemaselvityksessä tarkastellaan lähtöaineiston ja luontoselvityksen yhteydessä tehtyjen maastohavaintojen perusteella luonnonmaiseman yleispiirteitä, mm. kallio- ja maaperää, kasvillisuus- ja luontotyyppisiä, vesistöjä ja pohjavesiä sekä topografiaa ja korkeussuhteita. Lisäksi todetaan alueen sijoittuminen maisemallisiin suuralueisiin, maisemamaakuntiin ja -seutuihin. Mahdolliset arvokkaaksi luokitellut maisema-alueet todetaan ja kuvataan sanallisesti. Maastohavaintojen perusteella kuvataan luonnonmaiseman yleiskuvaa, vaihtelua ja erityispiirteitä sekä mahdollisia merkittäviä näkymiä.

3 SELVITYSALUEEN LUONNON JA MAISEMAN YLEISPIIRTEET

Mömmön–Hiekanlahden alueen kallioperä on pääasiassa graniittia; alueen itäosassa kuitenkin amfiboliittia. Maaperä on moreenia lukuun ottamatta Hiekanlahden eteläpuolista aluetta, joka on hiekkaa sekä entisiä saarten välisiä salmia, joissa maaperä on karkeaa hietaa. Kaavamuutosalueeseen sisältyy Ruotsalaisen vesialuetta, mutta pienempiä vesistöjä alueella ei ole. Lähin yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeäksi luokiteltu pohjavesialue sijaitsee Hevossaaressa, lähimmillään noin 900 metrin päässä kaavamuutosalueen rajasta.

Mömmön–Hiekanlahden alue kuuluu Järvi-Suomen maisemalliseen suuralueeseen, Päijät-Hämeen ja Keski-Suomen maisemamaakuntaan sekä Päijänteen vuoriseudun maisemaseutuun (Raivo 1999). Kaavamuutosalue on lähes kokonaan alavaa, pinnanmuodoiltaan ja korkeussuhteiltaan melko tasaista metsämaata. Ainoastaan Iso-Mömmön suurempi moreenimäki erottuu selvästi ympäristöstään korkeampana muodostumana.

Iso-Mömmön lännenpuoleisilla rannoilla on useita rakennettuja tontteja. Saari muodostuu kahdesta moreenimäestä, joista pienempi eli itäisempi on ollut kauan sitten oma saarensa. Suurempi eli läntisempi moreenimäki kasvaa varttunutta tai uudistuskypsää männikköä. Sekapuina kasvaa vähän kuusta, koivua ja haapaa; lehtipuita on etenkin rantojen tuntumassa. Alikasvoksena tavataan myös mm. raitaa, harmaaleppää ja katajaa. Kasvillisuus on tuoretta–kuivahkoa kangasta. Kenttäkerroksessa tavataan mm. puolukkaa, mustikkaa, metsälauhaa, sananjalkaa, kieloa, kangasmaitikkaa ja kultapiiskua; kuivimmilla paikoilla myös kanervaa. Melko harvapuustoisella kaakkoisrinteellä kasvaa lisäksi kevätlinnunhernettä ja metsävirnaa. Alueella ei kuitenkaan ole varsinaista valokasvillisuutta.

Moreenimäkien välisellä alavalla alueella on tuoretta kangasmetsää tien pohjoispuolella. Puusto on koivuvaltainen tai koivu–mäntysekametsää; kuusta on puustossa vain vähän. Tien eteläpuolella on lehtomaista kangasmetsää, jonka puusto on koivuvaltainen; lisäksi lähellä rantaa kasvaa terva- ja harmaaleppää

sekä alikasvoksena mm. pihlajaa. Kenttäkerroksessa esiintyy mm. kieloa, valkolehdokkia, metsäalvejuurta, mustikkaa, vuohen- ja koiranputkea, ahomansikkaa, oravanmarjaa, metsätähteä, sinivuokkoa, käenkaalia, sudenmarjaa ja syyläjuurta.

Lehtomainen kangas vaihtuu rannan tuntumassa saniaisvaltaiseksi kosteaksi lehdoksi (kuva 2). Pensaista tavataan lehtokuusamaa, näsiä, taikinamarjaa ja punaherukkaa. Kenttäkerroksessa vallitsevat metsäalvejuuri, hiirenporras, mesiangervo, viitakastikka ja metsäimarre. Lehto vaihtuu edelleen kapeaksi pajuluhdaksi ja Iso-Mömmön etelärannan lahden ruokoluhdaksi.

Kuva 2. Iso-Mömmön rantalehtoa keväällä kuvattuna.

Iso-Mömmön itäisempi moreenimäki on tuoretta kangasmetsää. Varttuneen puuston muodostavat mänty ja koivu; kuusta ja haapaa on vain vähän sekapuuna. Alikasvoksena kasvaa pihlajaa, raitaa ja harmaaleppää. Kenttäkerroksen lajisto on mustikkatyypille ominaista. Mäen pohjoisosassa on rakennuksia. Iso-Mömmön ja Vähä-Mömmön välisen salmen rannoilla kasvaa mm. viilto- ja pullosaraa sekä rentukkaa.

Vähä-Mömmö on samankaltaista tuoretta kangasmetsää kuin Iso-Mömmön itäisempi moreenimäki. Kuusta on kuitenkin puustossa edellistä runsaammin, etenkin tien pohjoispuolella. Vähä-Mömmössä on kolme rakennettua tonttia. Niemen kaakkoisrannan lahdessa ja sen itäpuolella on ruokoluhtaa sekä ulompana vesialueella ruovikkoa. Vastaavaa luhtaa on myös Vähä-Mömmön ja Liivankärjen välisen lahden pohjukassa.

Vähä-Mömmö on ollut kauan sitten saari, ja sen aiemmin Hevossaaresta erotanut salmi on nykyisin alavaa, osin tulvanalaista metsää. Alue on ollut vanhojen ojen ja kasvillisuuden perusteella todennäköisesti kauan sitten maatalouskäytössä. Puustona on koivua, raitaa ja muita pajuja, harmaaleppää, haapaa ja muutama mänty. Kuviolla on vähän lahoppuuta. Kenttäkerroksessa kasvaa mm. vuohenputkea, nokkosta, metsäalvejuurta, nurmilauhaa, kastikoita, mustikkaa, puolukkaa, hiirenporrasta, ruokohelpeä ja riidenliekoa. Lehtopensaista tavataan näsiä ja punaherukkaa.

Vähä-Mömmön ja Liivankärjen välisen lahden pohjukassa on kosteaa rantametsää, jossa kasvaa runsaasti saniaisia. Puustona on koivua, tervaleppää sekä vähän mäntyä ja kuusta. Liivankärjessä sekä sen etelä- ja kaakkoispuolella on tuoretta kangasmetsää. Puusto on mänty- ja koivuvaltaista, mutta kuusta kasvaa sekapuuna sekä mm. pihlajaa ja harmaaleppää alikasvoksena. Rannan lähellä lehtipuustoa on runsaammin; koivun lisäksi myös leppiä ja vähän haapaa. Lajistoltaan tavanomainen kenttäkerros on paikoin vahvasti heinittynyt (metsäkastikka).

Hiekanlahden etelä- ja kaakkoisrannoilla on mäntyvaltaista metsää lukuun ottamatta yhtä koivikkokuviota lahden pohjukassa sekä rantaa reunustavaa kapeaa lehtipuuvyöhykettä. Kasvillisuus vaihtelee tuoreesta kuivahkoon kankaaseen, jota on lähinnä Mömmönraitin puolella. Hiekanlahdella on uimaranta, jota ympäröivän metsämaan maaperä ja kasvillisuus on hyvin kulunutta. Alueella on vanha, ilmeisesti pallopeleihin käytetty kenttä, joka on kasvamassa umpeen.

Uimarannan kaakkoispuolella on pieni lehtomaisen kankaan kuvio, jossa kasvaa mm. kioloa, oravanmarjaa ja vuohenputkea. Puustona on mäntyä, koivua, raitaa, harmaaleppää, pihlajaa ja haapaa. Selvitysalueen itäisin osa on varttunut männikköä, jossa kasvaa sekapuuna vähän koivua ja muutama haapa sekä pensaskerroksessa katajaa. Kasvillisuus on lähinnä tuoretta kangasmetsää, joka kuitenkin lähenee paikoin Korpinmaantien puolella kuivahkoa kangasta.

Selvitysalueeseen kuuluu Korpinmaantiehen rajautuva, kaakkoon suuntautuva pieni metsäkaistale. Tällä kapealla kuviolla kasvaa varttuvaa koivuvaltaista metsää. Sekapuuna on mäntyä, haapaa, raitaa, harmaaleppää ja vähän kuusta sekä pensaskerroksessa katajaa. Kuviolla on vähän lahoppuuta ja sen kasvillisuus on tuoretta-lehtomaista kangasta. Sananjalka kasvaa alueella runsaana.

4 ARVOKKAAT LUONTOKOhteET JA LAJIESIINTYMÄT

4.1 LUONNONSUOJELULAIN, VESILAIN JA METSÄLAIN MUKAISET LUONTOKOhteET

Mömmön–Hiekanlahden alueella ei sijaitse Natura 2000 -alueita, valtakunnallisten luonnonsuojeluohjelmien kohteita, luonnonsuojelualueita, luonnonmuistomerkkejä tai suojeltuja luontotyyppisiä. Vuoden 2013 maastaselvityksissä ei myöskään todettu kohteita, jotka täyttäisivät luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisten suojeltujen luontotyyppien kriteerit.

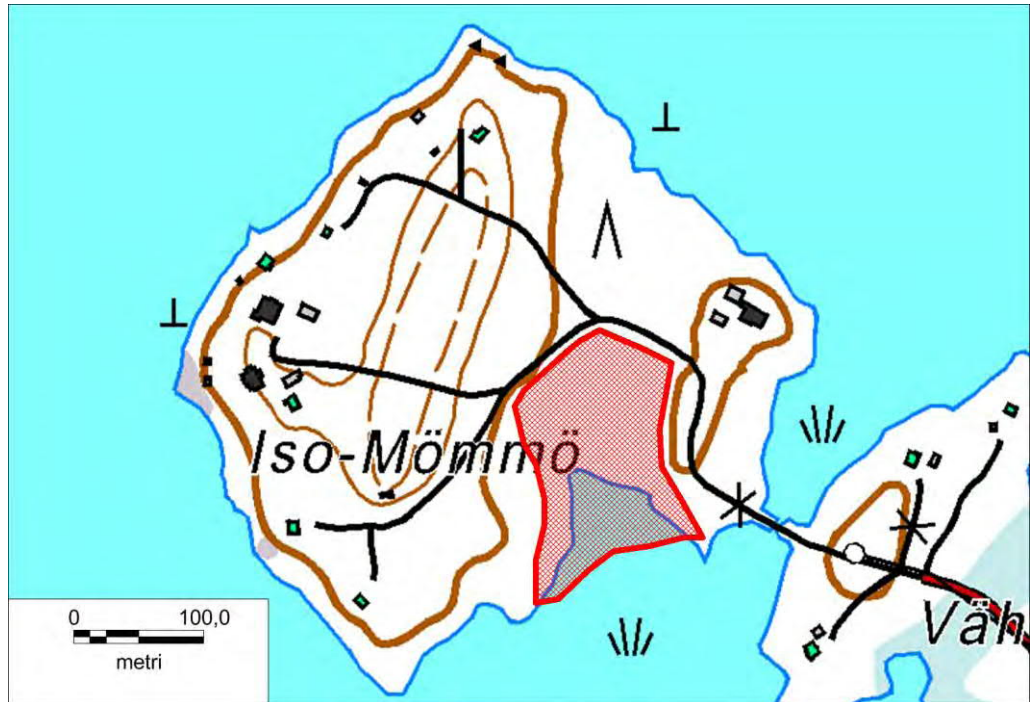
Vesilain 2 luvun 11 §:n mukaan ”luonnontilaisen ... lähteen taikka muualla kuin Lapin maakunnassa sijaitsevan noron tai enintään yhden hehtaarin suuruisen lammen tai järven luonnontilan vaarantaminen on kielletty.” Mömmön–Hiekanlahden alueella ei sijaitse tällaisia kohteita.

Metsälain 10 §:n mukaisia metsien monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä elinympäristöjä ovat mm. lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksuuoman muodostavien norojen sekä pienten lampien välittömät lähiympäristöt; ruoho- ja heinäkorvet, saniaiskorvet sekä lehtokorvet ja Lapin läänin eteläpuolella sijaitsevat letot; rehevät lehtolaikut sekä karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot, louhikot, vähäpuustoiset suot ja rantaluhdat.

Jos ko. elinympäristöt ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia sekä ympäristöstään selvästi erottuvia, niitä koskevat hoito- ja käyttötoimenpiteet tulee tehdä elinympäristöjen ominaispiirteet säilyttävällä tavalla. Selvitysalueella oleva Iso-Mömmön etelärannan pieni lehtokuvio sekä luvun 3 yleiskuvauksessa mainitut ruokoluhdat ovat lain tarkoittamia kohteita. On kuitenkin huomattava, että metsälakia ei sovelleta asemakaava-alueilla lukuun ottamatta maa- ja metsätalouteen osoitettuja alueita.

4.2 MUUT ARVOKKAAT LUONTOKOhteET

Muiksi paikallisesti arvokkaaksi (P) luontokohteeksi katsottiin Iso-Mömmön eteläosasta rajattu alue (kuva 3), jossa on lehtomaista kangasta, lehtoa sekä paju- ja ruokoluhdaa. Suuri osa rajatusta kohteesta täyttää metsälain 10 §:n mukaisten elinympäristöjen kriteerit. Kohteen kasvillisuutta on kuvattu tarkemmin luvussa 3. Alueella todettiin viitasammakon soidinpaikka sekä ranta-alueella saalistavia vesisiippoja (alaluku 4.3.1). Metsäalueella oli silmälläpidettävän siirtäjän reviiri (alaluku 4.3.2). Kuvaan 3 rajatulle alueelle ei tulisi osoittaa nykytilannetta muuttavaa maankäyttöä.

Kuva 3. Paikallisesti arvokkaan luontokohteen rajaus Iso-Mömmössä (punainen rasteri). Pohjakartta © Maanmittauslaitos.

4.3 MERKITTÄVÄT LAJIESIINTYMÄT

4.3.1 Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajit

Luonnonsuojelulain 49 §:ssä säädetään, että luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Luonnonsuojeluasetuksen liitteessä 5 on lueteltu Suomessa esiintyvät 42 EY:n luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV(a) lajia.

Liito-orava

Vuoden 2013 selvityksessä ei tehty havaintoja liito-oravan esiintymisestä Mömmön–Hiekanlahden kaavamutosalueella. Lähin tiedossa oleva liito-oravan esiintymisalue on Hevossaaren koillisosan – Korpinmaan eteläosan alueella (M. Vauhkonen, julkaisematon).

Viitasammakko

Vuoden 2013 selvityksessä todettiin viitasammakon soidinpaikka Iso-Mömmön etelärannan lahdessa. Alueella on ruokoluhtaa ja vedestä kasvavaa ruovikkoa. Paikalla havaittiin arviolta noin kymmenen soidintavaa koirasta. Viitasammakot kutevat samoilla paikoilla kuin soidintavat, joten lahti on tulkittava luonnonsuojelulain tarkoittamaksi lisääntymis- ja levähdyspaikaksi. Soidinpaikka sisältyy paikallisesti arvokkaan luontokohteen rajaukseen (ks. alaluku 4.2 ja kuva 3).

Viitasammakolle sopivaa elinympäristöä on myös Vähä-Mömmön ja Hevossaaren välisissä ruovikkoisissa lahdissa. Näillä paikoilla ei tehty havaintoja lajista vuonna 2013. Viitasammakon leviäminen kohteille on mahdollista, minkä vuoksi lajin esiintyminen tulee inventoida uudelleen ennen kuin alueilla tehdään ympäristöä muuttavia toimenpiteitä.

Lepakot

Mömmön–Hiekanlahden alueelta ei löydetty lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja tarkistetuista kohteista (puunkolot, linnunpöntöt). Lepakoiden pesäpaikkoja tai päiväpiiloja voi sijaita alueen rakennuksissa, joita ei tarkistettu.

Mömmön–Hiekanlahden alueella tehtiin kesän 2013 selvityksessä runsaat kymmenen lepakkohavaintoa. Vesisiippoja havaittiin Iso-Mömmön etelärannalla ja Liivankärjen lounaispuolisella ranta-alueella. Määrittämättä jääneestä siippalajista tehtiin kaksi havaintoa. Pohjanlepakoita havaittiin Hiekanlahden uimarannan läheisillä mäntymetsän aukkopaikoilla. Havaintopaikat on merkitty kuvan 4 karttaan.

Kuva 4. Lepakkohavainnot (ympyräsymbolit) Mömmön–Hiekanlahden alueella. Värien selitykset: punainen = vesisiippa, keltainen = määrittämätön siippalaji ja sininen = pohjanlepakko. Pohjakartta © Maanmittauslaitos.

Lepakoiden yksilömäärä oli kaikissa havaintopaikoissa pieni, kerrallaan yksi tai kaksi yksilöä. Tämän vuoksi kohteet katsottiin Suomen Lepakkotieteellisen yhdistyksen (2012) kolmiportaisen luokituksen mukaisesti alimpaan, eli luokkaan III kuuluviksi. Vesisiippojen saalistusalue Iso-Mömmössä tulee huomioiduksi osana paikallisesti arvokasta luontokohdetta (ks. alaluku 4.2 ja kuva 3).

Muiden lepakoiden havaintopaikkojen erityiseen huomioimiseen kaavoituksessa ei ole tarvetta.

4.3.2 Pesimälinnusto

Vuoden 2013 selvityksen perusteella Mömmön–Hiekanlahden alueella pesii lähinnä tavanomaista metsälinnustoa (mm. peippo, pajulintu, metsäkirvinen, punarinta, punakylki-, laulu-, musta- ja räkättirastas, vihervarpunen, tali-, sini- ja hömötiainen, rautiainen, lehtokerttu, harmaa- ja kirjosiippo, punatulkku, hippiaäinen ja varis). Lisäksi linnustoon kuuluvat mm. lehtokurppa, sepelkyyhky ja käpytikka. Selvitysalueen rannoilla pesivät härkälintu, sinisorsa, telkkä, västäräkki, ruokokerttunen ja pajusirkku.

Huomionarvoisten lajien reviirejä todettiin kuusi. Lajit ovat sirittäjä (silmälläpidettävä, NT), pyy (lintudirektiivin liitteen I laji), leppälintu (Suomen kansainvälinen vastuulaji), mustapääkerttu (melko vaatelias lehtojen ja lehtimetsien laji) ja rantasipi (silmälläpidettävä, NT). Näiden lajien reviirien sijainti on merkitty kuvan 5 karttaan.

Kaikki tavatut huomionarvoiset lintulajit ovat Suomessa ja Heinolan seudulla varsin yleisiä. Niiden reviirien ja pesäpaikkojen sijainnit myös vaihtelevat vuodesta toiseen, joten lajien erityiseen huomioimiseen kaavoituksessa ei ole tarvetta.

Kuva 5. Huomionarvoisten lintulajien reviirit (ympyräsymbolit) Mömmön–Hiekanlahden alueella. Värien selitykset: keltainen = leppälintu, punainen = sirittäjä, sininen = mustapääkerttu, ruskea = rantasipi ja vihreä = pyy. Pohjakartta © Maanmittauslaitos.

4.3.3 Muut huomionarvoiset lajit

Tässä alaluvussa käsitellään luonnonsuojeluasetuksella erityisesti suojeltavaksi ja/tai uhanalaiseksi säädettyt lajit, muut uusimmassa uhanalaisuusarvioinnissa (Rassi ym. 2010) luokkiin CR, EN ja VU sijoitetut lajit sekä silmälläpidettäväksi (NT) arvioidut lajit ja alueellisesti uhanalaiset (RT) lajit. Lintulajit on käsitelty edellisessä alaluvussa.

Kaavamuutosalueelta ei ole tiedossa muiden huomionarvoisten eliölaajien esiintymiä. Alueella ei myöskään arvioidu olevan edellisissä alaluvuissa esitettyjen kohteiden lisäksi muita sellaisia elinympäristöjä, joilla voisi olla erityistä merkitystä huomionarvoisten eliölaajien kannalta tai joissa niiden esiintyminen olisi todennäköistä.

5 MAISEMALLISET ARVOT

Mömmön–Hiekanlahden kaavamuutosalueella ei ole valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltuja maisema-alueita tai rakennetun kulttuuriympäristön kohteita (Aarrevaara ym. 2007, Museovirasto 2009, Wager 2006, Ympäristöministeriö 1995).

Avointa maisematilaa avautuu kaavamuutosalueen rannoilta ja etenkin Iso-Mömmön rannoilta, sillä saari sijaitsee laajan Kausanselän kaakkoisosassa. Kaavamuutosalueen rannat ovat kaukomaisemassa näkyvä elementti varsinkin Korpinmaan ja Kausankärjen puoleisilta rannoilta sekä ympäröiviltä vesialueilta katsoen. Iso-Mömmön ja Vähä-Mömmön rannoilla voidaan tästä johtuen katsoa olevan paikallista maisemallista merkitystä. Mahdollinen lisärakentaminen tulisi sijoittaa niin, ettei kaukomaisemaan kohdistu merkittäviä muutoksia.

Metsäisillä alueilla kauempana rannasta on puoliavointa ja suljettua maisematilaa. Näillä alueilla on vain vähäistä merkitystä kaukomaisemassa lukuun ottamatta Iso-Mömmön korkeinta moreenimäkeä, joka näkyy kauemmaksi. Muiden metsäalueiden mahdollinen lisärakentaminen voi aiheuttaa merkittäviä muutoksia lähimaisemassa.

6 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Aarrevaara, E., Uronen, C. & Vuorinen, T. 2007: Päijät-Hämeen maisemaselvitys. – Lahden ammattikorkeakoulun julkaisu. Sarja C, osa 22:1–70.

Heinolan kaupunki 2013: 655/Akm Mömmö-Hiekanlahti alueen asemakaavan muutos. Hevossaaren (23.) kaupunginosassa kortteleissa 15, 17, 18 ja 19 sekä lähivirkistys- ja vesialueilla. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma. – Heinolan kaupunki, maankäyttöosasto. 8 s. + liitteet.

Koskimies, P. & Väisänen, R. A.: 1988: Maalintujen kartoituslaskentaohjeet. – Teoksessa: Koskimies, P. & Väisänen, R. A. (toim.): Linnustonseurannan

- havainnointiohjeet. 2. painos. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki, ss. 58–70.
- Museovirasto 2009: Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. – Verkko-osoitteessa <www.rky.fi> (viitattu 9.10.2013).
- Raivo, P. J. 1999: Maisema ja suomalaisuus. – Teoksessa: Westerholm, J. & Raento, P. (toim.), Suomen kartasto 1999:104–107. – Suomen Maantieteellinen Seura ry ja WSOY, Porvoo.
- Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus. Punainen kirja 2010. – Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 685 s.
- Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.) 2008a: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 1. Tulokset ja arvioinnin perusteet. – Suomen ympäristö 8/2008:1–264.
- Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.) 2008b: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 2. Luontotyyppien kuvaukset. – Suomen ympäristö 8/2008:1–572.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomiointi suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.
- Suomen Lepakkotieteellinen yhdistys 2012: Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. 7 s.
- Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Ympäristöopas 109:1–196.
- Vauhkonen, M. 1995k: Heinolan Hevossaaren ja lähisaarten pesimälinnustoselvitys 1995. – Heinolan terveystieteellisen kuntayhtymän, ympäristölautakunta, Heinola. 7 s. + 2 liitettä.
- Vauhkonen, M. 1999a: Heinolan pesimälinnusto 1989–1998. Heinolan pesimälinnustoselvityksen loppuraportti. 2. korj. p. – Tmi Marko Vauhkonen, Heinola. 60 s.
- Vauhkonen, M. 1999b: Heinolan pesimälinnustoselvitys valmistui. – Päijät-Hämeen Linnut 30:26–29.
- Vauhkonen, M. 2002a: Heinolan pesimälinnusto: uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit. – Tmi Marko Vauhkonen, Heinola. 44 s.
- Vauhkonen, M. 2002b: Liito-oravan esiintymisalueet Heinolassa. – Tmi Marko Vauhkonen, Heinola. 7 s. + 6 liites.

- Vauhkonen, M. 2003: Päijät-Hämeen uhanalaiset ja silmälläpidettävät putkilo-kasvit. Esiintymät ja niiden suojelu. – Alueelliset ympäristöjulkaisut 326:1–98.
- Vauhkonen, M. 2007: Liito-oravan esiintymisalueet Heinolassa: Täydennysraportti. – Tmi Marko Vauhkonen, Heinola. 16 s.
- Vauhkonen, M. 2012: Kangasvuokkoinventoinnit Päijät-Hämeessä 2008–2012. – Tmi Marko Vauhkonen, Heinola. 19 s. + karttaliite 21 s.
- Wager, H. 2006: Päijät-Hämeen rakennettu kulttuuriympäristö. – Päijät-Hämeen liiton julkaisu A159:1–121.
- Ympäristöministeriö 1995: Valtioneuvoston periaatepäättös maisema-alueista ja maisemanhoidon kehittämisestä.

HEINOLAN HEVOSSAAREN OSAYLEISKAAVAN LUONTO- JA MAISEMASELVITYS

Marko Vauhkonen

3.4.2017, muutettu 25.9.2017

HEINOLAN HEVOSSAAREN OSAYLEISKAAVAN LUONTO- JA MAISEMASELVITYS

Sisälllys

1 Johdanto.....	3
2 Aineisto ja menetelmät	4
2.1 Lähtöaineisto.....	4
2.2 Selvityksen toteuttaminen	4
2.3 Luontokohteiden arvottaminen	5
3 Tulokset	6
3.1 Luonnon ja maiseman yleispiirteet	6
3.2 Maisemalliset arvot	18
3.3 Arvokkaat luontokohteet.....	19
3.4 Merkittävät lajiesiintymät	23
4 Yhteenveto ja suositukset	27
5 Lähteet ja kirjallisuus.....	28

Kansi: Kuisankärki Korpinmaan pohjoispäässä.

Pohjakartat ja ilmakeku © Maanmittauslaitos.

Valokuvat © Marko Vauhkonen.

1 JOHDANTO

Heinolan kaupunginhallitus päätti syyskuussa 2017 laittaa vireille Hevossaaren yleiskaavan 61 YK. Kaupunki tilasi jo vuonna 2016 osayleiskaavoitusta varten tarvittavan luonto- ja maisemaselvityksen Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä, jossa työn on tehnyt biologi, FM Marko Vauhkonen. Tässä raportissa esitetään selvityksen toteuttaminen ja tulokset.

Hevossaaren selvitysalueen sijainti ja rajaus ilmenevät kuvasta 1. Alueen maapinta-ala on noin 304 hehtaaria ja siihen sisältyvät pääosa Hevossaaresta sekä Korpinmaa ja Vasikkasaari.

Kuva 1. Selvitysalueen sijainti ja rajaus (punainen viiva). Osa-alueet: 1 = Hevossaari, 2 = Korpinmaa ja 3= Vasikkasaari.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

2.1 Lähtöaineisto

Selvitysalueen aiemmat luontotiedot tarkistettiin ympäristöhallinnon rekistereistä ja aiemmista selvityksistä. Käytetty lähtöaineisto ilmenee luvun 5 luettelosta. Lisäksi käytettävissä oli Marko Vauhkonen julkaisematonta havaintoaineistoa, mm. Heinolan putkilokasviatlas -tutkimuksen tiedot selvitysalueelta. Hevossaaren luoteisosassa on Mömmö–Hiekanlahden asemakaavan muutosalue, josta on tehty erillinen luonto- ja maisemaselvitys (Vauhkonen 2014).

Korpinmaa, pääosa Vasikkasaaresta sekä saaria ympärivät vesialueet kuuluvat Ruotsalaisen rantaosayleiskaavaan. Heinolan kaupunginvaltuusto hyväksyi kaavan 21.2.2011 ja se tuli kokonaisuudessaan voimaan Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen jälkeen 10.3.2014.

Ruotsalaisen rantaosayleiskaavaa varten on tehty luontoselvitys vuonna 2003 (Korvenpää & Korvenpää 2003). FCG Planeko Oy (2008) laati kaavan laatimisen aikana em. selvitykseen ja muuhun lähtöaineistoon perustuvan yhteenvedon luontoarvoista.

Ruotsalaisen rantaosayleiskaavaan on merkitty neljä tämän työn selvitysalueella sijaitsevaa luo-alueita: Vasikkasaaren rantametsä (4,5 ha), Korpi[n]maan metsät (21,5 ha), Kettukallion koillispuolen luhta (2,2 ha) ja Tokeenlahti (36,9 ha). Kohteet perustuvat luhtaa lukuun ottamatta niiden linnustollisiin arvoihin. Linnustoa koskevat tietolähteet (Vauhkonen 1995, 1999a, b, 2002) ovat niin vanhoja, etteivät ne enää ole käyttökelpoisia.

Vuoden 2016 aikana tehdyt maastotyöt suunniteltiin ja toteutettiin niin, että tulosten perusteella voidaan arvioida myöhemmin laadittavan osayleiskaavan luontovaikutuksia. Selvitykset tehtiin yleiskaavatarkkuudella soveltaen ympäristöhallinnon ohjeita (mm. Söderman 2003). Maastotöissä käytettiin GPS-laitetta (Garmin 62s), jolla kohteet ja havaintopaikat voidaan paikantaa riittävällä tarkkuudella. Rakennetut alueet jätettiin maastotöiden ulkopuolelle ja hakkuualueet inventoitiin muuta aluetta yleispiirteisemmin.

2.2 Selvityksen toteuttaminen

Selvitysalueen maiseman yleispiirteitä ja maisemallisia arvoja, kasvillisuus- ja luontotyyppejä sekä arvokkaita luontokohteita inventoitiin 2.–3.8.2016. Lisäksi 26.8.2016 kierrettiin koko selvitysalueen rannat veneellä. Raporttia on päivitetty 6.–7.7.2017 tehtyjen käyntien perusteella.

Selvitysalueen rakentamattomat osat käveltiin läpi yleiskaavatarkkuudella keskittyen karttojen ja ilmakuvien perusteella valittuihin, mahdollisia luonto- tai maisema-arvoja sisältäviin kohteisiin. Osa-alueilta inventoitiin ja kirjattiin muistiin maiseman, luonnonolojen ja kasvillisuuden yleiskuvaus sekä mahdolliset erityispiirteet.

Maastossa selvitettiin arvokkaiden luontokohteiden esiintyminen. Näitä ovat mm. luonnonsuojelulain 29 §:n mukaiset suojellut luontotyytit, vesilain 2 luvun 11 §:n mukaiset pienvesikohteet, metsälain 10 §:n mukaiset elinympäristöt ja Suomessa uhanalaiset luontotyytit (Raunio ym. 2008a, b). Luontokohteet rajattiin kartalle ja arvotettiin.

Tähän työhön ei sisällynyt lajistoa koskevia inventointeja. Maastokäynneillä arvioitiin huomionarvoisen lajiston kannalta merkittävät elinympäristöt tai kohteet sekä mahdolliset huomionarvoista lajistoa koskevat lisäselvitystarpeet.

Yleispiirteisessä maisemaselvityksessä tarkasteltiin lähtöaineiston ja maastohavaintojen perusteella luonnonmaiseman yleispiirteitä, mm. kallio- ja maaperää, kasvillisuus- ja luontotyytejä, vesistöjä ja pohjavesiä sekä topografiaa ja korkeussuhteita. Maastohavaintojen perusteella kuvataan luonnonmaiseman yleiskuvaa, vaihtelua ja erityispiirteitä sekä mahdollisia merkittäviä näkymiä. Mahdolliset arvokkaaksi luokitellut maisema-alueet todetaan ja kuvataan sanallisesti.

2.3 Luontokohteiden arvottaminen

Arvokkaille luontokohteille annettiin seuraavan jaottelun mukainen arvoluokka (vrt. Söderman 2003). Alimpien luokkien (3 ja 4) kriteerit ovat ohjeellisia ja niiden soveltamisessa on huomioitu mm. kohteen pinta-ala, monipuolisuus, luonnontila ja huomionarvoinen lajisto.

1. Kansainvälisesti arvokkaat alueet (K)

Alueet, jotka on arvioitu kansainvälisten arviointikriteerien perusteella tähän luokkaan kuuluviksi, esim. Natura 2000 -alueet tai kansainvälisesti tärkeät linnustoalueet eli ns. IBA-alueet.

2. Valtakunnallisesti arvokkaat alueet (V)

Valtakunnallisissa luonnonsuojeluohjelmissa tai inventoinneissa valtakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet. Kohteet, joiden luonnontila, luontotyytit ja lajisto täyttävät samat kriteerit kuin luontotyytien ja lajien inventointi- ja arviointiohjeissa tai luonnonsuojeluohjelmissa on annettu valtakunnallisesti arvokkaille kohteille. Alueet, joilla on erityistä merkitystä valtakunnallisesti uhanalaisten luontotyytien tai lajien kannalta.

3. Maakunnallisesti arvokkaat alueet (M)

Valtakunnallisissa luonnonsuojeluohjelmissa tai inventoinneissa maakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet. Kohteet, joiden luonnontila, luontotyytit ja lajisto täyttävät samat kriteerit kuin luontotyytien ja lajien inventointi- ja arviointiohjeissa tai luonnonsuojeluohjelmissa on annettu maakunnallisesti arvokkaille kohteille. Alueet, joilla on merkitystä valtakunnallisesti uhanalaisten luontotyytien tai lajien kannalta. Alueet, joilla on (useita) silmälläpidettäviä tai alueellisesti uhanalaisia luontotyytejä ja lajeja.

4. Paikallisesti arvokkaat alueet (P)

Kohteella esiintyy paikallisesti harvinaisia tai edustavia luontotyyppisiä tai lajeja tai kyseessä on muuten paikallisella tasolla luonnon monimuotoisuutta merkittävästi lisäävä kohde.

3 TULOKSET

3.1 Luonnon ja maiseman yleispiirteet

Selvitysalue sijaitsee Heinolan kaupungin Jyrängön kylässä. Heinola kuuluu etelä-boreaaliseen kasvillisuusvyöhykkeeseen ja Etelä-Hämeen (EH) eliömaakuntaan. Selvitysalue kuuluu eteläboreaalisen metsäkasvillisuusvyöhykkeen sisällä Lounaismaan eli vuokkovyöhykkeen lohkoon. Seudulla vallitsevat metsätyypit ovat lehtomainen kangasmetsä (käenkaali–mustikkatyypit, OMT) ja tuore kangasmetsä (mustikkatyypit, MT).

Suokasvillisuuden aluejaossa Heinola kuuluu Sisä-Suomen vietto- ja rahkakeidasvyöhykkeeseen. Soiden osuus maapinta-alasta on pieni eikä selvitysalueella ole laajoja suoyhdistymiä. Pienialaisia soita on lähinnä lahtien perukoissa ja rannoilla (luhdat) tai alavien rantametsien korpisoistumina.

Selvitysalueen saaret sijaitsevat Ruotsalainen-nimisessä järvässä, joka ulottuu Heinolan lisäksi myös Asikkalan kunnan puolelle. Kymijoen päävesistöalueeseen kuuluva Ruotsalainen on pinta-alaltaan noin 74 km². Se on Suomen 58. suurin järvi ja suurin Heinolan alueella sijaitseva järvi. Päijänteen vedet laskevat Kalkkistenkosken ja kanavan kautta Ruotsalaiseen. Järviällä luonnehtii avoimien selkävesien lisäksi runsas saaristo. Ruotsalaisen ekologinen tila on hyvä; vesi on kirkasta ja vähäravinteista.

Hevossaaren selvitysalueella on muutama pieni lampi ja allas sekä ojia, mutta ne ovat kaikki ihmisen kaivamia tai muuttamia. Alueen eteläosaan (Soukanharju) ulottuu Hevossaari I -niminen pohjavesialue (0608801), joka on luokiteltu vedenhankintaa varten tärkeäksi pohjavesialueeksi. Kohteen kokonaispinta-ala on 0,69 km² ja muodostumisalueen pinta-ala 0,46 km². Pääosa pohjavesialueesta sijaitsee tämän työn selvitysalueen ulkopuolella.

Korpinmaan ja Vasikkasaaren pohjoisosien kallioperä on graniittia. Näiden saarten eteläosissa, samoin kuin Hevossaaren pohjois- ja keskiosassa, kallioperä on amfiboliittia. Hevossaaren länsi- ja eteläosassa on mikroliinigraniittia. Kalliopaljastumia tai avokallioita on melko vähän, ja ne sijaitsevat pääasiassa Korpinmaan ja Vasikkasaaren ranta-alueilla sekä Hevossaaren itärannalla.

Selvitysalueen maaperän vallitseva maalaji on hiekkamoreeni. Pienialaisia kalliomaakuvioita on etenkin Vasikkasaarella, mutta muutamia myös Korpinmaassa ja Hevossaaren itäosassa. Savijuotteja on Korpinmaan ja Vasikkasaaren alueella entisten vesistön salmipaikkojen kohdilla sekä Hevossaaren koillisosassa. Hevossaaren keski- ja pohjoisosassa on karkeaa hietaa. Hiekkaa tavataan Vasikkasaaren kaakkoisosassa sekä laajemmalla alueella Hevossaaren eteläosassa (Soukanharju).

Hevossaaren keskiosassa entisen jätevesialtaan kohdalla on nykyisin täyttömaa-alue.

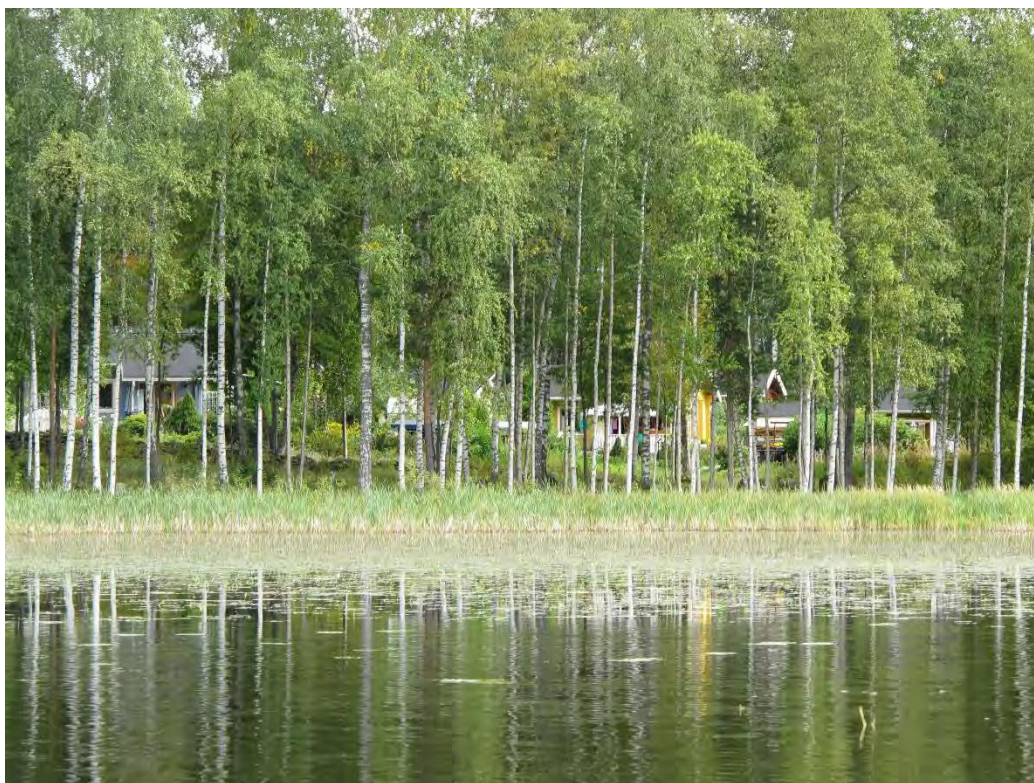
Hevossaaren alue kuuluu Järvi-Suomen maisemalliseen suuralueeseen, Hämeen viljely- ja järvimaan maisemamaakuntaan ja sen sisällä Päijänteen seutuun. Päijät-Hämeen maisemaselvityksen (Aarrevaara ym. 2007) tarkennetussa luokituksessa alue kuuluu maakunnallisista maisematyypeistä Heinolan järviseltuun.

Selvitysalueen saaret ovat pääosin 80–90 metriä merenpinnan yläpuolella. Ruotsalaisen vedenpinnan korkeus vaihtelee säännöstelytilanteesta riippuen runsaasta 76 metristä mpy yli 77 metriin mpy. Selvitysalue on pinnanmuodoiltaan ja korkeussuhteiltaan melko tasaista, suhteelliset korkeuserot ovat vähäisiä. Loivista kallio- ja metsämäistä erottuu muita korkeampana Hevossaaren Soukanharju, jonka lakiosa kohoaa noin 110 m mpy korkeuteen. Suuri osa lakialueesta on hävinnyt maa-ainesten ottamisen seurauksena.

Kuva 2. Korpinmaan länsirannalla sijaitseva Kettukallio peittyy suurelta osin puiden taakse järveltä katsottuna.

Kuva 3. Vasikkasaaren siirtolapuutarha-alueen rantaa Tokeenlahdelta kuvattuna.

Kuva 4. Metsittyvää entistä peltoa Saarelan tilan lähellä.

Korpinmaa ja Vasikkasaari ovat suurelta osin metsäistä suljettua maisematilaa. Saarten rannoilla on yleisesti avointa maisematilaa. Hevossaassa on selvästi vähemmän suljettua maisematilaa kuin em. kahdessa muussa saarella. Tämä johtuu metsien hakkuista, rakentamisesta ja muusta ihmistoiminnasta. Alueella on puoliavoimia maisematiloja mm. teollisuustonteilla, harvennushakatuilla metsäalueilla ja metsittyvillä entisillä pelloilla. Avointa maisematilaa avautuu monin paikoin Hevossaaren rannoilta.

Selvitysalueen kolme suurta saarta muodostavat omat osa-alueensa, joiden luonnonoloja kuvataan seuraavassa yleispiirteisesti. Osa-alueiden sijainti ilmenee kuvasta 1.

Osa-alue 1: Hevossaari

Hevossaaren osa-alue on voimakkaasti ihmistoiminnan muuttama. Alueen eteläosassa Soukanharjulla on maa-ainesten ottamisalue, keskiosissa useita teollisuuskiinteistöjä ja itärannalla satama-alue. Saarelle johtava teollisuusrata on poistunut käytöstä. Alueen keskiosassa aiemmin sijainnut jäteallas on täytetty; Saunalahden rannan lähellä on vielä kaksi pienempää allasta olemassa. Asuin- ja lomakiinteistöjä Hevossaassa on vain vähän, pohjoisosassa on Saarelan tila entisine peltoineen. Saaren länsipuolen rannoilla ja lahdissa on melko laajoja järviruokokasvustoja. Itäpuolen syvemmiltä rannoilta ilmaversoisvyöhyke yleensä puuttuu.

Kuva 5. Ruovikkoa Saunalahden alueella.

Osa-alueen kaakkoisosassa Hevossaarentien molemmin puolin on varttunutta sekapuustoista kasvatusmetsää. Soukanharjun itärinteellä on uudistuskypsää kuusivaltaista sekametsää; rinteen pohjoisosan puusto on hakattu. Maa-ainesten ottamisalueen pohjois- ja luoteispuolella on hakkuualueita ja nuorta männikköä. Lähellä rantaa on kuvio uudistuskypsää kuusikkoa; muutoin rantametsä on sekapuustoinen. Hevossaaren eteläosan kasvillisuus vaihtelee tuoreesta lehtomaiseen kankaaseen. Soukanharjun alueella se lähenee paikoin kuivahkoa kangasta.

Kiuaskadun risteyksestä luoteeseen päin on Hevossaarentien länsipuolella metsää. Se on puustoltaan varttunutta ja mäntyvaltaista tuoretta kangasta, jossa kuusen osuus kasvaa pohjoiseen päin. Keinukankaantien eteläpuolella on varttunutta koivu-mäntymetsää, jossa on alikasvoksena kuusta. Tien pohjoispuolella kasvaa harvahkoa, puustoltaan varttunutta sekametsää. Alueella sijaitti aiemmin rakennuksia, jotka purettiin 1990-luvulla. Kasvillisuus on kulttuurivaikutteista, lähinnä lehtomaista kangasta.

Osa-alueen keskiosa on Hevossaarentien itäpuolella luonnonoloiltaan vaihtelevaa. Puukemiankadun eteläpuolella on pensaikkoa ja nuorta lehtipuustoa sekä varttunutta sekapuustoista kasvatusmetsää. Kadun pohjoispuolella on täyttömaa-alue (entinen jäteallas) ja puustoltaan nuorta koivuvaltaista metsää. Korpinmaantien varrella on kuusivaltaista lehtoa, jonka puustoa on harvennettu voimakkaasti.

Kuva 6. Harvennettua kuusikkoa Hevossaaren länsiosassa.

Kuva 7. Entiselle pellolle kasvanutta lehtimetsää Puukemiaankadun alueella.

Kuva 8. Hevossaaren rantametsää Uittimensaaren kohdalla, Familon Oy:n tehtaan koillispuolella.

Saarelankadun ja Teollisuuskadun varsilla on Saarelan tilan entisiä peltoja, jotka kasvavat nykyisin pensaikkoa ja nuorta lehtipuustoa. Alueella on edelleen myös avoimia laikkuja. Familon Oy:n tehtaan läheisyydessä kasvaa puustoltaan varttunutta–uudistuskypsää tuoreen kankaan männikköä ja lehtomaisen kankaan kuusikkoa. Mittametalli Oy:n tehtaan ympäristössä on laajat avohakkuu- ja taimikkoalueet.

Hevossaaren pohjoisosassa on pääasiassa puustoltaan varttuneita, kuusivaltaisia tai sekapuustoisia kuvioita. Vasikkasaarentien molemmin puolin on myös nuorta männikköä. Kasvillisuus on tuoretta ja lehtomaista kangasta lukuun ottamatta männikköä, jonka kasvillisuustyyppejä on kuivahkoa kangasmetsää.

Kuva 9. Nuorta männikköä Hevossaaren pohjoispäässä Vasikkasaarentien reunalla.

Osa-alue 2: Korpinmaa

Korpinmaa on suurehko metsäsaari, jonka rannoilla on loma-asutusta. Rakennetut tontit keskittyvät lounais- ja länsirannoille sekä saaren pohjoispäähän.

Saaren kaakkoiskulmassa Kallenluhdan alueella on entinen metsittyvä pelto, jossa kasvaa pajuja ja nuorta lehtipuustoa. Rapakkosalmen puoleinen ranta on koivuvaltaista lehtomaista metsää. Muuten Korpinmaan eteläosa on varttunutta kuusivaltaista tai sekapuustoista metsää. Kasvillisuus vaihtelee lehtomaisesta tuoreeseen kankaaseen.

Kuva 10. Rapakkosalmen kanavan rantametsää.

Kuva 11. Varttunutta kuusikkoa Korpinmaan eteläosassa.

Saaren keskiosassa oleva ympäristöään hieman korkeampi alue kasvaa varttunutta männikköä. Puustoa on harvennettu ja kasvillisuus on tuoretta-kuivahkoa kangasta. Alueella on myös yksi taimikkokuvio. Saaren itärannalla on kuvio lehtomaisen kankaan kuusikkoa, jonka puustoa on harvennettu.

Kuva 12. Harvennettua männikköä Korpinmaan keskiosassa.

Kettukallion koillispuolella on umpeenkasvava lahti, jossa on avoluhtaa ja luhtanevaa. Lahden rannoilla kasvaa koivikkoa ja idempänä nuorta kuusivaltaista metsää. Lahdesta pohjoiseen päin on varttunutta kasvatuskuusikkoa, jota on harvennettu. Saaren pohjoisimmassa osassa kasvaa varttunutta mäntyvaltaista metsää, sekapuuna on koivua ja haapaa.

Kuva 13. Kasvatuskuusikkoa Korpinmaan pohjoisosassa.

Osa-alue 3: Vasikkasaari

Vasikkasaari on Korpinmaan kaltainen, mutta maastoltaan hieman kallioisempi metsäsaari. Loma-asutusta on lähinnä saaren pohjoisosassa ja itärannalla. Vasikkasaaren eteläosassa on siirtolapuutarha-alue.

Saaren kaakkoisosan harjanteella kasvaa varttunutta kasvatusmännikköä. Kasvillisuus on kuivahkoa–tuoretta kangasmetsää. Saaren lounais- ja länsirannalla on kaistale lehtomaista metsää, jonka puustona on koivua, haapaa ja mäntyä. Siirtolapuutarha-alueen koillispuolella on kuvio lehtomaisen kankaan kuusikkoa, joka vaihettuu pohjoiseen päin tuoreen kankaan männiköksi.

Vasikkasaaren keskiosa on puustoltaan varttunutta mäntyvaltaista metsää. Koivua on yleisesti sekapuuna ja paikoin myös kuusta. Kasvillisuus vaihtelee tuoreesta kankaasta lakialueiden kuivahkoon kankaaseen. Rainionlahden pohjukassa on pieni pajuluhta ja kosteaa rantakoivikkoa. Saaren pohjoisosassa on lähinnä varttunutta mäntyvaltaista metsää ja kalliomänniköitä. Alavammilla paikoilla kasvaa sekapuuna koivua ja vähän kuusta.

Kuva 14. Metsää Vasikkasaaren keskiosassa.

Kuva 15. Vasikkasaaren pohjoisosan pienen lahden rantakoivikko.

Kuva 16. Rauhoitettua valkolehdokkia kasvaa monin paikoin selvitysalueella, etenkin Vasikkasaaren metsissä.

Kuva 17. Mäntyvaltaista metsää Vasikkasaaren pohjoisosassa.

3.2 Maisemalliset arvot

Hevossaaren selvitysalueella ei ole valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltuja maisema-alueita tai rakennetun kulttuuriympäristön kohteita (Aarrevaara ym. 2007, Museovirasto 2009, Wager 2006, Ympäristöministeriö 1995). Heinolan rakennusinventoinnin päivityksessä vuonna 2014 (julkaisematon aineisto, Heinolan kaupunki) Saarelan tilan rakennukset on katsottu rakennustaiteellisesti arvokkaaksi kokonaisuudeksi.

Selvitysalueen saarien sisäosat ovat melko tasaista metsämaata, jolla ei voida katsoa olevan erityisiä maisemallisia arvoja. Mahdollinen lisärakentaminen voi aiheuttaa merkittäviä muutoksia lähimaisemassa. Metsäalueet kauempana rannasta ovat pääasiassa suljettua maisematilaa ja puoliavointa maisematilaa on lähinnä Hevossaarella ihmistoiminnan muuttamilla alueilla. Soukanharju nousee ympäristöönsä korkeammalle, mutta ei ole kaukomaisemassa erityisen näkyvä elementti.

Selvitysalueen maisemalliset arvot keskittyvät ranta-alueille, joilta avautuu avoin maisematila ja joilla on merkitystä myös kaukomaisemassa. Mahdolliset uudet rakentamispaikat tulisi sijoittaa niin, ettei maisemaan kohdistu merkittäviä muutoksia. Selvitysalueen tärkeimpiä näkymiä ovat laivaväylän tuntumassa sijaitsevat Korpinmaan pohjoisosa (Kuisankärki ja sen lähialue) sekä Vasikkasaaren pohjois-

osa (Susiniemi ja Vallannenä). Näille alueille ei tule osoittaa nykytilannetta muuttavaa maankäyttöä. Maisemallisesti herkkiä ovat myös Tokeenlahden ranta-alueet johtuen vesialueen kapeudesta. Lahden rannoille ei suositella maankäytön muutoksia johtuen maiseman lisäksi myös luontoarvoista.

Kuva 18. Vallannenä Vasikkasaaren pohjoispäässä.

3.3 Arvokkaat luontokohteet

Hevossaaren selvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse Natura 2000 -alueita, valtakunnallisten luonnonsuojeluohjelmien kohteita, luonnonsuojelualueita, suojeltuja luontotyyppiä tai luonnonmuistomerkkejä.

Lähin Natura 2000 -alue on Pyssyharju (FI0500022), joka sijaitsee lähimmillään noin 1,2 km:n päässä Hevossaaresta kaakkoon. Pyssyharju on myös harjunsuojeluohjelman kohde ja osa siitä on rauhoitettu luonnonsuojelualueeksi (Pyssyharjun luonnonsuojelualue, YSA232512).

Hevossaaren läheisyydessä sijaitsee kaksi luonnonsuojelulain 29 §:n mukaista suojeltua luontotyyppiä: Muurahaisaaren lehmusmetsikkö (LTA202818) ja Haapaasaaren lehmusmetsiköt (LTA204799). Nämä kohteet sijaitsevat Korpinmaan länsipuolella noin 100–300 metrin etäisyydellä selvitysalueen rajasta.

Hevossaaren alueella ei ole arvokkaita kallioalueita (Husa & Teeriaho 2007), valtakunnallisesti arvokkaita moreenimuodostumia (Mäkinen ym. 2007) tai tuuli- ja

rantakerrostumia (Mäkinen ym. 2011). Alueella ei ole myöskään arvokkaita perinnemaisemakohteita (Hovi 2000).

Vuoden 2017 luontoselvityksessä ei todettu kohteita, jotka täyttäisivät vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisten pienvesikohteiden kriteerit. Alueella on yksi kohde, jonka voi katsoa täyttävän luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisen suojellun luontotyypin kriteerit.

Hevossaaren lehmusmetsiköt (M)

Kyseessä on Korpinmaantien ja Saarelankadun varrella sijaitseva kaksiosainen kohde, jonka yhteispinta-ala on noin 1,1 hehtaaria. Hämeen ELY-keskus on inventoinut alueen vuonna 2011 ja todennut sillä kasvavan 47 metsälehmusta, joiden rungon läpimitta on yli 7 cm. Näistä yhdeksän oli kookkaita, läpimitaltaan yli 20 cm olevia puita. Lisäksi muutamia metsälehmuksia kasvaa erillään rajattujen alueiden ulkopuolella.

Lehmusmetsikön pensas- ja kenttäkerroksessa tavataan useita lehtolajeja: näsiä, lehtokuusama, taikinamarja, koiranheisi, koiranvehnä, lehtokorte, sinivuokko, kevätlinnunherne, nuokkuhelmikkä, lehtotesma, käenkaali, sudenmarja, imikkä ja lehto-orvokki. Korpinmaantien reunalla olevan kuvion puustoa on hakattu hiljattain ja tässä yhteydessä on kaadettu myös nuoria metsälehmuksia. Jäljellä olevia puita ei ole laskettu, mutta kohde täyttäneen luonnontilaltaan heikentyneenäkin suojellun luontotyypin kriteerit. Jalopuumetsiköt ovat mahdollisesti myös metsälain 10 §:n mukaisia arvokkaita elinympäristöjä (rehevät lehtolaikut).

Kuva 19. Kookkaita metsälehmuksia Korpinmaantien reunalla.

Kuva 20. Selvitysalueen arvokkaat luontokohteet (rajaukset sinisellä viivalla).
 1 = Hevossaaren lehmusmetsiköt, 2 = Kettukallion luhta, 3= Rainionlahden luhta
 ja 4 = Tokeenlahden pohjukka.

Kettukallion luhta (P) ja Rainionlahden luhta (P)

Kettukallion koillispuoliseen umpeenkasvavaan lahteen on kehittynyt sara- ja ruoholuhtaa ja luhtanevaa. Avosuolla kasvaa vain vähän pajuja. Kasvilajistoon kuuluvat eri saralajien lisäksi mm. kurjenjalka, rantakukka, luhtakastikka ja suopotki. Suon reunalla kasvaa lisäksi rentukkaa, järvikortetta ja käenkukkaa. Rainionlahden

pohjukassa on pajuluhtaa ja soistunutta koivikkoa. Molemmat luhdet vaihettuvat ulkoreunaltaan vesikasvillisuuteen. Kohteet ovat metsälain 10 §:n mukaisia elinympäristöjä.

Kuva 21. Kettukallion luhta.

Tokeenlahden pohjukka (P)

Paikallisesti arvokkaaksi luontokohteeksi rajattuun Tokeenlahden pohjukkaan sisältyy avoluhtaa, ruovikkoa ja rehevää vesikasvillisuutta. Lisäksi rajauksessa on mukana Vasikkasaarentien itäpuolinen, leveäosmankäämiä kasvava luhtakuvio. Luhdet ovat metsälain 10 §:n mukaisia elinympäristöjä. Tokeenlahden pohjukalla on paikallista linnustollista merkitystä; alueella on 2000-luvulla havaittu reviirillä mm. kaulushaikara, rytikerttunen ja luhtahuitti, jotka ovat Heinolassa harvinaisia rehevien lintuvesien lajeja.

Kuva 22. Tokeenlahden pohjukka.

3.4 Merkittävät lajiesiintymät

Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajit

Selvitysalueelta on tiedossa havaintoja liito-oravasta Vasikkasaaren keskiosasta vuosilta 2003 ja 2007 (ks. Vauhkonen 2007). Vuonna 2011 lajin jätöksiä tavattiin Hevossaaresta Korpinmaahan johtavan kannaksen eteläosasta (M. Vauhkonen, julkaisematon). Liito-oravan nykyistä esiintymistä selvitysalueella ei tunneta.

Muista EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeista selvitysalueella on tavattu viitasammakkoa useasta paikasta viimeisten noin 15 vuoden aikana (M. Vauhkonen, julkaisematon): Hevossaaren Saunalahti, Korpinmaan Rapakkosalmi ja Kettukallion koillispuolinen nimetön lahti sekä Tokeenlahden pohjukka ja Tokeensalmen luhta (kuva 24). Esiintymien nykytila ei ole tiedossa.

Kuva 23. Haapoja Hevossaaren ja Korpinmaan yhdistävällä kannaksella. Alueelta löydettiin liito-oravan jätöksiä vuonna 2011.

Tokeenlahden rannoilla, Korpinmaan ja Vasikkasaaren pienillä suojaisilla lahdilla sekä Hevossaaren länsipuolen rannoilla on EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin kuuluvalla täplälampikorennolle ja paikoin myös lummelampikorennolle sopivaa elinympäristöä.

Selvitysalueella on paljon lepakoille sopivia ja niille hyvälaatuisia elinympäristöjä. Alueella on tavattu (M. Vauhkonen, julkaisematon) vesisiippoja, viiksi-/isoviiksi-siippoja ja pohjanlepakoita. Tiedot perustuvat satunnaiseen havainnointiin, varsinaista lepakkokartoitusta Hevossaaren alueella ei ole tehty. Mömmö–Hiekanlahden luontoselvitykseen (Vauhkonen 2014) tämä osio sisältyi.

Kirjoverkkoperhosen esiintyminen selvitysalueella on mahdollista, ennen kaikkea mäntyä kasvavilla harvapuustoisilla metsäkuvioilla, joiden kenttäkerroksessa tava-taan kangasmaitikkaa.

Kuva 24. Selvitysalueelta tiedossa olevat viitasammakon esiintymisalueet. Havainnot ovat 2000-luvulta.

Muut huomionarvoiset lajit

Hevossaaren soranottoalueella tavattiin vuonna 2006 tulikukkakoin (*Nothris versicella*) toukka (Sundell ym. 2008). Laji on luokiteltu Suomessa vaarantuneeksi (VU; Rassi ym. 2010).

Selvitysalueelta on esiintymistietoja monista huomionarvoisista lintulajeista (ks. esim. FCG Planeko Oy 2008). Tiedot ovat pääosin 1990-luvulta, eivätkä enää ajantasaisia. Osa vanhoissa raporteissa mainituista lajeista ei enää nykyisin ole ns. Punaisen kirjan lajeja; viimeisin linnustomme uhanalaisuusarviointi on vuodelta 2015 (Tiainen ym. 2016).

Heinäkuussa 2017 Korpinmaassa havaittiin kaksi nuorta valkoselkätikkaa ja Vasikkasaassa yksi vanha yksilö, mutta lajin pesimäpaikka ei ole tiedossa. Valkoselkätikka on säädetty luonnonsuojeluasetuksella erityisesti suojeltavaksi ja uhanalaiseksi lajiksi. Se on luokiteltu maassamme vaarantuneeksi (Tiainen ym. 2016).

Hevossaaren selvitysalueelta ei ole tiedossa erityisesti suojeltavien, valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaisten tai luontodirektiivin liitteen IV(b) kasvilajien esiintymiä (Vauhkonen 2003, 2012 ja julkaisematon).

Kuva 25. Nuori valkoselkätikka Korpinmaassa heinäkuussa 2017.

4 YHTEENVETO JA SUOSITUKSET

Rakentaminen ja muu ihmistoiminta on muuttanut voimakkaasti Hevossaaren luontoa. Korpinmaassa ja Vasikkasaarella on jonkin verran loma-asutusta ja siirtolapuutarha-alue, mutta pääosin saaret ovat metsämaata. Talouskäytössä olevilla, kasvillisuudeltaan tavanomaisilla kangasmetsillä ei todettu erityisiä luontotai maisema-arvoja. Varauksena on todettava, että selvitysalueella ei ole tehty lajistonselvityksiä. On mahdollista, että myös tavanomaisilla metsäalueilla esiintyy huomionarvoisia eliölajeja.

Selvitysalueella todettiin vain muutama arvokas luontokohde. Kuvaan 20 merkityille kohteille ei tule osoittaa nykytilannetta muuttavaa maankäyttöä. Arvokkaat luontokohteet voidaan merkitä osayleiskaavaan esimerkiksi luo-alueina.

Alueen maisemalliset arvot keskittyvät ranta-alueille. Mahdolliset uudet rakentamiskaupat tulisi sijoittaa niin, ettei maisemaan kohdistu merkittäviä muutoksia. Korpinmaan ja Vasikkasaaren pohjoisosiin ei tule osoittaa nykytilannetta muuttavaa maankäyttöä. Tokeenlahden ranta-alueille ei suositella maankäytön muutoksia.

Lajistonselvitykset

Selvitysalueelta on aiempia tietoja huomionarvoisten lajien esiintymisestä, mutta tiedot eivät ole kattavia eivätkä ajantasaisia. Tämän työn osana ei ole tehty lajistonselvityksiä. Jos Hevossaaren, Korpinmaan tai Vasikkasaaren metsäisille osille osoitetaan nykytilannetta muuttavaa maankäyttöä, tulisi alueilta tehdä liito-oravaselvitys. Vastaavasti jos kaavaan merkitään omarantaisia rakennuspaikkoja tai muuta rantoja muuttavaa maankäyttöä, tulisi näiltä alueilta tehdä viitasammakko- ja lampikorentonselvitys.

Hevossaaren, Korpinmaan ja Vasikkasaaren alueella on linnustollista merkitystä ja 1990-luvun tietojen perusteella on merkitty Ruotsalaisen rantaosayleiskaavaan luo-alueita. Tiedot linnustosta ovat vanhentuneita, eikä selvitysalueen nykyisistä linnustollisista arvoista ole luotettavaa käsitystä. Saarelan tilan entiset pellot muodostavat Heinolassa tärkeän ja monipuolisen kohteen vaateliaille yölaulajille. Alueella tavataan vuosittain runsaasti satakieliä ja viitakerttusia. Lähes vuosittain esiintyy viitasirkkalintu, epäsäännöllisemmin mm. ruisrääkkä, pensassirkkalintu ja luhtakerttunen.

Erityisesti suojeltava valkoselkätikka on pesinyt selvitysalueella vuonna 2017, mutta pesäpaikka ei ole tiedossa. Osayleiskaavaa varten tulisi tehdä kevään ja alkukesän aikana pesimälinnustonselvitys.

5 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Aarrevaara, E., Uronen, C. & Vuorinen, T. 2007: Päijät-Hämeen maisemaselvitys. – Lahden ammattikorkeakoulun julkaisu. Sarja C, osa 22:1–70.
- FCG Planeko Oy 2008: Asikkalan kunta ja Heinolan kaupunki. Ruotsalaisen rantayleiskaava. Luontoarvot yhteenveto.
- Hovi, A. 2000: Päijät-Hämeen perinnemaisemat. – Alueelliset ympäristöjulkaisut 190:1–130.
- Husa, J. & Teeriaho, J. 2007: Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Etelä-Savossa ja Päijät-Hämeen itäosassa. – Suomen ympäristökeskus, luonto- ja maankäyttöyksikkö. 257 s.
- Korvenpää, T. & Korvenpää, T. 2003: Ruotsalaisen rantayleiskaavan luontoselvitys. – Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy. 38 s. + karttaliitteet.
- Liukko, U.-M., Henttonen, H., Hanski, I. K., Kauhala, K., Kojola, I., Kyheröinen, E.-M. & Pitkänen, J. 2016: Suomen nisäkkäiden uhanalaisuus 2015. – Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 34 s.
- Museovirasto 2009: Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. – Verkko-osoitteessa <www.rky.fi> (viitattu 19.3.2017).
- Mäkinen, K., Palmu, J.-P., Teeriaho, J., Rönty, H., Rauhaniemi, T. & Jarva, J. 2007: Valtakunnallisesti arvokkaat moreeni muodostumat. – Suomen ympäristö 14/2007:1–120.
- Mäkinen, K., Teeriaho, J., Rönty, H., Rauhaniemi, T. & Sahala, L. 2011: Valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat. – Suomen ympäristö 32/2011:1–100.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017:1–278.
- Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, E. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. – Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 685 s.
- Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.) 2008a: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 1. Tulokset ja arvioinnin perusteet. – Suomen ympäristö 8/2008:1–264.
- Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.) 2008b: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 2. Luontotyyppien kuvaukset. – Suomen ympäristö 8/2008:1–572.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.
- Sundell, P. R., Nieminen, M. & Nupponen, K. 2008: Erityisesti suojeltavien perhoslajien selvityksiä Heinolassa 2006 ja 2007. Väliraportti II. – Faunatica Oy, Espoo. 77 s.

- Suomen Lepakkotieteellinen yhdistys 2012: Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. 7 s.
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016: Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnon-tieteelliset valintaperusteet 2016–2025. – Ympäristöministeriön raportteja 17/2016:1–75.
- Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Ympäristöopas 109:1–196.
- Tiainen, J., Mikkola-Roos, M., Below, A., Jukarainen, A., Lehikoinen, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Sirkiä, P. & Valkama, J. 2016: Suomen lintujen uhanalaisuus 2015. – Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 49 s.
- Vauhkonen, M. 1995: Heinolan Hevossaaren ja lähisaarten pesimälinnustaselvitys 1995. – Heinolan terveyskeskuksen kuntayhtymä, ympäristölautakunta. 7 s. + liitteet.
- Vauhkonen, M. 1999a: Heinolan pesimälinnusto 1989–1998. Heinolan pesimälinnustonselvityksen loppuraportti. 2. korj. p. – Tmi Marko Vauhkonen, Heinola. 60 s.
- Vauhkonen, M. 1999b: Heinolan pesimälinnustonselvitys valmistui. – Päijät-Hämeen Linnut 30:26–29.
- Vauhkonen, M. 2002a: Heinolan pesimälinnusto: uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit. – Tmi Marko Vauhkonen, Heinola. 44 s.
- Vauhkonen, M. 2002b: Liito-oravan esiintymisalueet Heinolassa. – Tmi Marko Vauhkonen, Heinola. 7 s. + liitteet.
- Vauhkonen, M. 2003: Päijät-Hämeen uhanalaiset ja silmälläpidettävät putkilokasvit. Esiintymät ja niiden suojeleminen. – Alueelliset ympäristöjulkaisut 326:1–98.
- Vauhkonen, M. 2007: Liito-oravan esiintymisalueet Heinolassa: Täydennysraportti. – Tmi Marko Vauhkonen, Heinola. 16 s.
- Vauhkonen, M. 2012: Kangasvuokkoinventoinnit Päijät-Hämeessä 2008–2012. – Tmi Marko Vauhkonen, Heinola. 19 s. + karttaliite 21 s.
- Vauhkonen, M. 2014: Asemakaavan muutos 655/Akm. Heinola, Mömmö–Hiekkanlahti. Luonto- ja maisemaselvitys. – Ympäristösuunnittelu Enviro Oy. 16 s.
- Wager, H. 2006: Päijät-Hämeen rakennettu kulttuuriympäristö. – Päijät-Hämeen liiton julkaisu A159:1–121.
- Ympäristöministeriö 1995: Valtioneuvoston periaatepäätös maisema-alueista ja maisemanhoidon kehittämisestä.

Ympäristöministeriö 2005: Liito-oravan huomioon ottaminen kaavoituksessa. 16 s.